

Jalostuksen tavoiteohjelma 2023-2027

Lagotto Romagnolo

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 03.04.2022
SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 11.08.2022

Sisällysluettelo

1. YHTEENVETO	2
2. RODUN TAUSTA	4
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	5
4. RODUN NYKYTILANNE	7
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja	7
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos	10
4.1.2 Jalostuspohja	13
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	17
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta	18
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	18
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	18
4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin	18
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus	19
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	19
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet	25
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen	26
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta	26
4.3. Terveys ja lisääntyminen	27
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	27
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat	35
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	43
4.3.4 Lisääntyminen	43
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	44
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	44
4.4. Ulkomuoto	45
4.4.1 Rotumääritelmä	45
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset	49
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	51
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista	51
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	52
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso	52
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen	56

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	57
6.1 Jalostuksen tavoitteet	57
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	58
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	60
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	61
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	61
7. LÄHTEET	63
8. LIITTEET	64

1. YHTEENVETO

Kuvaus rodusta ja sen käyttötarkoituksesta

Lagotto romagnolo on vanha rotu, joka on kotoisin Comacchion alangoilta ja Ravenna suoalueilta. Lagoton kaltaisesta kiharakarvaisesta koirasta löytyy mainintoja sekä Italian historian teksteissä, että taiteessa jo 1800-luvulta lähtien. Lagottoja on kuitenkin virallisesti rekisteröity vasta vuodesta 1992, jolloin Italian kennelliitto (ENCI) hyväksyi sen viralliseksi roduksi.

Luontainen hakukyky ja erinomainen hajuaisti ovat tehneet rodusta tehokkaan tryffelinetsijän. Suomessa lagottoja on käytetty myös muiden sienien etsimiseen (esim. kantarelli ja suppilovahvero). Lagotto on aktiivinen rotu, joka tarvitsee paljon virikkeitä. Vanhana vedestä noutavana rotuna lagotto hakee mielellään esineitä vedestä, ja lähtee aina mielellään pitkille kävely-/juoksulenkeille. Lagotto soveltuu hyvin myös tokoon, agilityyhin ja jäljestämiseen.

Ensimmäiset lagotto romagnolot tuotiin Suomeen Ruotsista ja Italiasta vuonna 1996. Näistä kolme (3) rekisteröitiin Suomen Kennelliiton koirarekisteriin vuonna 1997. Lagotto on noussut 2000-luvulla 100 suosituimman rodun joukkoon Suomessa, ja vuoden 2020 loppuun mennessä lagottoja oli Suomessa rekisteröity 5502.

Suomen Lagottoklubi ry kerää ja jakaa tietoa rodusta, pyrkimyksensä ennaltaehkäistä mahdollisia uhkia ja tavoitteenaan rodun säilyttäminen elinvoimaisena. Lagottojen ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma on hyväksytty vuonna 2007. Rotu on liittynyt Suomen Kennelliitto ry:n perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelmaan (PEVISA) 1.1.2008. Vuonna 2012 jalostuksen tavoiteohjelma päivitettiin vastaamaan Suomen Kennelliiton uutta tavoiteohjelmakäytäntöä.

Rodun tilanne ja jalostustavoitteet

Populaation rakenne ja jalostuspohja

Geenipohjan kapeneminen on uhka rodun kehitystä, terveyttä ja monimuotoisuutta ajatellen. Suuri osa Suomessa syntyneistä lagotoista on toisilleen sukua. Jatkossa on tärkeää käyttää useampia eri uroksia jalostukseen ja pyrkiä säilyttämään jalostuspohjan monimuotoisuus.

Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttööminaisuudet

Lagotto on käyttökoirarotu, ja tämä velvoittaa säilyttämään rodun hyvähermoisena, sosiaalisena ja työkykyisenä myös tulevaisuudessa. Rodussa esiintyy jonkin verran liian arkoja ja aggressiivisia yksilöitä sekä eriasteista ääniarkuutta. Nämä eivät ole toivottuja luonteenpiirteitä. Voimakkaasti arkoja tai vihaisia, sekä selvästi ääniarkoja koiria ei tule käyttää jalostukseen.

Terveys ja lisääntyminen

Suurimmat terveydelliset ongelmat lagotoilla ovat luusto- ja nivelsairaudet, erilaiset silmätaudit sekä allergiat. Lagotot lisääntyvät ilman suurempia ongelmia ja pentuekoko on pysynyt normaalilla tasolla.

Ulkomuoto

Lagotto romagnolon tulee rotumääritelmän mukaan olla vaatimaton peruskoira. Rodulla on vain vähän ulkomuoto- ja rakenneongelmia, jotka haittaisivat koiran normaalia elämää.

Tärkeimmät suositukset jalostuskoirille

- Yhdistelmän keskiarvon tulee olla rodun keskitasoa parempi PEVISA-tutkimusten osalta
- Vähintään toisella pentueen vanhemmista tulee olla pentuiän epilepsiageeni-status normaali.
- Vähintään toisella pentueen vanhemmista tulee olla kertymätautiin osalta status normaali. Geenin suhteen sairaita ei tule käyttää jalostukseen.
- Jalostuskoiralla tulee olla näyttelystä vähintään laatuarvostelu EH (erittäin hyvä)

Tarkemmat suositukset jalostuskoirille löytyvät kappaleesta 6.2.

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Lagotto romagnolo on vanha rotu, joka on kotoisin Comacchion alangoilta ja Ravennan suoalueilta Keski-Italiasta, Emilia-Romagnan maakunnasta. Italian historiassa esiintyy jo vuosisatojen ajan teksteissä ja taiteessa kiharakarvainen vesikoira.

Alun perin lagottoa käytettiin vedestä noutavana lintukoirona. Se soveltui erinomaisesti tähän käyttötarkoitukseen pienen kokonsa, miellyttämishaluisten luonteensa ja tiheän ja tiiviin turkkinsa ansiosta. Rodun nimessä sana "lagotto" (lago on italiaksi järvi) muistuttaa tästä ominaisuudesta.

Vähitellen vuosien mittaan lagottoja alettiin käyttää myös apuna arvokkaiden tryffelisienien etsimisessä, koska lagotto on luonteeltaan erittäin oppivainen ja miellyttämishaluinen ja sillä on erittäin hyvä hajuaisti.

Antonio Mori mainitsee vuonna 1840 laatimassaan sanakirjassa Vocabolario Romagnolo-Italiano koiran nimeltä Lagòt, jota hän kuvaa sanoin "cane frugatore da trifola" (tryffeliä etsivä koira). Monissa 1800-luvulla laadituissa murrenankirjoissa mainitaan lagotto ja sille annetaan kaksi määritelmää: "cane di riporto" (noutava koira) ja "cane da tartufo" (tryffelikoira).

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

1800-luvun keskivaiheilla Ravennan suoalueet kuivatettiin ja rodun käyttötarkoitus noutavana vesikoirona väheni. Tästä johtuen rodun pääasialliseksi käyttötarkoitukseksi muodostui tryffeleiden etsintä. Tämä erityinen ominaisuus sai monet ihmiset kiinnostumaan rodusta 1900-luvun alkupuolella. Erityisesti voidaan mainita monissa yhteyksissä 1920-luvulla lagottojen kasvatuksen aloittanut Pippo Barbieri Senio- ja Lamonejokien laaksosta, joka ansiokkaalla kasvatustyöllään sai vahvistettua lagottojen tryffeliä etsintää parantavia ominaisuuksia. Myös katusoittaja Bagaretta mainitaan henkilönä, joka teki lagotto rotua tunnetuksi Romagnan alueella samoihin aikoihin. Lagottojen maine kasvoi erityisesti tryffelin etsijöiden keskuudessa. He halusivat kuitenkin vahvistaa vain tryffelin etsinnässä tarvittavia ominaisuuksia ja jättivät geneettiset säännöt huomioimatta. Samasta syystä rotuun alettiin sekoittaa myös muun rotuisia koiria.

1970-luvun lopussa ryhmä innokkaita koiraihmiä otti tavoitteekseen rodun pelastamisen. He yhdistivät eri käsitykset lagotto rodun historiallisesta kehityksestä ja määrittivät sen perusteella puhdasrotuiselle lagotolle olennaiset ominaisuudet. Erityisesti voidaan mainita Antonio Morsiani, joka on kirjoittanut rotumääritelmän, hänen poikansa Giovanni Morsiani sekä Quintino Toschi, Lodovico Babini ja Gilberto Grandi.

Kahdenkymmenen vuoden ajan järjestettiin seminaareja ja tapaamisia, joissa lagottoja arvosteltiin, mitattiin, tunnustusmerkittiin, valokuvattiin ja joissa lagotoista kerättiin tietoja heidän omaan rekisteriinsä. Näihin tapaamisiin etsittiin koiria eri tavoin. Vähitellen sukutauluihin ja linjoihin löytyi selkeyttä ja kasvatustyötä pystyttiin suunnittelemaan paremmin.

Vuonna 1988 perustettiin Faenzassa Italian lagotto yhdistys (Club Italiano Lagotto Quintino Toschi, myöhemmin Club Italiano Lagotto), jonka ansiota on, että rotu hyväksyttiin Italian kennelliitossa (ENCI) vuonna 1992. FCI hyväksyi lagotto romagnolon roduksi vuonna 1995 ja vuonna 2005 se hyväksyi lagoton CACIB roduksi.

Sukulaisrodut, joiden kanssa yhteinen kehityshistoria

Pääasiallisesti ajatellaan, että lagotto on kehittynyt vanhasta ranskalaisesta vesikoirarodusta barbetista, mutta yksi rodun suurimmista asiantuntijoista Giovanni Morsiani on myös esittänyt teorian, jossa lagotto olisi vanhin eurooppalaisista vesikoiraroduista erilaisista historiallisista ja maantieteellisistä syistä. Tämän teorian mukaan lagoton kantamuoto on alun perin elänyt itäisessä Euroopassa, josta se on vähitellen levinnyt eri puolille vuosisatojen saatossa. Kulkeutuessaan eri puolille Eurooppaa tämä kantakoira on muuttunut hieman erityyppiseksi vesikoiraksi siten, että Ranskasta löytyy barbet, Espanjasta espanjanvesikoira, Portugalista portugalivesikoira ja Irlannista irlanninvesispanieli.

Eri linjat

Lagotto romagnolo ei ole jakautunut eri linjoihin. Jotta rotu säilyisi rotumääritelmän mukaisena, tulee kiinnittää erityistä huomiota lagoton rodunomaisiin taipumuksiin, ulkonäköön ja luonteeseen sekä varoa kaikenlaisia ääri-ilmiöitä, vaikka liioiteltuja piirteitä omaavat koirat pärjäisivätkin näyttelyissä tai nopeutta ja ketteryyttä vaativissa harrastuksissa rotumääritelmän mukaisia koiria paremmin.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Ensimmäiset kaksi (2) lagotto romagnoloa (Aster Delle Farnie ja Zartuber) tuotiin Suomeen Italiasta vuonna 1996. Vuonna 1997 tuotiin Ruotsista yksi (1) (Roughrider 's Silky Cut) ja Italiasta viisi (5) lagottoa (Ariet Delle Farnie, Athena Della Bonifiche, Dasy, Rivale Delle Farnie, ja Thundra Delle Farnie). Näistä kolme (3) rekisteröitiin Suomen Kennelliiton koirarekisteriin vuonna 1997. Tämän jälkeen Italiasta tuotiin Suomeen lisää lagottoja, ja ensimmäinen pentue Suomessa syntyi italialaisista tuontikoirista elokuussa 1999. Samana vuonna syntyi kaksi muutakin pentuetta. Ensimmäisten kahden vuoden aikana tuoduista kahdeksasta (8) lagotosta käytettiin Suomessa jalostukseen neljää (4) koiraa.

Vuonna 2003 lagotto nousi Suomen Kennelliiton tilastoissa 100 suosituimman koirarodun joukkoon ja on pysynyt siellä siitä lähtien. Vuosina 1999 - 2020 Suomessa on syntynyt 895 pentuetta, joissa on ollut yhteensä 5191 pentua ja vuosina 1997 – 2020 Suomeen on rekisteröity 311 ulkomailta tuotua lagottoa. Tuonteja on ollut Italiasta, Ruotsista, Norjasta, Tanskasta, Sveitsistä, Tšekistä, Hollannista, Bulgariasta, Unkarista, Romaniasta, Slovakiasta, Virosta, Belgiasta, Kroatiaista, Australiasta ja Puolasta.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Rotuyhdistys Suomen Lagottoklubi perustettiin vastaamaan rodun herättämää kiinnostusta Suomessa. Yhdistyksen perustamiskokouksessa Helsingin Messukeskuksessa 2.12.2000 oli läsnä 11 ihmistä. Yhdistyksen nimeksi tuli Suomen Lagotto Klubi ja yhdistysrekisteriin se merkittiin vuonna 2001. Yhdistyksen kotipaikka on Helsinki ja toiminta-alueena koko Suomi. Yhdistyksen virallinen kieli on suomi. Yhdistyksen tarkoituksena oli vaalia lagotto romagnolo – koirarodun vastuuntuntoista kasvatusta ja jalostusta Suomessa sekä edistää lagoton kanssa harrastamista. Yhdistys haki Suomen Kennelliiton jäsenyyttä. Yhdistys asetettiin Suomen Spanieliliitto ry:n alaisuuteen, josta siis tuli rodun rotujärjestö. Yhdistys on julkaissut omaa lehteä toimintansa alusta asti. Lehden nimeksi annettiin Lagotto. Vuonna 2001 Lagotto -lehti ilmestyi kaksi kertaa. Vuodesta 2002 lehti on ilmestynyt neljä kertaa vuodessa.

Vuonna 2009 Suomen Lagottoklubi haki rotua harrastavan yhdistyksen statusta ja sai sen. Yhdistys toimi rotua harrastavana yhdistyksenä seitsemän vuotta. Tämän ajan yhdistyksen jäsenmäärä kasvoi tasaisesti ja yhdistys sai lisättyä toimintaansa ja ryhtyi järjestämään vuosittain eri harrastuslajien mestaruuskisoja sekä oman erikoisnäyttelyn. Vuonna 2016 yhdistys haki rotujärjestön statusta, jonka Suomen Kennelliiton valtuusto myönsi sille 29.5.2016.

Suomen Lagottoklubin jäsenmäärä ja sen kehitys

Vuoden 2001 alussa Suomen Lagottoklubissa oli 30 varsinaista jäsentä. Ensimmäisen kokonaisen rotua harrastavan yhdistyksen toimintavuoden, vuoden 2010, lopussa jäsenmäärä oli 417. Yhdistyksen oli jäsenmäärä oli vuoden 2020 lopussa 800 varsinaista jäsentä.

Lagottojen rekisteröintimäärät nousivat alkuvuosina todella nopeasti tasoittuen reiluun kolmeensataan vuosittain rekisteröityyn pentuun. Kokonaisuudessaan lagottoja oli vuoden 2020 lopussa rekisteröity Suomeen jo 5502 kappaletta. Lagoton suosio on ollut tasaista viimeisien vuosien ajan ja yhdistyksen jäsenmäärä on kasvanut samassa suhteessa rekisteröintien kasvun kanssa.

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Suomen Lagottoklubi on lagotto romagnolo – rodun rotujärjestö, jonka alaisuudessa toimii muiden toimikuntien ohella jalostustoimikunta. Jalostustoimikunta järjestää vuosittain rotupäivän, johon saavat osallistua kaikki lagotto romagnoloista ja niiden jalostuksesta kiinnostuneet. Rotupäivillä käydään läpi rodun terveys- ja jalostustilastot, ehdotetaan yhdistyksen hallitukselle hyväksyttäväksi jalostuksen toimintaohje. Jalostustoimikunnan jäsenet valitaan yhdistyksen syyskokouksessa kaksivuotiskaudelle niin, että joka vuosi puolet jalostustoimikunnan jäsenistä on erovuorossa. Jalostustoimikunnan toimikausi on kalenterivuosi. Suomen Lagottoklubin jalostustoimikunnassa on viisi (5) jäsentä sekä hallituksen nimeämä yhteyshenkilö.

Jalostustoimikunnan tehtävänä on antaa jalostusneuvontaa pentuetta suunnitteleville kasvattajille, välittää tietoja koiran hankintaa harkitseville, sekä kerätä ja hyödyntää koirien terveys-, luonne-, ja näyttelytulokset.

Jalostustoimikunnan tehtävät

Varsinainen neuvontatyö sekä siihen liittyvien luonne- ja terveystietojen kerääminen ja tilastointi

Jalostustoimikunta tarkistaa kasvattajan pyynnöstä yhdistelmän koirat ja niiden sukulaiset niiden luonne- ja terveystietojen sekä näyttelytulosten osalta, jotka jalostustoimikunnan tietoon on tuotu. Jalostustoimikunta seuraa ja ylläpitää rodun geenitestilistaa, sekä kerää terveystiedoista informaatiota oman terveystietokyselyn, MyDogDna:n ja Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmän avulla. Jalostustoimikunnan tehtävänä on myös jakaa keräämäänsä informaatiota yhdistyksen eri viestintäkanavien kautta.

Rodun monimuotoisuuden ylläpitämisen seuraaminen.

Jalostustoimikunta tekee tiivistä yhteistyötä Helsingin yliopiston Lohen tutkimusryhmän ja MyDogDNA:n kanssa voidakseen seurata ja edesauttaa rodun geneettisten sairauksien ilmenemistä sekä heterotsygotian säilymistä rodun jalostuksessa. Jalostustoimikunta seuraa ja julkaisee tietoja rodun tehollisesta populaatiosta sekä sukusiitoksen kasvusta kertovista indikaattoreista.

Rodunomaisen luonteen ja ulkonäön ylläpidon seuraaminen

Jalostustoimikunta kerää tietoa rodun luonteesta luonnetesteistä, MH-luonnekuvauksista, erilaisista kokeista ja näyttelyistä saatujen tietojen perusteella. Jalostustoimikunta myös järjestää jalostustarkastuksia sekä ulkomuodon että käyttäytymisen osalta. Jalostustoimikunta myös huolehtii rotujärjestön ulkomuoto- ja koetuumareiden koulutus- ja neuvottelutilaisuuksien materiaalista yhdessä yhdistyksen kanssa.

Jalostusyksilöiden maahantuonnin ja -viennin neuvontatyö

Kasvattajien koulutus ja neuvonta

Jalostustoimikunnalta voi kysyä neuvoa pentueen hoitoon ja astutuksiin. Jalostustoimikunta pyrkii järjestämään erilaisia koulutustilaisuuksia kasvattajille ja kasvatuksesta kiinnostuneille.

Jalostustoimikunnan omavalvonta

Jalostustoimikunta ylläpitää tilastotietoa tarkastamistaan yhdistelmistä sekä muista jalostustiedoista. Jalostustoimikunta seuraa myös aktiivisesti rodun kotimaan sekä muiden maiden tilastoja ja jalostustilannetta.

Pentuvälitys

Pentulistalle otetaan kaikki jalostustoimikunnan tarkastamat yhdistelmät. Pentulistalla näkyy, jos yhdistelmä ei joltain osin täytä Suomen Lagottoklubin jalostuksen toimintaohjetta. Kaikki tarkastetut yhdistelmät listataan ”suunnitelmissa”-kohtaan. Nartun omistajan velvollisuus on erikseen ilmoittaa pentunsa välittäjälle, kun pennut ovat syntyneet. Pentue on välityksessä luovutusikään (8 viikkoa) asti, jonka jälkeen kasvattajan on neljän viikon välein uusittava ilmoituksensa. Pentuvälitystä hoitava henkilö toimittaa tiedot yhdistelmistä ja pentueista tarvittaviin julkaisuihin ja kotisivuille.

Ulkomaisten yhteyksien ylläpito

Jalostustoimikunnan toimenkuvaan kuuluvat myös rodun seuranta ulkomailla ja yhteydenpito ulkomaalaisiin harrastajiin, sekä rodulla muissa maissa todettujen perinnöllisten sairauksien seuranta. Suomen Lagottoklubilla ja sen jalostustoimikunnalla on toimiva yhteistyöverkosto rodun kotimaahan sekä muihin Euroopan maihin.

Jalostuksen tavoiteohjelma

Tavoiteohjelman ensisijainen tarkoitus on koota Kennelliiton avulla rotuun ja sen jalostukseen liittyvä oleellinen tieto, jotta se olisi rodun piirissä toimivien kasvattajien käytettävissä. Ohjelman avulla voidaan rodun kehitystä ohjata määrätietoisesti ja pitkäjänteisesti.

Jalostustoimikunta laatii jalostuksen tavoiteohjelman ja se hyväksytään rotujärjestön hallituksessa ja yleiskokouksessa.

4. RODUN NYKYTILANNE

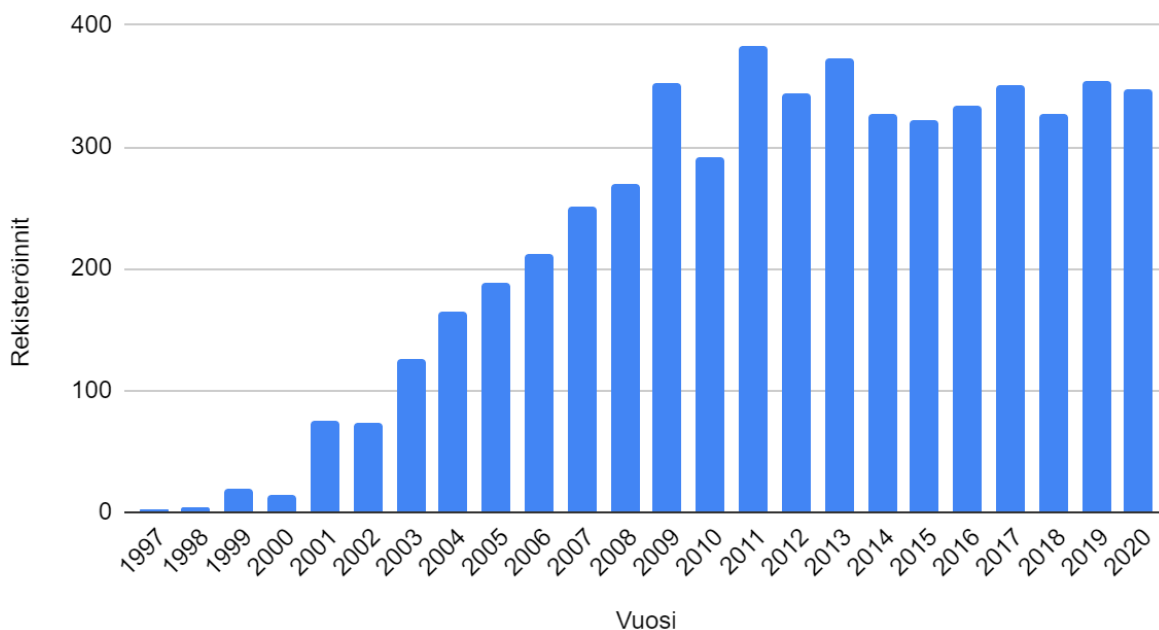
Lagottoja rekisteröitiin 348 kappaletta vuonna 2020. Rekisteröintimäärät ovat pysyneet suunnilleen samalla tasolla viimeiset kuusi vuotta.

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Lagottojen rekisteröinnit ovat pysytelleet yli 300kpl/vuosi tasolla viimeiset kuusi vuotta. Vuosien 1997–2020 aikana Suomeen on rekisteröity yhteensä 5502 lagottoa, joista tuontikoiria on ollut 311 kpl ja Suomessa syntyneitä pentueita 895. Eniten lagottoja rekisteröitiin vuosina 2011 (383 koiraa) ja 2013 (372 koiraa). EJ-rekisteriin on rekisteröity v. 2016–2020 27 lagottoa (1% syntyneistä pennuista), syynä häntämutka, karvanlaatu, terveyssyy, töpöhäntä ja yhdessä pentueessa puutteelliset PEVISA-tutkimustulokset.

Alla olevassa kuvassa on esitetty lagottojen populaation kehitys Suomessa vuosina 1997–2020.

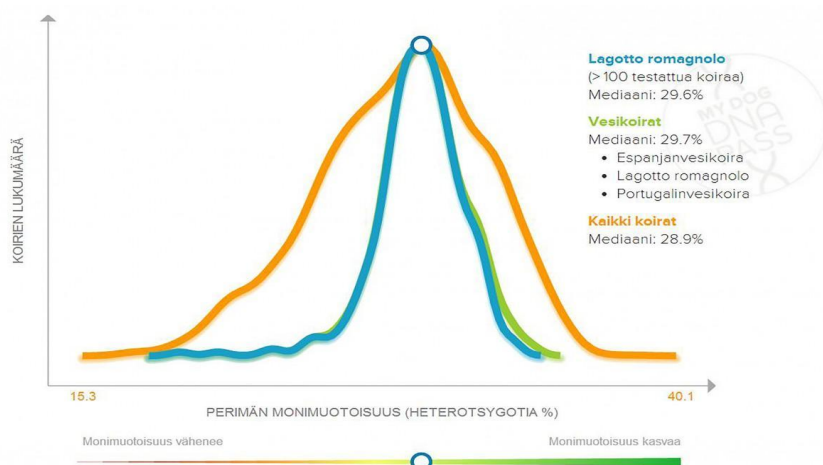
Rekisteröinnit 1997-2020 Suomessa

Kuva 2. Rekisteröintien kehitys vuosittain

Lagottopopulaation perinnöllistä monimuotoisuutta on tutkittu ensimmäisen kerran vuonna 2014 MyDogDNA-testin avulla. Rodun perinnöllisellä monimuotoisuudella tarkoitetaan sen geeniversioiden (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistyminenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Kuvasta 3 voidaan tarkastella MyDogDNA-määrittelyyn perustuvaa rodun monimuotoisuustilannetta. Kuva antaa tietoa tilanteesta, joka perustuu yli 300 koiran otantaan. Monimuotoisuusasteen mediaani on 29,6 % (jakauma 17,9 % - 34,1 %) kaikkien koirarotujen mediaanin ollessa 28,8 % (15,3 % - 40,1 %).

Kuva 3. Lagottojen monimuotoisuusjakauma MDD-testattujen koirien osalta. Sininen käyrä kuvastaa jakaumaa lagoton ($N = 307$) perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Käyrän huippu indikoi rodussa yleisimpiä monimuotoisuusasteita. Mediaani on merkitty kuvaajaan sinireunaisella ympyrällä. Vertailun vuoksi, oranssi käyrä kuvastaa monimuotoisuusjakaumaa kaikissa MyDogDNA-tietokannan koirissa. Vertailukohdan tarjoavat myös muut saman FCI-alaryhmän koirat (vesikoirat; vihreä käyrä).

Taulukko 1. Monimuotoisuusasteen (% tutkituista merkkigeeneistä heterotsygoottisia) maantieteellinen jakauma.

MAA	TUTKITUT KOIRAT	MEDIAANI	VAIHTELUVÄLI
Kaikki	307	29,6	17,9 – 34,1
Suomi	213	29,4	17,9 – 33,7
Italia	17	29,9	24,1 – 32,9
Saksa + Sveitsi	27	30,1	28,3 – 32,6
Hollanti + Belgia + Ranska	10	29,8	24,3 – 31,8
Tsekki + Slovakia	9	30,4	27,3 – 32,9
Australia + Uusi-Seelanti	23	30	25,7 – 34,1

Kuvasta 3 ilmenee, kuinka samankaltaisia tai erilaisia tutkitut lagotot ovat perimältään. Rodun kannalta mahdollinen ongelma on se, että maailmanlaajuisestikin arvioituna lagotot ovat enemmän tai vähemmän samoista sukulinjoista. Tämä on yksi mahdollinen selitys sille, miksi eri maiden lagottopopulaatiot eivät selkeästi erotu toisistaan kuvassa. Tietyt alaryhmät, kuten esimerkiksi australialaiset koirat erottuvat omana alapopulaationaan. Merkittävin johtopäätös, minkä kuvasta voi tehdä on se, ettei tuontikoiran voi automaattisesti olettaa tuovan suurta määrää täysin uusia geenimuotoja esimerkiksi Suomen populaatioon. Edellä mainittu MyDogDNA:n kasvattajan työkalu antaa virtuaaliparituksen kautta kuvan siitä, tuoko tuontikoira todellisuudessa ”uutta verta” Suomen kantaan, vai onko se itse asiassa perimältään samankaltainen jo olemassa olevien koirien kanssa. Moderni geenitieto voidaan näin tuoda käytännön jalostuksen apuvälineeksi, yhdeksi valintakriteeriksi muiden ominaisuuksien (kuten luonteen ja rakenteen) rinnalle.

Kuva 3. Perinnölliset eroavaisuudet lagotto romagnolo-rodussa. Jokainen pallo kuvaajassa kuvastaa yksittäistä koiraa. Kuvaajassa lähellä toisiaan olevat koirat ovat samankaltaisia perimältään, kun taas kaukana toisistaan olevat koirat ovat erilaisia.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole.

Vain pientä osaa lagotoista on käytetty Suomessa jalostukseen. Tuontikoirista käytetään prosentuaalisesti suurempaa osaa jalostukseen kuin Suomessa syntyneistä koirista. PEVISA- ohjelma ja muut perinnölliset sairaudet tietenkin rajoittavat jalostuskäyttöä jonkin verran.

Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Vuositilasto – rekisteröinnit

Vuositilasto - rekisteröinnit										
	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Pennut (kotimaiset)	326	341	309	336	323	305	317	340	328	370
Tuonnit	22	14	18	14	11	17	10	32	16	13
Rekisteröinnit yht.	348	355	327	350	334	322	327	372	344	383
Pentueet	63	58	53	60	56	53	55	62	56	61
Pentuekoko	5,2	5,9	5,8	5,6	5,8	5,8	5,8	5,5	5,9	6,1
Kasvattajat	31	29	26	35	35	37	38	43	33	41
jalostukseen käytetyt eri urokset										

- kaikki	46	45	40	47	46	44	43	44	43	44
- kotimaiset	30	31	33	36	35	29	31	24	25	31
- tuonnit	11	10	7	7	10	9	6	15	10	11
- ulkomaiset	5	4	0	4	1	6	6	5	8	2
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 2 kk	4 v 3 kk	4 v 5 kk	4 v 3 kk	4 v 10 kk	3 v 5 kk	4 v 2 kk	3 v 9 kk	3 v 6 kk	2 v 11 kk
jalostukseen käytetyt eri nartut										
- kaikki	62	58	53	59	56	53	55	62	56	61
- kotimaiset	55	51	49	51	47	42	43	57	50	53
- tuonnit	7	7	4	8	9	11	12	5	6	8
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 2 kk	3 v 10 kk	3 v 6 kk	3 v 11 kk	3 v 10 kk	3 v 11 kk	3 v 5 kk	3 v 9 kk	3 v 6 kk	3 v 4 kk
Isoisät	72	75	64	77	74	72	66	66	65	64
Isoäidit	79	83	68	83	81	78	78	76	75	74
Sukusiitosprosentti	1,13%	1,03%	1,44%	1,11%	1,28%	1,05%	1,27%	1,27%	2,10%	1,92%

Taulukko 2. Vuosilasto 2011-2020

Rekisteröintimäärät Suomessa

Lagotto romagnoloja on kasvattanut kaikkiaan 101 kennelnimen omaavaa kasvattajaa 21 vuoden aikana. Näistä 56 kasvattajalla on ollut pentue viimeisten viiden vuoden aikana eli vuosina 2012-2016.

Vuosina 1999-2020 on syntynyt yhteensä 895 pentuetta. Pentuekoko on keskimäärin ollut 6 pentua/pentue. Tarkastelujaksolla 2011-2020 pentueita on ollut vuosittain 53-63 ja tuonteja yhteensä 167 koiraa.

Neljän viimeisen vuoden aikana jalostukseen on käytetty lagottoja seuraavasti: vuonna 2017 47 urosta 59 nartulle, vuonna 2018 40 urosta 53 nartulle, vuonna 2019 45 urosta 58 nartulle ja vuonna 2020 46 urosta 62 nartulle.

Jakautuminen linjoihin

Lagotoissa ei esiinny käyttö- ja näyttelylinjoihin jakautumista.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Tuontikoirien osuus kokonaisrekisteröinneistä on noin 5,5%. Tuontikoirista uroksia on 155 ja narttuja 154. Eniten tuonteja on ollut vuosina 2008, 2009, 2013 ja 2020. Vuonna 2013 rekisteröitiin yhteensä 32 tuontikoiraa, tähän mennessä korkein vuosittainen määrä. Vuonna 2020 tuonteja oli 22 kpl, vuonna 2019 14 kpl ja vuonna 2018 18 kpl. Todellinen tuontien määrä on korkeampi, sillä kaikkia tuontikoiria ei ole rekisteröity Suomen Kennelliittoon. Tuontiuoksista jalostukseen on käytetty 82 koiraa. Tuontinartuista jalostukseen on käytetty 87 koiraa. Tarkastelujaksolla 2011-2020 tuontikoirista jalostukseen on käytetty 45,5%. Tarkastelujakson loppupuolella tuoduista koirista iso osa on vielä liian nuoria jalostukseen.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Keskimääräinen jalostukseen käyttöikä on viime vuosina pysynyt melko samana urosten osalta. Vuonna 2020 urosten keskimääräinen jalostukseen käyttöikä oli 4 vuotta ja 2 kuukautta. Nartuilla muutosta on ollut enemmän, keskimääräinen

jalostukseen käyttöikä nartuilla oli 4 vuotta 2 kuukautta. Jalostuskäyttöä ajatellen vanhempia uroksia tulisi suosia.

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitoksessa pentueen vanhempina käytettävät koirat ovat keskenään sukua. Sukusiitoksena pidetään serkusten tai sitä läheisempien sukulaisten yhdistämistä. Sukusiitos kasvattaa riskiä perinnöllisten sairauksien esilletuloon.

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Sukusiitos ei periydy. Jos koiran vanhemmat eivät ole keskenään sukua, pentujen sukusiitosaste on nolla.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitetykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole. Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentu kuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvi määrällä. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä sukusiitosprosentti lasketaan sillä sukupolvimäärällä, jonka kohdalla tunnettujen (tallennettujen) esivanhempien määrä ylittää vielä 50 %. Esimerkiksi kuudennessa sukupolvessa on sukutaulupaikkoja 64 esivanhemmalle. Jos esivanhemmista vähintään 33 kpl on tiedossa, sukusiitosaste lasketaan kuuden sukupolven mukaan. Jos taas vaikkapa emän puolella ei sukutaulutiedoissa ole esivanhempia tuossa kohtaa enää ollenkaan, on kuudennessa sukupolvessa tiedossa enintään 32 koiraa, jolloin sukusiitosaste lasketaan viiden sukupolven mukaan.

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Sukusiitosprosentti on lagotoilla pysynyt nimellisesti suhteellisen matalana. Kennelliiton jalostustietojärjestelmän tilastojen mukaan lagottojen sukusiitosprosentti on v. 2011-2020 keskimäärin 1,36%. Tosin sukusiitosprosentin laskemista rodulle vaikeuttaa huomattavasti Kennelliiton tietokantaan merkittyjen ulkomaisten koirien epätäydelliset sukutaulut, sekä sukutauluissa esiintyvät eri rekisteröintimuodot että rekisterinumeroiden erilaiset merkinnät. Tästä esimerkkinä koira Waldo 932054, joka esiintyy tietokannassa LIRC, LIRRC JA LOIRC merkinnöillä (LIRC93L2054 WALDO / LIRRC93L2054 WALDO / LOIRC93L2054 WALDO). ATK-järjestelmät käsittävät nämä koirat eri yksilöiksi, eikä näitä koiria lasketa mukaan sukusiitosprosenttiin, vaikka ne sukutaulussa esiintyisivät useitakin kertoja.

4.1.2 Jalostuspohja

Jalostuspohjan laajuutta tarkastellaan sukupolvittain jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen määrää, isien ja emien lukumäärien suhdetta ja tehollisen populaation kokoa tarkastelemalla. Taulukossa 3. on esitetty nämä luvut 10 vuoden ajalta. Jalostukseen on käytetty hyvin pientä osuutta koirista.

Vuositilasto - jalostuspohja										
	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Per vuosi										
- pentueet	63	58	53	60	56	53	55	62	56	61
- jalostukseen käytetyt eri urokset	46	45	40	47	46	44	43	44	43	44
- jalostukseen käytetyt eri nartut	62	58	53	59	56	53	55	62	56	61
- isät/emät	0,74	0,78	0,75	0,8	0,82	0,83	0,78	0,71	0,77	0,72
- tehollinen populaatio	74 (59%)	71 (61%)	64 (60%)	72 (60%)	70 (62%)	66 (62%)	67 (61%)	73 (59%)	68 (61%)	72 (59%)
- uroksista käytetty jalostukseen	2%	3%	5%	10%	6%	14%	12%	14%	12%	11%
- nartuista käytetty jalostukseen	2%	1%	14%	21%	22%	24%	24%	21%	19%	19%
Per sukupolvi (4 vuotta)										
- pentueet	234	227	222	224	226	226	234	224	219	207
- jalostukseen käytetyt eri urokset	136	131	123	127	127	128	122	114	103	99
- jalostukseen käytetyt eri nartut	178	177	172	172	172	173	181	171	160	149
- isät/emät	0,76	0,74	0,72	0,74	0,74	0,74	0,67	0,67	0,64	0,66
- tehollinen populaatio	215 (46%)	211 (46%)	202 (45%)	205 (46%)	205 (45%)	206 (46%)	208 (44%)	195 (44%)	180 (41%)	170 (41%)
- uroksista käytetty jalostukseen	5%	6%	9%	10%	12%	13%	12%	13%	12%	13%
- nartuista käytetty jalostukseen	9%	14%	21%	23%	22%	22%	21%	21%	22%	23%

Taulukko 3. Jalostuspohja per sukupolvi

Jalostustietojärjestelmän jalostuspohja per sukupolvi -luvut on laskettu nelivuotisjaksolta siten, että esimerkiksi sukupolvi 2020 koostuu vuosien 2017-2020 luvuista.

Lagotto romagnolo -rotu lähti Suomessa kasvamaan kapealta jalostuspohjalta ja hyvinkin nopeasti. Vain 11 vuoden aikana rotu nousi 100 suosituimman koirarodun joukkoon. Vaikka rotu on yleistynyt nopeasti, on sen tehollinen populaatiokoko pieni ja rodun geenipooli on kaiken kaikkiaan kapea. Kapea jalostuspohja johtaa sukulaissuhteiden lisääntymiseen kannassa,

mikä onkin havaittavissa lagottojen toisen polven jälkeläisten osuutta tarkasteltaessa. Jalostusmateriaali tulisi pitää mahdollisimman laajana, jotta välttyttäisiin rodun geenipoolin kaventumiselta.

Jalostuspohjan kokoon ja perinnölliseen monimuotoisuuteen vaikuttavat muun muassa rodun koirien lukumäärä ja sen vaihtelut, jalostukseen käytettyjen koirien osuus kaikista koirista, jalostuskoirien jälkeläismäärät eri polvissa, jälkeläismäärien tasaisuus jalostuskoirien välillä, isien lukumäärä suhteessa emien lukumäärään, sukutaulujen monipuolisuus eli niistä löytyvien eri esivanhempien lukumäärä, sekä onko rodussa tehty rotuunottoja tai risteytyksiä.

Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen osuus syntyneistä

Rekisteröidyistä lagotoista on sukupolvittain tarkasteltuna käytetty jalostukseen vain pientä osaa: uroksista on käytetty sukupolvittain keskimäärin noin 11% ja nartuista 20% tarkastelujakson 2011-2020 aikana. Varsinkin urosten käyttömäärä on todella pieni.

Isät/emät -luku

Isät/emät -luku kertoo, mikä on eri isien ja emien lukumäärien suhde sukupolvittain. Ideaalitilanteessa narttuja ja uroksia käytettäisiin yhtä paljon.

Kun tavoitteena on luku 1, lagoton keskiarvo 11 vuoden ajalta on 0,70. Luku on viimeisten kahden vuoden ajan ollut nousemaan päin, vuonna 2019 0,74 ja 2020 0,76. Suunta on oikea, mutta edelleen parempaan voidaan pyrkiä. Jalostukseen tulisi käyttää nykyistä suurempaa määrää uroksista.

Tietoa tehollisesta populaatiokoosta

Mitä suurempi rodun tehollinen populaatiokoko on, sitä paremmin perinnöllinen vaihtelu säilyy rodussa. Pieni tehollinen koko tarkoittaa nopeaa sukusiitoksen lisääntymistä. Tehollinen koko on aina pienempi kuin rodun yksilöiden lukumäärä.

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä, keskenään eri sukuista koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumääristä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla kolmesta neljään ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä.

Jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko on aina yliarvio, koska kaava olettaa, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Parempi tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä.

Tehollista kokoa voidaan arvioida myös rodun koirista otettujen dna-näytteiden avulla.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä Koiranetissä käytettävää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentakaavaa on hieman muokattu, jotta se huomioisi paremmin jalostuskoirien epätasaiset jälkeläismäärät ja keskinäisen sukulaisuuden. Jalostustietojärjestelmässä käytetään kaavaa $Ne = 4 * Nu * Nn / (2 * Nu + Nn)$, jossa

- Nu on neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusurosten ja*
- Nn neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusnarttujen lukumäärä.*

Paras tapa säilyttää perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien kasaantuminen on välttää yksittäisen yksilön

runsasta jalostuskäyttöä

Eräs suositus jalostuseläinten minimimäärästä on 25 lisääntyvää urosta ja 50 narttua, jotka eivät ole keskenään läheistä sukua, eli joilla ei ole yhteisiä sukulaisia kolmen tai neljän sukupolven etäisyydellä. Tämä vastaa tehollista kokoa 67. Nykytiedon mukaan tehollisen koon tulisi lyhyellä aikavälillä olla vähintään 100 ja pitkällä aikavälillä paljon tätä isompi, jopa tuhat yksilöä, jotta sukulaistumisesta johtuva sukusiitos ei rappeuttaisi sitä. Useimmilla koiraroduilla tähän pitkään aikavälin tavoitteeseen ei päästä, joten tulevaisuudessa tarvitaan ennen pitkää risteytyksiä. Jos rodun tehollinen koko on alle 50, rotu on kriittisessä tilassa, jossa geenimuotoja häviää niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta.

Paras tapa pitää tehollinen koko mahdollisimman suurena on käyttää rodun koiria ja sukulinjoja jalostukseen mahdollisimman laajasti ja huolehtia, että koirien jälkeläismäärät pysyvät tasaisina.

Rodun tehollinen populaatiokoko

Lagottojen tehollinen populaatio oli 74 vuonna 2020. Kannan kasvu nostattaa tehollista populaatiokokoa, kun jalostukseen käytetään riittävän laajaa koirakantaa, tasapuolisesti sekä eri uroksia että narttuja.

Suomessa lagotto romagnolon, kuten niin monen muunkin koirarodun alkuaikojen tilannetta ovat hieman helpottaneet tuonnit muista maista. Kasvattajat ovat astuttaneet narttujaan myös ulkomailla. Tämä on osaltaan auttanut laajentamaan siitospohjaamme. Ulkomaisten ja tuontiurosten osuus jalostuskäytössä on 35%. Samaan aikaan on kuitenkin käytetty yksittäisiä uroksia monelle nartulle, ja Suomessa syntyneistä uroksista jalostukseen on käytetty murto-osaa, vain 9,1% (239 koiraa, uroksia syntynyt yhteensä 2619).

Taulukko 4. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen eniten käytetyt 20 urosta

Koirien sukulaisuussuhteet merkitty väreillä.

Uros	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
PULL MOON FIREFLY (Budoar Martini - Tarry Gnome's Athene)	19	109	3,31%	3%	5	31	19	109
GALEAZZO DELLA TAPARINA (Kan Trace Bazooka Joe - Antigoni Della Taparina)	11	68	2,06%	5%	25	172	11	68
MIRTO DELLA CASCINETTA (Peter - Giada Della Cascinetta)	8	54	1,64%	7%	24	139	8	54
GIOTTO (Jack - Dolly Dei Colli Iripini)	5	40	1,21%	8%	0	0	5	40
HELISALON VALENTINO (Punatassun Gaio Tartufo - Helisalon Nanabella)	6	39	1,18%	9%	20	107	6	39
FOOGEL REMUS (Ciro - Lapinlumon Angelica)	6	36	1,09%	11%	18	96	6	36
ETTORE DEL MONTE DELLA DEA (Ravanfarnie - Elettra Del Monte Della Dea)	6	36	1,09%	12%	2	11	6	36
ARNO DEI BOSCHI D'ORO (Jarno - Marta)	7	36	1,09%	13%	3	19	7	36
MAGOTIN JAGO (Punatassun Simeoni Di Titoella - Magotin Gerda)	5	36	1,09%	14%	4	30	5	36
NUXO LAMBRUSCO (Foogel Bacino - Budoar Monica)	5	35	1,06%	15%	0	0	5	35
WILDFINN DACAPO (Ozzi Della Cascinetta - Wildfinn Carina Cenerentola)	7	34	1,03%	16%	6	26	7	34
NOSTRYFFELNS KARLO (Gillenias Leon - Sanu')	5	34	1,03%	17%	12	77	5	34
BAZOLO ITACO (Helisalon Valentino - Il Granaio Dei Malatesta Orietta)	7	34	1,03%	18%	2	11	7	34
LUCKY (Lupin Di Campoleone - Lily)	5	33	1,00%	19%	0	0	6	34

Suomen Lagottoklubi ry JTO 2023-2027

FLAVIUS GALLUS AMICI PER SEMPRE (Picasso - Hiuma Del Amici Per sempre)	5	33	1,00%	20%	9	48	5	33
MAGOTIN DROGO (Budoar Manuel - Punatassun Ora Migliore GF)	5	33	1,00%	21%	11	63	5	33
YESTAS QUINTINO (Mirto Della Cascinetta - Yestas Koru)	5	32	0,97%	22%	6	28	5	32
PUNATASSUN SIMEONI DI TITOELLA (Punatassun Carlino Tito - Punatassun Fortunata Mente)	7	31	0,94%	23%	12	64	9	38
FOTODOGIN BABY DELFINO (Hopeanuolen Jumbojet - Eugenia Immanoor)	5	31	0,94%	24%	3	18	5	31
HOPEANUOLEN GRANDI TIVOLI (Foogel Taleggio - Cry Out Piper)	5	28	0,85%	25%	18	95	7	38

Taulukon uroksista tuontikoiria on 8, eli tuontiurosten osuus on 40%. Aikavälillä 2011-2020 jalostukseen käytettiin yhteensä 266 eri urosta. Näistä 60 eli 22,5% käytettiin tuottamaan puolet (50 %) ajanjakson pennuista. Taulukosta ilmenee myös, miten läheistä sukua käytetyimmät urokset ovat keskenään ja toisaalta myös sukua eniten käytetyille nartuille.

Taulukko 5. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen eniten käytetyt 22 narttua
Koirien sukulaisuussuhteet merkitty väreillä.

#	Narttu	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pennu a	Pennu a	%- osuus	Pennue a	Pennu a	Pennueit a	Pennuja a
1	FUNGO FESTA DELLA VITTORIA (Galeazzo Della Taparina - Fungo Arancione)	5	31	0,94%	13	81	5	31
2	NUXO ROMANZA (Hopeanuolen Grandi Tivoli - Foogel Prima Ballerina)	4	30	0,91%	9	58	4	30
3	JARLEIN IIRIS (Rocco -Roma)	3	30	0,91%	5	37	3	30
4	NUXO INGEN TERRAMIRTO (Mirto Della Cascinetta - Nuxo La Terra Madre)	3	29	0,88%	7	40	3	29
5	HELISALON NOONA (Fotodogin Baby Donatello - Tepe's Alice)	5	28	0,85%	1	7	5	28
6	BUDOAR OLIIVIA (Galeazzo Della Taparina - Jet-Set's Ain't She Sweet)	3	27	0,82%	2	14	3	27
7	HOPEANUOLEN FAIRY FLIPPER (Chicabeams Loretto - Cry Out Piper)	4	27	0,82%	2	12	4	27
8	NUXO LA TERRA MADRE (Foogel Bacino - Budoar Monica)	4	26	0,79%	9	63	5	33
9	PUNATASSUN CHIARA GALMIA (Galeazzo Della Taparina - Mia)	3	25	0,76%	0	0	3	25
10	FUNGO KIARA (Tom - Fungo Festa Della Vittoria)	3	24	0,73%	1	6	4	34
11	SHANIMAL ALLEGRIA (Boogiemans Buongiorno - Punatassun Gioia d'Aurora)	4	24	0,73%	0	0	4	24
12	HELISALON NANABELLA (Punatassun Nano Brontolo - Punatassun Opale Perla GF)	4	23	0,70%	6	39	5	29
13	HELISALON WERONICA (Aamuruskon Filemon Lagotto - Tepe's Alice)	3	23	0,70%	5	31	3	23
14	HELISALON NELIA (Fotodogin Baby Donatello - Tepe's Alice)	5	23	0,70%	0	0	5	23
15	ENCOS SIMBA (Encos Cream Cake - Encos Primadonna)	3	23	0,70%	6	37	3	23
16	FUNGO BIGODINO (Lord Nelson's Caprino Romano - Fungo Arancione)	3	22	0,67%	6	37	3	22
17	HELISALON ADALMIINA (Punatassun Gaio Tartufo - Tepe's Diina)	3	22	0,67%	0	0	3	22
18	HOPEANUOLEN HELLÄ MIETONEN (Foogel Amatore - Hopeanuolen Nuude)	3	21	0,64%	1	6	3	21
19	MIA (Fiorello - Luna)	3	21	0,64%	5	31	3	21
20	MAGOTINA (Fiorello -Luna)	4	21	0,64%	3	20	4	21
21	HAAPANIEMEN ALEXSA (Pullmoon Firefly - Tarry-Gnome's Inez)	3	21	0,64%	0	0	3	21
22	ALBA DEI BOSCHI D'ORO (Jarno - Marta)	3	21	0,64%	10	45	3	21

Taulukosta käy ilmi, että 14 eniten käytetystä nartun joukossa on kaksi neljän koiran ryhmää, jotka on toisilleen lähisukua.
Suomen Lagottoklubi ry JTO 2023-2027

Samaten useat nartut ovat sukua eniten käytetyille uroksille. (värit yhdistävät samansukuiset koirat molemmista listoista). Tuonteja listalla on 4, eli niiden osuus on 18%, huomattavasti pienempi kuin käytetyimmissä uroksissa.

Jalostuskoirien käyttömäärät

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on suurilukuisissa roduissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi olla korkeintaan 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä.

Lagottoja on neljän viime vuoden aikana (2017-2020) aikana rekisteröity yhteensä 1380 koiraa. Tästä 2% tarkoittaa noin 28 pentua, 3% 41 pentua. Yksittäisellä koiralla saisi siis enimmillään olla 28-41 pentua ja toisessa polvessa jälkeläisiä saisi olla 55-83. Käytetyimpien urosten listalla on kolme koiraa, joilla jälkeläismäärä ylittää suosituksen, sekä viisi koiraa joiden toisen polven jälkeläismäärä ylittää suosituksen. Narttujen listalta löytyy yksi koira, jonka toisen polven jälkeläismäärä ylittää suosituksen.

Lagotoilla on PEVISA-ohjelmassa jälkeläisrajoitus, yhdelle koiralle rekisteröidään korkeintaan 34 jälkeläistä, viimeinen pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Käytetyimpien koirien keskinäinen sukulaisuus ilmenee jo tarkasteltaessa sukutauluja vain kaksi-kolme polvea.

Pull Moon Firefly on Haapaniemen Alexsan isä ja Magotin Drogon serkku isän puolelta.

Galeazzo Della Taparina on Fungo Festa Della Vittorian, Budoar Oliivian ja Punatassun Chiara Galmian isä, Fungo Kiara on puolestaan Fungo Festa Della Vittorian tytär.

Mirto Della Cascinetta on Yestas Quintinon ja Nuxo Ingen Terramirton isä.

Helisalon Valentino on Bazolo Itacon isä ja Helisalon Adalmiinan puoliveli.

Foogel Remuksen isä on Fotodogin Delfinon isoisä.

Arno Dei Boschi d'Oro ja Alba Dei Boschi d'Oro ovat täysisarukset.

Magotin Jago on Punatassun Simeoni Di Titoellan poika.

Nuxo Lambrusco ja Nuxo La Terra Madre ovat täysisarukset, ja niiden äiti Budoar Monica on Pull Moon Fireflyn isän puolisisko.

Hopeanuolen Grandi Tivoli ja Hopeanuolen Fairy Flipper ovat puolisisarukset emän puolelta ja Nuxo Romanza on Hopeanuolen Grandi Tivolin tytär.

Helisalon Noona ja Nelia ovat täysisarukset ja Helisalon Weronica niiden puolisisko emän puolelta (Tepe's Alice), joka on Helisalon Nanabellan täysisko, lisäksi Tepe's Alicen emä Punatassun Opale Perla GF on Magotin Drogon emän Punatassun Ora Migliore GF:n täysisko.

Mia ja Magotina ovat täysisarukset ja Mia on Punatassun Chiara Galmian emä.

Käytetyimpien koirien keskinäinen sukulaisuus tulee vaikuttamaan seuraavien sukupolvien jalostuskäyttöön, sillä suuri osa populaatiosta on toisilleen lähisukua.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Lagotto romagnolojen kanta on useissa Euroopan maissa muutamien kymmenien tai satojen luokkaa.

Rodun kotimaassa, Italiassa, on eniten lagottoja, mutta osa koirista on edelleen rekisteröimättömiä työkoiria. Italiassa rekisteröidään vuosittain n. 1000 lagottoa.

Pohjoismaista eniten rekisteröityjä lagottoja on Ruotsissa. Ensimmäiset kolme (3) lagottoa tulivat Ruotsiin v. 1995 Italiasta.

Ensimmäiset lagotto -pentueet Ruotsissa syntyivät v. 1996 (2 pentuetta) ja v. 1997 (yksi pentue). Nykyään lagotto romagnolo on Ruotsissa erittäin suosittu rotu, rekisteröintejä oli vuonna 2020 612 kpl. Norjaan ensimmäiset lagotot tulivat v. 1999 eli hieman myöhemmin kuin Suomeen, eikä rotu ole ainakaan vielä saavuttanut siellä samanlaista suosiota kuin naapurimaissa. Kaikissa Pohjoismaissa, Ruotsissa, Suomessa, Norjassa ja Tanskassa, rekisteröintien määrät ovat olleet koko ajan nousussa.

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Rodun jalostuspohjan laajuus

Lagottojen rekisteröintimäärät nousivat jyrkästi vuosien 2003-2009 välillä. Vuodesta 2010 eteenpäin rekisteröintejä on ollut noin 350 vuodessa.

Ongelmaksi muodostuu se, että maailmanlaajuisestikin lagotot ovat enemmän tai vähemmän samoista sukulinjoista. Vaikka kaikkia yhdistävät, sukutauluissa toistuvat koirat esiintyvät usein vasta seitsemännessä tai kahdeksannessa sukupolvessa, ne aiheuttavat ns. sukukadon kasvua. Kun sama esivanhempi esiintyy koiran sukutaulussa useammin kuin kerran, tapahtuu sukukatoa. Koiran sukutaulu on sitä monipuolisempi, mitä useampia eri yksilöitä siinä on. Sukukatokerroin on suhdeluku siitä, kuinka suuri osuus sukutaulun tiedossa olevista esivanhemmista on eri koiria.

Sukukatokerroin lasketaan halutulle sukupolvimäärälle, ja se voi saada arvoja välillä 0-1. Jos koiran kaikki tiedossa olevat esivanhemmat ovat eri yksilöitä, sukukatokerroin on 1. Jos tiedossa on 100 esivanhempaa, mutta vain 50 niistä on eri koiria, sukukatokerroin on 0,50.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Sukusiitosaste on jalostustietojärjestelmässä laskettu puutteellisten sukupolvitietojen mukaan, sillä tuontikoirien sukutauluista kirjataan rekisteröintitavasta riippuen enintään kolmen tai neljän sukupolven tiedot. Lagottojen rotukirja on vielä avoin, joten myös koiria, joilla ei ole sukutaulua lainkaan, on olemassa. Tästä johtuu, että sukusiitosaste on aliarvio todellisesta tilanteesta. Sen kehitymissuunta on kuitenkin tärkeä. Kasvatuksessa on siis hyvä olla tarkkana jalostuskoirien sukulaisuuden suhteen, jotta yksittäisten koirien geneettinen heterotsygoottisuus säilytettäisiin.

Todellisuudessa lagottojen tehollinen populaatio on siis tilastovaikutelmaa pienempi. Sukulaisuuden vaikutukset rodulle on huomioitu ja lähisukulaisten yhdistämistä onkin rajoitettu jalostuksen toimintaohjeessa. Tämä näkyy positiivisena kehityksenä tehollisessa populaatiossa, mutta asiaan on jatkossakin syytä kiinnittää huomiota. Edelleen tulisi pyrkiä käyttämään useampia eri uroksia jalostukseen, jotta jalostuspohja ei pääse kaventumaan lisää. Eniten käytettyjen koirien keskinäiset sukulaisuussuhteet aiheuttavat tulevaisuudessa huomattavia haasteita löytää koirille erisukuisia jalostuspareja.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

JÄLKELEÄISMÄÄRÄ: Koiralle rekisteröidään korkeintaan 34 jälkeläistä, viimeinen pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

Ohjelma on voimassa 1.1.2018–31.12.2022.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttööminaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmässä, joka on hyväksytty FCI:ssa 2.3.2011 ja käännetty Suomen Kennelliitossa 17.4.2012, lagoton käyttäytymistä ja luonnetta kuvataan seuraavasti:

"Synnynnäinen hakutaipumus ja erittäin hyvä hajuaisti ovat tehneet rodusta hyvin tehokkaan tryffeleiden etsijän. Rodun aiempaa metsästysviettiä on jalostuksella muutettu, joten riistan haju ei häiritse sen työskentelyä. Lagotto romagnolo on mukautuva, vaatimaton, innokas, lempeä, hyvin kiintynyt omistajaansa ja helposti koulutettava. Se on myös erittäin hyvä seuralainen sekä erinomainen vahti."

"Hylkääviä virheitä ovat liiallinen arkuus ja vihaiisuus."

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Lagotoissa ei esiinny eriytyneitä linjoja käyttö ja näyttelylinjoihin.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttööminäisyyksien testaus ja/tai kuvaus

Lagottojen PEVISA-ohjelmaan ei ole toistaiseksi sisällytetty vaatimusta luonteen, käyttäytymisen tai käyttööminäisyyksien testaamisesta.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Lagotto on monipuolinen harrastuskoira. Lagottojen kanssa harrastetaan esimerkiksi agilita, tokoa, rally-tokoa, hakua, jäljestystä, koiratanssia, vesipelastusta ja mejää ja niiden kanssa käydään aktiivisesti näyttelyissä ja erilaisissa koulutuksissa. Lagottoja on eri puolilla Suomea myös hyötykoirina, kuten pelastus-, home- sekä terapiakoirina.

Lagottojen käyttötarkoitus, tryffelinetsintä, on saanut myös jalansijaa niin Suomessa kasvavien villitryffelien kuin viljeltyjen tuontitryffeleiden etsinnän yleistyessä. Muutama lagotonomistaja on kertonut käyvänsä koiransa kanssa riistametsällä, vaikkei metsästys olekaan nykylagoton käyttötarkoitus eikä riistavietti ole toivottava luonteenpiirre.

Lagottojen sähköisessä terveyskyselyssä on kysytty myös koirien luonteenpiirteistä. Vuosina 2011-2014 kysely oli sähköinen lomake, jossa koiran luonnetta kuvattiin valitsemalla erilaisia luonteenpiirre/käytösvaihtoehtoista koiraa parhaiten kuvaavat rasti ruutuun-menetelmällä. Lisäksi omistaja sai halutessaan kertoa omin sanoin koiransa luonteesta ja käytöksestä. Vastaukset tulivat jalostustoimikunnalle sähköpostitse tekstimuotoisina, mikä hankaloitti datan käsittelyä. Vuodesta 2014 käyttöön otetussa uudessa selainpohjaisessa e-lomakkeessa luonnetta koskevat vastaukset annetaan Likert-asteikolla (1 ei lainkaan... 5 todella hyvin) ja vastaukset ovat suoraan tarkasteltavissa myös kaavioina. Uuteen kyselyyn oli tullut vuoden 2020 loppuun mennessä 284 vastausta. Seuraavassa taulukossa on yhdistetty molempien kyselyiden tulokset.

Yleisesti ottaen terveyskyselyn luonnetta kuvaavissa vastauksissa lagottoja kuvataan iloisiksi, ystävällisiksi, oppivaisiksi, sosiaalisiksi, leikkisiksi, vilkkaiksi, miellyttämisenhaluisiksi koiriksi, joiden kanssa on mukava elää ja harrastaa. Osa omistajista mainitsee kuitenkin vastauksissaan myös luonteenpiirteitä, jotka haittaavat jokapäiväistä elämää. Näistä useimmin toistuvia ovat haukuherkkyys, eroahdistus, remmissä rähjäminen, arkuus ja ääniherkkyys.

Terveyskysely	5	4	3	2	1					
ystävällinen	72 %	208	20 %	59	7 %	20	1 %	2	0 %	0
iloinen	71 %	204	24 %	68	6 %	16	0 %	0	0 %	0
reipas	58 %	167	31 %	88	10 %	30	1 %	3	0 %	0
itsenäinen	32 %	91	32 %	93	29 %	82	7 %	20	0 %	1
oppivainen	69 %	198	23 %	66	8 %	23	0 %	0	0 %	0
miellyttämisen haluinen	42 %	120	38 %	109	16 %	46	3 %	9	1 %	3
vilkas	32 %	93	36 %	102	23 %	67	7 %	19	2 %	6
koirasosiaalinen	31 %	90	35 %	100	23 %	67	9 %	27	1 %	3
sosiaalinen tuttuja ihmisiä	90 %	259	9 %	25	1 %	2	0 %	1	0 %	0

kohtaan										
sosiaalinen vieraita ihmisiä kohtaan	40 %	115	33 %	96	16 %	47	7 %	21	3 %	8
lapsiystävällinen	57 %	165	29 %	83	8 %	23	5 %	13	1 %	3
leikkisä	51 %	147	30 %	87	15 %	43	3 %	8	1 %	2
arka	1 %	2	9 %	25	15 %	43	30 %	86	46 %	131
paukkuarka	6 %	17	11 %	31	11 %	33	20 %	58	52 %	148
ääniherkkä	5 %	15	8 %	24	15 %	42	21 %	61	51 %	145
ujo	1 %	3	8 %	24	17 %	48	25 %	73	48 %	139
apaattinen	0 %	1	1 %	4	5 %	13	10 %	28	84 %	241
aggressiivinen ihmisiä kohtaan	0 %	0	2 %	5	4 %	12	8 %	24	86 %	246
aggressiivinen muita koiria kohtaan	0 %	0	4 %	12	12 %	34	20 %	56	64 %	185
hermostunut	0 %	1	3 %	9	14 %	39	21 %	60	62 %	178
vahtii ruokaansa	2 %	5	3 %	10	9 %	27	16 %	46	69 %	199
vahtii lelujaan	1 %	2	2 %	6	5 %	14	10 %	28	83 %	237
vahtii kaikkea, minkä kuvittelee omakseen	1 %	2	2 %	7	2 %	7	13 %	37	82 %	234
suojeluviettin	1 %	3	5 %	14	14 %	40	28 %	82	52 %	149
vartiointiviettin	5 %	14	16 %	45	23 %	65	26 %	74	31 %	90
metsästysviettin	4 %	11	9 %	26	10 %	29	23 %	67	54 %	155
saalisviettin	6 %	17	12 %	34	21 %	60	23 %	65	39 %	111
haukkuherkkä	9 %	27	17 %	50	29 %	82	28 %	79	17 %	49
eroahdistunut	0 %	1	5 %	14	9 %	27	22 %	62	64 %	183
omistushaluinen	2 %	7	7 %	20	14 %	41	26 %	74	51 %	145
toimintakykyinen	40 %	114	44 %	125	15 %	42	1 %	3	1 %	3
reaktioherkkä	6 %	16	31 %	88	39 %	111	18 %	52	7 %	20

sinnikäs	35 %	100	40 %	115	21 %	60	4 %	11	0 %	1

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Vain murto-osa suomalaisista koirista on osallistunut luonnetestiin tai MH-luonnekuvaukseen. Näin ollen tilastoista ei pysty tekemään luotettavia johtopäätöksiä koko kannan vallitsevista luonteenpiirteistä. Testeissä on kuitenkin nähtävissä tiettyjä tyypillisiä luonteenpiirteitä ja käytöksiä, joihin on mahdollisuus jalostuksen ja sosiaalistamisen keinoin vaikuttaa. Olisi tärkeää, että tulevaisuudessa suurempi osuus koirista käytettäisiin joko luonnetestissä, MH-kuvauksessa, käyttäytymisen jalostustarkastuksessa. Suomalaisilla koirilla on mahdollisuus osallistua myös BPH-tarkastukseen Ruotsissa, tulokset kirjautuvat tällöin ruotsalaiseen Hunddataan.

Luonnetestissä on käynyt vuoden 2020 loppuun mennessä 97 lagottoa, joista kahden testi on keskeytynyt.

Luonnetestitulastoista näkyy, että lagottojen toimintakyky on kohtuullinen n. 40% testatuista koirista, kohtuullisen pieni, pieni tai riittämätön n. 60% testatuista koirista. Taisteluhalu on joko pieni tai riittämätön yli 70% testatuista koirista. Hermorakenne on tasapainoinen vain kahdella testatuista koirista, suurimmalla osalla tulos on hieman rauhaton.

Edellisen JTO:n päivityksen jälkeen, eli vuosina 2017-2020 on luonnetestattu 26 koiraa (joista 1 keskeytetty), näistä 11 koiran (42%) pistemäärä on alle sadan.

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
LTE	<u>3</u> tulosta	<u>8</u> tulosta	<u>11</u> tulosta	<u>3</u> tulosta	<u>10</u> tulosta	<u>12</u> tulosta	<u>11</u> tulosta	<u>3</u> tulosta	<u>6</u> tulosta
LTEO									
LTE-			<u>1</u> tulosta					<u>1</u> tulosta	
Yhteensä	3 tulosta	8 tulosta	12 tulosta	3 tulosta	10 tulosta	12 tulosta	11 tulosta	4 tulosta	6 tulosta

Lähde: Koiranet

Vuoden 2020 loppuun mennessä luonnetestatuista lagotoista laukausaltis tai laukausarka -tuloksen on saanut 17 koiraa (25%). Vuosina 2012-2016 luonnetestatuista lagotoista laukausaltis tai laukausarka -tuloksen on saanut 11 koiraa (26%).

Luonnetestin ihanneprofiili liitteenä.

Ihaneprofiili ja jalostuksessa sallitut ominaisuudet:

Toimintakyky: työkoirana lagotolla pitää olla kohtalainen toimintakyky, jolloin koira onnistuu selviämään yllättävistä ongelmista etsinnässä. Ihaneprofiilissa toimintakyky asettuu hyvään tai kohtuulliseen, sallituissa ominaisuuksia ovat suuri, kohtuullisen pieni ja pieni. Täysin toimintakyvytön koira ei selviytyisi alkuperäisistä työtehtävistään.

Terävyys: Lagotot ovat alkuperämaassaan usein ulkokoiria, joita käytetään myös ilmoittamaan mahdollisista tunkeilijoista alueella. Lagotto saa siis olla hieman terävä, vaikka lähinnä reaktioherkkyys on se mitä italialaiset tähän kohtaan tarjoavat. Ihanneprofiilissa terävyys on pieni tai kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua, sallittuja suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua ja koira, joka ei osoita lainkaan terävyyttä. Jäljelle jäävä hyökkäyshalu ei ole lagotolle suositeltavaa.

Puolustustahto: Lagoton työtehtävissä puolustustahdon ei tarvitse olla suuri. Siksi luonnetestissä ihanneprofiiliin puolustustahdoksi riittää kohtuullinen hillitty, pieni tai haluton. Suuri ja hillitty on myös sallittu.

Taisteluhalu: Luonnetestissä mitataan taisteluhalua saalisvietin ja tehtävien suorittamisen sinnikkyuden kautta. Lagotto ei välttämättä osoita näillä indikaattoreilla mitattavaa taisteluhalua, vaikka tryffelinetsinnässä koira tarvitseekin työhönsä pitkäjännitteisyyttä ja sitkeyttä. Tämä näkyy lagoton luonteessa parhaiten aidoissa työtilanteissa. Siksi luonnetestissä ihanneprofiiliin taisteluhaluksi riittää kohtuullinen tai kohtuullisen pieni. Suuri, erittäin suuri, pieni ja riittämätön ovat myös sallittuja.

Hermorakenne: Valitsimme ihanneprofiiliin tasapainoisen ja vahvan, vaikka tyyppinen lagotto onkin hieman rauhaton. Hieman rauhaton koira pärjää varmasti hyvin italialaisena työkoirana, mutta Suomessa suurin osa lagotoista asuu kaupungissa ja sisäkoirina perheen kesken. Tasapainoinen ja vahva hermorakenne helpottaa myös selviytymistä stressaavista tilanteista, joihin Suomessa asuvat lagotot joutuvat useammin, kuin koirat rodun alkuperäismaassa. Kuitenkin rodun alkuperäiseen käyttötarkoitukseen riittää lagottoa parhaiten kuvaavat hieman rauhaton, hermostunein pyrkimyksin ja vähän hermostunut, jotka ovat myös sallittuja.

Temperamentti: Lagotto on vilkas tai kohtuullisen vilkas rotu. Ihanneprofiiliin lisäksi sallittuja ovat erittäin vilkas, häiritsevän vilkas, hieman välinpitämätön ja impulsiivinen. Lähinnä apaattinen ja täysin välinpitämätön koira ei selviytyisi rodun alkuperäistarkoituksesta.

Kovuus: Lagotto on hieman pehmeä koira. Rodun on toivottu oppivan nopeasti, jolloin pehmeys ja hyvä muisti niin hyvissä kuin pahoissakin asioissa on ollut rotuun toivottu ominaisuus. Sallittuja ovat myös kovat, kohtuullisen kovat sekä pehmeät koirat.

Luoksepäästävyys: Hyvät tryffelikoirat ovat Italiassa arvokkaita ja niitä varastetaan säännöllisesti tryffelin metsästäjiltä. Koiran ei siis toivota lähestyvän vieraita liian avoimesti ja jopa selvästi pidättyväiset koirat ovat Italiassa toivottuja. Koirakulttuuri on Suomessa kuitenkin hyvin erilainen ja suurin osa koirista asuu täällä olosuhteissa, joissa koiran on siedettävä vieraat ihmiset. Ihanneprofiiliin hyväksytään kaikki luoksepäästävät käytösmallit, hyväksyttäviä ovat vielä mielitelevä sekä selvästi pidättyvä, ei yritä purra. Ei sallittuja ovat aggressiiviset toimintamallit.

Laukauspelottomuus: Lagottojen ääniherkkyys on todettu Helsingin yliopiston tutkimuksessa, jossa koirien omistajat saivat arvioida koiriensa käyttäytymistä eri ääniärsykkeisiin. Tutkimuksessa lagottoja oli reilut kaksi sataa ja tästä materiaalista näkyy, että lagotto reagoi ääniin selvästi muita tutkittuja rotuja enemmän. Kaikista tutkimukseen osallistuneista koirista 39,2% todettiin ääniherkiksi. Jalostuksen ohjaus on tältä osin oltava pitkäjännitteistä ja jalostuskoiria tulisi testata luonteen ja käyttäytymisen osalta jalostuksen tukena. Ihanneprofiiliin mahtuvat koirat, jotka ovat laukausvarmoja tai kokemattomia, laukausaltis on vielä sallittu.

MH-luonnekuvaus

MH-luonnekuvauksissa on vuoden 2020 loppuun mennessä käynyt yhteensä 95 lagottoa. Näistä yhdeksän kuvausta (9%) on keskeytetty ohjaajan pyynnöstä.

Edellisen JTO:n päivityksen jälkeen, eli vuosina 2017-2020, on luonnekuvauksessa käynyt 40 lagottoa, joista neljän koiran (10%) kuvaus on keskeytetty.

MH-luonnekuvaustilastoista näkyy lagottojen suuret erot standardisoidussa testitilanteessa, jossa ympäristömuuttujien määrä on pyritty minimoimaan. Ihanneprofiilin laatiminen tällaiselle rodulle on haasteellinen tehtävä, koska rodun käyttötarkoitus ei sanele kovin tiukkoja kriteerejä sille, millainen koiran käytöksen pitäisi olla erilaisissa arkisissa sekä yllättävissä tilanteissa. Suurempi painoarvo on siis laitettava käytöksille, joiden voisi ajatella olevan toivottavia piirteitä Suomessa asuvalle harrastus- ja perhekoiralle.

MH-kuvauksen ihanneprofiili liitteenä.

Lagottojen puutteet toimintakyvyssä ja hermorakenteessa näkyvät luonnetestitilastojen lisäksi myös MH-tilastoissa. Ihanneprofiilissa kohdassa Yllätys, uteliaisuus on ei-hyväksyttäväksi merkitty käytös, joka on nykytilastoissa se kaikkein useimmin esiintyvä. Se, että koira ei uskalla ottaa kontaktia näkemäänsä tunnistamattomaan hahmoon, vaikka omistaja sekä aave houkuttelevat koiraan äänin ja elein, osoittaa epätoivottavaa hermorakenteen ja toimintakyvyn puutteita, että ne voivat haitata myös koiran arkielämää pelottavissa ja yllättävissä tilanteissa. Koiran olisi pystyttävä kohtaamaan pelottava, mutta vaaraton kohde ilman, että asiaan tarvitsee käyttää suhteettoman paljon aikaa ja voimavaroja. MH-kuvauksessa houkuttelu lopetetaan, ja avustajan aavevaatteet riisutaan, mikäli koira ei tiettyyn aikarajaan mennessä mene tutustumaan aaveeseen, vaikka sen huppu on riisuttu päästä pois ja kädet ovat esillä. Ei siis käy selville, kuinka kauan ongelmanratkaisuun meni, mikäli tilannetta ei merkittävästi helpotettaisi.

Osa lagotoista voi kuormittua MH-kuvauksesta niin, että ne reagoivat lopussa ammuttaviin laukauksiin poikkeuksellisenkin voimakkaasti. Rodunomainen ääniherkkyys on todettu sekä Helsingin yliopiston tutkimuksessa, terveyskyselyissä, luonnetestitilastoissa että Kennelliiton virallisissa testeissä.

Vuoden 2020 loppuun mennessä luonnekuvatuista lagotoista kuvauksen laukaukset-osiosta tuloksen 5a Häiriintynyt, pelokas / Yrittää paeta on saanut 31 koira (36%). Yksi koira on saanut tuloksen 5b Ohjaaja luopuu ampumisesta. Vuosina 2017-2020 luonnekuvatuista lagotoista laukaukset-osiosta tuloksen 5a Häiriintynyt, pelokas / Yrittää paeta on saanut 11 koira (28%)

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
suoritettu	18 tulosta	1 tulosta	5 tulosta	12 tulosta	7 tulosta	5 tulosta	4 tulosta	10 tulosta	4 tulosta
ohj. kesk.	1 tulosta	1 tulosta	1 tulosta	1 tulosta	1 tulosta		1 tulosta	1 tulosta	1 tulosta
kuv. kesk.									
Yhteensä	19 tulosta	2 tulosta	6 tulosta	13 tulosta	8 tulosta	5 tulosta	5 tulosta	11 tulosta	5 tulosta

Käyttäytymisen jalostustarkastus

Käyttäytymisen jalostustarkastus keskittyy mallintamaan koiran arkitilanteita ja kuvaamaan koiran käyttäytymistä näissä tilanteissa. Huomiota kiinnitetään käsiteltävyyteen, alusta-arkuuksiin ja ääniherkkyyteen. Tarkastus tarjoaa täydennystä tietoon, jota saadaan muista virallisista luonteen ja käyttäytymisen arviointimenetelmistä eli luonnetestistä ja MH-luonnekuvauksesta.

Käyttäytymisen jalostustarkastuksen ihanneprofiili luotiin alkuun kohtalaisen laajaksi ja yhteistyössä italialaisten tryffelikoetumareiden kanssa. Tarkoituksena on säilyttää rodussa ne ominaisuudet, jotka ovat tärkeitä rodun alkuperäiseen käyttötarkoitukseen, mutta samalla ottaa huomioon suomalainen koiranpitokulttuuri ja sen erikoisvaatimukset.

Käyttäytymisen jalostustarkastuksen ihanneprofiili liitteenä.

Käyttäytymisen jalostustarkastuksen ihanneprofiili

Lagotto romagnoloille on järjestetty kaksi käyttäytymisen jalostustarkastusta. Tämänhetkiset tiedot perustuvat 97 luonnetestikäynnille, 95 MH-kuvaukseen sekä yhdistyksen terveystietolomakkeen käytösoseioon (n=287) ja Helsingin yliopistossa toteutettuun koirien tutkimukseen koirien ääniarkuudesta ja aggressiivisuudesta (lagotto romagnolot n=208). Lagottoja on rekisteröity Suomeen kokonaisuudessaan yli 5800 koiraa. Terveystietolomakkeet ja Yliopiston tutkimuslomakkeet ovat olleet netissä koiran omistajien vapaasti täytettävissä. Kummassakaan lomakkeessa ei ole voitu poistaa omistajan vaikutusta koiran käytökseen eikä omistajan subjektiivista arviota koiran käytöksestä. Lomakkeista saadaan kuitenkin tietoa siitä, millaisia ongelmia omistajat kokevat arjessa rodun koirien kanssa. Luonnetesteissä ja MH-luonnekuvauksessa käyneiden koirien määrät eivät ole tilastollisesti ajateltuna suuret, mutta ne antavat ulkopuolisen arvion rodun koirien käyttäytymisestä ja niistä on luettavissa tiettyjä tyypikkuvauksia koirien alhaisesta lukumäärästä huolimatta. Positiivista MH-luonnekuvauksen ja luonnetestien tuloksissa on, ettei rodussamme niihin ole valikoituneet vain harrastuskoirat, vaan yli puolella nämä suorittaneista koirista ei ole harrastustuloksia lainkaan tai niillä on pelkästään näyttelytuloksia.

Käyttäytymisen haasteina näistä materiaaleista nousi ääniarkuus sekä aggressiivisuus ihmisiä kohtaan. Yliopiston tutkimuksessa lagotto romagnoloilla oli ääniarkuutta eniten tutkituista rodusta. Luonnetestissä 23% koirista on tulos laukausaltis tai laukausarka. MH-luonnekuvauksessa tulos 5 (Häiriintynyt, pelokas / Yrittää paeta / Ohjaaja luopuu ampumisesta) on 37 % koirista. Terveyskyselyssä 49% vastaus on joku muu kuin 1= ei lainkaan, 14% koirista arvio on 4 tai 5.

Aggressiivisuus ihmisiä kohtaan näkyy lähinnä yliopiston tutkimuksen tuloksissa, eniten tutkituista rodusta. Luonnetestatuista koirista 0% on osoittanut aggressiota, MH-kuvatuista 15% on tulos Torjuu kontaktia, murisee tai yrittää purra. Terveyskyselyn tuloksista 13 % on jokin muu kuin 1= ei lainkaan, 2% arvio on 4 tai 5.

Tilastollisesti ääniherkkyyttä on rodussa sen verran paljon, että asian eteen on jalostuksessa tehtävä pitkäjännitteistä työtä. Jalostuksesta tulee sulkea pois liiallista arkuutta tai vihaisuutta ilmentävät koirat.

Lagotto on alkuperäismaassaan pääasiassa tarhoissa asuva työkoira, joten Italiassa rodun ei tarvitse toimia yhtä sosiaalisissa ympäristöissä kuin mihin rotu on Suomessa asettunut. Suomalainen koiranpitokulttuuri eroaa paljon italialaisesta ja vaikka tarkoituksena on säilyttää rodussa ne ominaisuudet, jotka mahdollistavat rodun alkuperäisen käyttötarkoituksen on meidän jalostuksessa otettava huomioon myös täällä tarvittavat erikoispiirteet. Nämä seikat on otettu huomioon luotaessa käyttäytymisen jalostustarkastuksen ihanneprofiilia. Tällä hetkellä haluamme jalostustarkastuksen käyttäytymisosioiden suorittamiseen kohtalaisen löysät kriteerit, jotta saisimme kerättyä lisää vieraan arvioimaa, julkista ja vertailukelpoista materiaalia koiristamme.

Jalostustarkastus katsotaan hylätyksi, jos koira saa äärimmäisen aggressiivisen arvion suhtautumisesta ihmisiin (Osiot 1, 2 ja 7). Niin että, jalostustarkastusta ei ole suoritettu, jos kaksi osiota osioista 1., 2. ja 7. joudutaan keskeyttämään aggressiivisuuden vuoksi, tai koska koira pelkää niin ettei palaudu ja tarkastusta ei voida enää jatkaa. Jos 1. osio on keskeytetty, mutta koira palautuu ja suoriutuu osioista 7. voidaan jalostustarkastus hyväksyä. Jos 2. osio joudutaan keskeyttämään, voidaan jalostustarkastus kuitenkin hyväksyä, jos koira on antanut koskea huuliin, päähän, selkään ja kylkiin. Nämä ovat sellaisia osia koirassa, joihin vieraat ihmiset yleisimmin koirissa koskevat. Jos koira paineistuu niin, että 1. osio saadaan suoritettua, mutta toinen joudutaan keskeyttämään vaikuttaa vielä osio 7 tulos jalostustarkastuksen suorittamiseen. Samoin toimitaan, jos ohjaaja pyytää osion 1., 2. tai 7. (tai jonkin niiden osan) jättämistä väliin pelon tai aggressiivisuuden vuoksi.

Muiden osioiden yksittäinen keskeyttäminen tai niistä ei toivotun (punaisen tuloksen) saaminen ei vaikuta jalostustarkastuksen suoritukseen. Jalostustarkastuksen kahdeksasta osiosta täytyy kuitenkin kuusi olla suoritettuja, jotta jalostustarkastus katsotaan suoritetuksi.

Vuosina 2011–2020 lagotoille kertyi 10470 näyttelytulosta. Tarkastelujaksolla laatuarvosanan EVA (ei voida arvostella) saaneista koirista 61/69 kpl ja HYL (hylätty) -arvosanan saaneista koirista 60/65 kpl on saanut vähintään kertaalleen myös paremman laatuarvosanan. Tarkastelujaksolla 13 koiraa on saanut ainoana tuloksenaan HYL/EVA.

Rodun kotimaassa Italiassa suuri osa lagotoista asuu kennel- ja tarhaolosuhteissa. Koska Suomessa, muissa pohjoismaissa ja suuressa osassa Keski-Eurooppaa lagottoja pidetään sisätiloissa perheenjäsenen asemassa, on käyttäytymisen ja luonteiden vertaaminen suoraan hankalaa. Näyttelyissä italialaiset lagotot suhtautuvat tuomareihin ja näyttelytilanteeseen pääsääntöisesti luottavaisesti.

Lagottojen sukupuolten välisiä eroja ei ole selvitetty eikä pyritty päättämään olemassa olevasta tiedosta. Molemmissa sukupuolissa yksilöiden väliset erot luonteissa ovat suuret, ja kummastakin sukupuolesta löytyy hyviä harrastus- ja työkoiria.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Lagotto on ollut alunperin vedestä noutava lintukoira. Käyttötarkoituksen vaihduttua tryffelikoiraksi luonnetta pyrittiin muuttamaan jalostuksen avulla siten, että riistavietti ei häiritsisi koiran työskentelyä tryffelinetsinnässä.

Lagoton kotimaassa, Italiassa, ja Euroopassa esimerkiksi Sveitsissä, Ranskassa, Romaniassa ja Unkarissa rotua käytetään tryffelinetsinnässä. Tryffeli on harvinainen ja kallis sieni, ja hyvä tryffelikoira on sen vuoksi omistajalleen todella arvokas.

Tryffelikoiralta vaaditaan hyvää fyysistä kuntoa, innokkuutta etsimiseen, hyvää keskittymiskykyä, pitkäjänteisyyttä, sopivasti rohkeutta ja itsenäisyyttä sekä ongelmanratkaisukykyä, mutta koiran on oltava myös ohjattavissa työskentelyn aikana. Tryffelit kasvavat maan alla, ja niiden haju nousee maaperästä levittäytyen lähiympäristöön, josta koira pystyy sen haistamaan työskennellessään riittävän maavainuisesti ja tarkasti. Löydettyään tryffelin lagotto kaivaa maata päästäkseen tryffeliin kiinni. Tämä on tärkeää, sillä liian suurpiirteinen ilmaisu ei johda yleensä tryffelin löytymiseen. Osa koirista on ahneita ja syövät tryffelin mielellään itse. Osa koirista on koulutettu kaivamaan, mutta jättämään tryffelin koskematta tai vaihtoehtoisesti tuomaan sen ohjaajalle.

Nykyään tryffelikoiria käytetään Keski-Euroopassa varsin paljon. Pohjoismaissa tryffelikoirille on käyttöä vain vähän, mutta koska tryffeileitä on löydetty lisääntyvissä määrin myös ainakin Suomesta ja Ruotsista, voi lagottoa käyttää sen alkuperäiseen työhön myös Suomessa. Toisaalta samoja ominaisuuksia pystytään hyödyntämään myös monissa muissa harrastus- ja kilpailulajeissa. Tryffelin etsintään jalostetut käyttöominaisuudet, hyvä hajuaisti, itsenäinen työskentelytaito ja työskentelyn määrätietoisuus, ovat haluttuja ominaisuuksia mm. pelastuskoiralle, joka voi olla maavainuinen jälkikoira tai ilmavainuinen hakukoira tai koira voi käyttää kumpaakin etsintätapaa ja valita itse sopivamman.

Suomessa ei vielä ole rodunomaista tryffelinetsintäkoetta. Maailmalla järjestetään jo tryffelikokeita, ja lähes koko Suomesta tiedetään löytyvän villitryffeliä, sikäli mahdollisuudet tryffelikokeiden järjestämiseen ovat siis olemassa. Suomessa on viime vuosina järjestetty tryffelinetsintäkurssuja ja yhä useammat etsivät koiriensa kanssa tryffeileitä.

Rodunomaisen työskentelykyvyn säilyttäminen on tärkeää, joten jalostusmateriaalin hankkiminen työkoirakenneläistä ja hyvistä työkoiralinjoista voi pitää toivottavia työominaisuuksia koirien perimässä, ja niitä voidaan tietenkin soveltaa monenlaiseen käyttöön, kuten pelastuskoiraharrastukseen tai hyötykoiratoimintaan. Lisäksi, mikäli suomalaisissa harrastajissa ja kasvattajissa viriää halu alkaa kehittää lagotoille omaa virallista rodunomaista koetta, on tähän syytä panostaa ja pyrkiä luomaan toiminnalle edellytykset.

Lagotto on työkoira, joka on samaan aikaan erinomainen seuralainen. Tämä asettaa vaatimuksia koiranpidolle. Lagoton tulee saada riittävästi aktiviteettia, liikuntaa, virikkeitä ja sosiaalista kanssakäymistä. Toisaalta myös riittävän levon tarjoaminen on tärkeää, jotta koira oppii rauhoittumaan ja rentoutumaan silloin, kun mitään erityistä ei tapahdu.

Kasvattajien tuleekin kiinnittää huomiota siihen, että pennunostajiksi valikoituvat sellaiset perheet ja ihmiset, jotka ovat tietoisia rodun historiasta, käyttöominaisuuksista, rodun tyypillisistä ja myös sen epätoivottavista luonteenpiirteistä ja että he ovat motivoituneet sosiaalistamaan ja kouluttamaan lagottonsa perusteellisesti ja rodulle sopivilla menetelmillä.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Uuden terveystarkastuksen luonneosion vastausten perusteella voidaan päätellä, että lagottojen käytös kotioloissa on haukuherkkyyttä ja lievää eroahdistusta lukuunottamatta omistajien mielestä hyvällä tasolla.

Pelot ja ääniherkkyys

Luonnetesti- ja MH-luonnekuvaustulosten valossa vaikuttaisi siltä, että lagotoilla esiintyy ainakin laukausalttiutta ja -arkuutta, mutta terveystarkastuksen luonneosion vastauksissa tämä ilmiö ei näy yhtä voimakkaasti. Helsingin yliopiston koirangenetiikan tutkimusryhmä on kerännyt tietoa koirien luonteista useamman vuoden ajan laatimalla erilaisia käytökseen ja luonteeseen liittyviä kyselylomakkeita. Lagottojen omistajat ovatkin kiitetävän innokkaasti vastanneet kyselyihin.

Lagottojen osalta tutkijoiden mielenkiinto on kohdistunut nimenomaan ääniarkuuteen. Toistaiseksi syytä tai geneettistä taustaa ongelmalle ei ole pystytty selvittämään. Tutkijoilta pyydettiin JTO:ta varten lausunto lagottojen ääniherkkyydestä. Helsingin yliopiston tutkija FT Katriina Tiira lähetti seuraavanlaisen tiedotteen syyskuussa 2015:

”Lagottojen omistajat ovat osallistuneet erittäin aktiivisesti Hannes Lohen koirangenetiikan tutkimusryhmän tutkimuksiin ja vastanneet käyttäytymiskyselyimme. Yhteensä 3284 koiran (kaikki rodut) otoksessa vertailimme kyselyvastauksia neljästä eri rodusta, joista vastauksia oli yli 200 kpl/rotu vertailuhetkellä. Lagotto reagoi merkittävästi (tilastollisesti merkitsevä ero) voimakkaammin ja useammin koviin ääniin (ukkonen, ilotulitus, laukaus) verrattuna saksanpaimenkoiraan, tanskandoggiin ja salukiin tässä otoksessa. Lisäksi lagotolla oli raportoitu samassa otoksessa samojen rotujen vertailussa eniten aggressiivista käytöstä omistajaa/perheenjäseniä kohtaan. Olen saanut yksittäisiä tiedonantoja lagottojen omistajilta (myös muualta kuin Suomesta), joissa kerrotaan koiran toisinaan reagoivan koviin ääniin aggressiivisella käytöksellä, eli puremalla joko esim. tavaroita, ihmisiä tai perheen muita koiria. Vastaavanlaista reagointia ei ole raportoitu mistään muusta rodusta allekirjoittaneelle 7 vuoden aikana.”

Lagotoilla ei esiinny merkittäviä ongelmia lisääntymiskäyttäytymisessä. Astutukset onnistuvat pääasiassa ilman avustusta ja nartut tiinehtyvät hyvin. Lagottoemot synnyttävät ja hoitavat pentujaan valtaosin ongelmitta. Kyselyissä on tullut ilmi vain muutama yksittäinen tapaus, jossa narttu on ollut haluton hoitamaan pentujaan itsenäisesti.

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta

Lagotoilla esiintyy jonkin verran haukuherkkyyttä, eroahdistusta, remmissä rähjäämistä, arkuutta ja ääniherkkyyttä. Virallisten testitulosten valossa lagotoilla on melko yleisesti vajavaisuutta toimintakyvyssä ja hermorakenteessa, mikä yhdistettynä melko yleiseen ääniherkkyyteen voi haitata koiran normaalia elämää ja hyvinvointia. Hermorakenteeseen ja toimintakykyyn tulisi sekä jalostuksella että hyvällä pentujen sosiaalistamisella pyrkiä vaikuttamaan. Kuolinsyytilastossa on käytös- tai käyttäytymishäiriö merkitty kuolinsyyksi (oletettavasti lopetettu) 28 (11,2%) lagotolle, keski-ikä ollessa 6v5kk.

Ääniherkkyys on myös asia, mikä voi vaikuttaa voimakkaasti koiran hyvinvointiin normaalielämässä. Myös ääniherkyyteen tulee jalostuksella puuttua siten, että jalostuskoiria testataan ääniarkuuden suhteen, selvästi ääniarat koirat jätetään kokonaan jalostuksesta ja lievästi ääniarka koira voidaan yhdistää vain vastapariin, joka tiedetään olevan äänivarma.

Lagotto on Suomessa ja Pohjoismaissa verrattain uusi rotu, joten tietoa eri sukulinjojen eroista luonteenpiirteiden osalta kerätään edelleen. Rodun kotimaassa lagottojen luonteita ei testata samalla tavalla kuin Suomessa, ja on hyvin mahdollista, että moni menestyvä ja tuottoisa työkoira Italiassa ei soveltuisi suomalaiseen perheeseen lemmikiksi kovinkaan hyvin. Ennen kuin suuria toimenpiteitä luonteiden jalostamiseksi voidaan tehdä, tarvitaan nykyistä enemmän tietoa nykytilanteesta. Tärkeintä olisi luotettavan, vertailukelpoisen ja mitattavissa olevan tiedon kerääminen mahdollisimman suurelta joukolta. Vuodesta 2020 rotujärjestö on tukenut koirien luonteen testaamista, sekä järjestänyt LT-testejä ja MH-kuvauksia. Tavoitteena on saada entistä useammat koirat virallisiin luonnetta mittaaviin testeihin.

Selvästi arkoja tai voimakkaasti ääniherkkiä koiria ei tule käyttää jalostukseen.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

Lagotto romagnolo on yleisesti ottaen terve ja pitkäikäinen rotu. Kuolinsyytilastossa lagoton keskimääräinen elinikä (kuolinsyy vanhuus, luonnollinen/lopetus) on 13 vuotta ja 6 kuukautta. Ensimmäiset lagotto romagnolot rekisteröitiin Suomen Kennelliitossa kuitenkin vasta vuonna 1997 ja ensimmäinen pentue Suomessa syntyi 2 vuotta myöhemmin (1999). Pitkästä eliniästä ei ole vielä varmaa näyttöä rodun sisällä.

Toukokuussa 2011 Suomen Lagottoklubi ry sai käyttöönsä sähköisen, internetissä täytettävän terveys kyselykaavakkeen. Aiemmat terveyskyselyt kerättiin paperiversioina. Ensimmäinen terveyskyselyihin perustuva analyysi tehtiin vuosien 2005 - 2006 aikana. Tällöin kyselyyn saatiin vastaus 133 koirasta, joka oli 19 % senhetkisestä kannasta.

Toinen terveyskyselyihin perustunut analyysi valmistui helmikuussa 2012. Kyselyyn oli aikaa vastata toukokuusta 2011 lähtien ja vastauksia saatiin 162 kappaletta. Koska vastausprosentti oli hyvin alhainen, vain 6,6 % sen hetkisestä kannasta, on kyselyn pohjalta vaikea tehdä luotettavia johtopäätöksiä.

Kuolleista koirista saatiin kyselyyn vastauksia vain kymmenen, joten niiden perusteella ei voida tehdä kuolinsyiden yleisyyttä koskevia päätelmiä.

Tuorein terveyskyselyihin perustunut analyysi valmistui tammikuussa 2021. Kyselyyn oli aikaa vastata marraskuusta 2014 lähtien joulukuuhun 2020 ja vastauksia saatiin 284 kappaletta. Vastausprosentti oli 5,1%.

Kuolleista koirista saatiin kyselyyn vastauksia vain kahdeksan, joten niiden perusteella ei voida tehdä kuolinsyiden yleisyyttä koskevia päätelmiä.

Terveyskyselyissä ilmi tulleita sairauksia käsitellään myöhemmin tekstissä.

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

PEVISA-ohjelman voimaantulovuosi sekä ohjelman muutokset

Rodulla on voimassa oleva PEVISA -ohjelma.

14.1.2006 pidetyn rotukohtaisen neuvottelun mukainen ja 1.7.2008 voimaan tullut Lagotto Romagnolojen PEVISA-lauseke on:

Pentueen rekisteröinnin ehtona on, että vanhemmista on ennen astutusta annettu virallinen lonkkakuvauslausunto, jonka raja-arvo on D. E-lonkkaisen koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä.

23.10.2011 pidetyssä rotuneuvottelussa päätettiin hakea jatkoa PEVISA-ohjelmaan samassa muodossa.

Pentueen vanhempien tulee olla tunnistusmerkittyjä tutkimushetkellä sekä vähintään 12 kuukauden ikäisiä. Suomen Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta voi myöntää rotujärjestön puollon perusteella luvan pentueen rekisteröintiin, vaikka ulkomainen vanhempi ei täyttäisi rotukohtaisia PEVISA-ehtoja.

Edellinen PEVISA-ohjelma oli voimassa 1.7.2019 - 31.12.2022

Pentujen vanhemmista tulee olla ennen astutusta annettu lonkkakuvauslausunto sekä astutushetkellä voimassa oleva silmätarkastuslausunto.

LONKAT: Rekisteröinnin raja-arvo on lonkkaniveldysplasian aste B tai vaihtoehtoisesti pentueen vanhempien lonkkaindeksien keskiarvon tulee astutushetkellä olla vähintään 101 .Jos tuontikoiralle tai ulkomaiselle urokselle ei ole määritetty BLUP-indeksiä, huomioidaan sen mahdollinen ulkomainen indeksi.

SILMÄT: Silmätarkastuslausunto ei saa astutushetkellä olla 12 kk vanhempi. Perinnöllistä kataraktaa tai PRA:ta sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä. Diagnoosi muu (vähämerkityksellinen) katarakta ei kuitenkaan sulje koiraa jalostuksesta.

JÄLKELÄISMÄÄRÄ: Koiralle rekisteröidään korkeintaan 34 jälkeläistä, viimeinen pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

Toimikunta merkitsee tiedoksi Koirarekisteriohjeen kohdan 9 mukaisen ulkomaisia uroksia koskevan poikkeusluvan: ulkomailla tapahtuvassa astutuksessa, ulkomaiselta urokselta ei vaadita silmätarkastuslausuntoa.

VOIMASSA OLEVA PEVISA 1.1.2023-31.12.2027

Lagotto romagnolo -rodun voimassa oleva PEVISA-ohjelma:

Pentujen vanhemmista tulee olla ennen astutusta annettu lonkkakuvauslausunto sekä astutushetkellä voimassa oleva silmätarkastuslausunto.

LONKAT: Rekisteröinnin raja-arvo on lonkkaniveldysplasian aste C. C-lonkkaisen saa parittaa vain A- tai B-lonkkaisen kanssa. Vaihtoehtoisesti pentueen vanhempien lonkkaindeksien keskiarvon tulee astutushetkellä olla vähintään 101 .

SILMÄT: Silmätarkastuslausunto ei saa astutushetkellä olla 12 kk vanhempi. Perinnöllistä kataraktaa tai PRA:ta sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä.

JÄLKELÄISMÄÄRÄ: Koiralle rekisteröidään korkeintaan 34 jälkeläistä, viimeinen pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

Toimikunta merkitsee tiedoksi Koirarekisteriohjeen kohdan 9 mukaisen ulkomaisia uroksia koskevan poikkeusluvan: ulkomaiselta urokselta ei vaadita silmätarkastuslausuntoa.

Ohjelma on voimassa 1.1.2023 - 31.12.2027

Indeksirajaa käytettäessä tulee huomioida, että Kennelliiton ohjelma ei yhdistelmän indeksin keskiarvon laskennassa pyöristä ylöspäin. Tämä tarkoittaa sitä, että indeksi 100,5 ei vielä riitä pentujen rekisteröintiin. Indeksit päivittyvät joka kuukauden viimeisellä viikolla. Astutushetken indeksi on se, jota katsotaan pentuetta rekisteröitäessä.

LONKKANIVELDYSPLASIA

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana.

Löysyys johtaa reisuun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa usein nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta lonkkavian ilmenemiseen ja vaikeusasteeseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon

hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppely”, ylösnousuvaiveudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksateleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä.

Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä ja oireilu laitetaan usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, joka ilmenee kävellessä selkälinjan aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lagotoille on asetettu PEVISA:n lonkkien tutkimus pakko vuonna 2006 ja nykyinen lonkkien raja-arvo B asetettiin vuonna 2019. Lagottoja on syntynyt vuosina 1999 – 2020 yhteensä 5466 kpl. Näistä on lonkkakuvattu 2769 koiraa, joka on 51 % kaikista koirista. Kuvatuista koirista A-tuloksen sai 640 kpl (23 %), B-tuloksen 885 kpl (32%) ja C-tuloksen 866 kpl (31 %). D-tuloksen sai 338 kpl (12 %) ja E-tuloksen 40 kpl (1 %).

Taulukko 6. Lonkkatulokset syntymävuoden mukaan vuosilta 1999–2020.							
Vuosi	Syntyneitä	A	B	C	D	E	Yhteensä
1999	24	2	0	0	2	0	4
2000	26	1	3	0	3	0	7
2001	57	1	5	6	4	1	17
2002	82	4	8	10	8	1	31
2003	139	6	12	21	19	2	60
2004	172	16	17	27	25	2	87
YHT.1999–2004	500	30	45	64	61	6	206
2005	179	17	21	28	19	3	88
2006	213	30	33	30	15	0	108
2007	275	30	34	49	24	3	140
2008	262	49	45	38	7	3	142
2009	342	43	41	58	26	3	171
2010	353	37	48	52	25	3	165
2011	331	47	66	53	17	3	186
2012	348	30	53	60	29	4	176
YHT.2005–2012	2303	283	341	368	162	22	1176
2013	358	50	60	54	25	3	192
2014	340	38	69	55	18	1	181
2015	342	56	70	55	13	2	196
2016	312	21	65	56	11	2	155
2017	365	61	82	65	15	1	224
YHT.2013–2017	1717	226	346	285	82	9	948
2018	316	46	60	60	16	1	183
2019	370	50	75	68	17	2	212
2020	260	5	18	21	0	0	44

yht 18-20	946	101	153	149	33	3	439
Yhteensä	5466	640	885	866	338	40	2769

Vuonna 2019 ja 2020 syntyneistä koirista on otettava huomioon, että kaikkia tutkittavaksi aiottuja koiria ei ole todennäköisesti vielä tutkittu. Tiedot Kennelliiton Jalostustietojärjestelmä 1.9.2021.

Vuosi	Tutkittu	A	B	C	D	E
1999	17 %	50 %	0 %	0 %	50 %	0 %
2000	27 %	14 %	43 %	0 %	43 %	0 %
2001	30 %	6 %	29 %	35 %	24 %	6 %
2002	38 %	13 %	26 %	32 %	26 %	3 %
2003	43 %	10 %	20 %	35 %	32 %	3 %
2004	51 %	18 %	20 %	31 %	29 %	2 %
K.ARVO 1999-2004	41 %	15 %	22 %	31 %	30 %	3 %
2005	49 %	19 %	24 %	32 %	22 %	3 %
2006	51 %	28 %	31 %	28 %	14 %	0 %
2007	51 %	21 %	24 %	35 %	17 %	2 %
2008	54 %	35 %	32 %	27 %	5 %	2 %
2009	50 %	25 %	24 %	34 %	15 %	2 %
2010	47 %	22 %	29 %	32 %	15 %	2 %
2011	56 %	25 %	35 %	28 %	9 %	2 %
2012	51 %	17 %	30 %	34 %	16 %	2 %
K.ARVO 2005-2012	51 %	24 %	29 %	31 %	14 %	2 %
2013	54 %	26 %	31 %	28 %	13 %	2 %
2014	53 %	21 %	38 %	30 %	10 %	1 %
2015	57 %	29 %	36 %	28 %	7 %	1 %
2016	50 %	14 %	42 %	36 %	7 %	1 %
2017	61 %	27 %	37 %	29 %	7 %	0 %
K.ARVO 2013-2017	55 %	24 %	36 %	30 %	9 %	1 %
2018	58 %	25 %	33 %	33 %	9 %	1 %
2019	57 %	24 %	35 %	32 %	8 %	1 %
2020	12 %	11 %	41 %	48 %	0 %	0 %
K.ARVO 2018-2020	46 %	23 %	35 %	34 %	8 %	1 %
Yhteensä	51 %	23 %	32 %	31 %	12 %	1 %

Yhteenvedon taulukoiden sisällä merkkavat muutosta rodun PEVISA-ehdoissa.

Kuvatuista koirista terve lonkkaisia (A ja B) oli siis yhteensä 55 % ja sairaaksi todettuja 44 % kuitenkin siten, että C-lonkkaisten osuus sairaaksi todetuista oli 31 %. Lisäksi näistä C-lonkkaisista yksilöistä 183 koiralla (21 %) oli toisesta lonkasta lausunto A tai B.

Pevisaan siirtymisen oleellisin tavoite oli saada lisää tietoa jalostukseen käytettävien yksilöiden lonkista. Yllä olevasta taulukosta käy ilmi, että Pevisa-ohjelmaan siirtyminen on jonkin verran lisännyt lonkkakuvausten määrää ja myös laskenut lonkkavikaprosenttia sairaisissa koirissa. Lonkkakuvaattujen koirien määrä suhteessa rekisteröityihin yksilöihin on pysynyt useamman vuoden lähes samalla tasolla ja PEVISA:n voimaantulon jälkeen koirien lonkkakuvaus prosentti on pysynyt samana. Lukemat ovat pysyneet tasaisina A-, B-, ja C-lonkkaisten keskuudessa. D-lonkkaisten koirien osuus on vuodesta 2015 pysynyt lähes vakiona.

Lagotto romagnolojen jalostuksen toimintaohjeen tavoitteena on saada lisää tietoa rodun lonkkien tilanteesta ja kannustaa kasvattajia enenevässä määrin kuvauttamaan myös jalostukseen käytettyjen yksilöiden jälkeläisiä, ennen kuin yksilöä käytetään jalostukseen useampia kertoja.

LONKKAINDEKSI

Lagotto romagnolo-rodulle on laskettu toukokuusta 2012 alkaen BLUP-lonkkaindeksi, joka päivitetään kuukauden välein. BLUP-indeksit ovat olleet osana PEVISA-lauseketta vuodesta 2018, jolloin yhdistelmän lonkkaindeksin keskiarvon on oltava 101.

BLUP-indeksi on ennuste koiran jalostusarvosta, joka on laskettu arvo koiran perintötekijöiden ominaisuuksista. Jalostusvalintoja voidaan tehdä käyttäen apuna BLUP-indeksiä, jolloin yhdistelmän uroksen ja nartun indeksien keskiarvo vastaa suunniteltujen pentujen odotusarvoa. Mitä suurempi indeksi on, sitä parempi koira on genotyyppiltään. Kuitenkin ylläolevista taulukoista voidaan sanoa, että B-lonkkaisten määrä C-lonkkaisiin verrattuna on noussut, mutta indeksillä ei ole ollut kovin suurta merkitystä kokonaisuuden kannalta.

SILMÄSAIRAUDET

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä näkyvät kaikki virallisten silmätarkastuslääkäreiden perinnölliseksi oletamat silmänsairaudet. Lagotto romagnolon tilanne silmien osalta on kohtuullisen hyvä. Ensimmäistä JTO:ta edeltävältä ajalta (vuosina 1999-2005) oli silmätutkittuja lagottoja 106 kpl ja syntyneitä koiria 688 kpl. Tällöin tutkituista koirista löytyi todella pieni määrä melko lievästi silmänsairaita yksilöitä. Rodun ja tutkimusten yleistyessä on kuitenkin ilmennyt, että silmänsairauksia tulee tutkimuksissa esiin jatkuvasti enemmän. Kuitenkin taulukossa on nähtävissä, että lonkkakuvausten tutkimusprosenttiin verrattaessa silmiä tutkitaan huomattavasti vähemmän. Kuitenkin tutkimusprosentti on pysynyt samana viimeisen kahdenkymmenen vuoden ajan suhteessa syntyneisiin koiriin.

Silmissä esiintyy jonkun verran ylimääräisiä ripsiä (Distichiasista). Tätä esiintyy pääasiassa lievänä joitakin poikkeuksia lukuunottamatta, laskennallisesti diagnoosin on saanut 15% tutkituista koirista. Satunnaisesti on löydetty myös aikaisempaa enemmän vaarattomia mykiö- ja verkkokalvolöydöksiä esimerkiksi, PPM (Membrana pupillaris persistens). Lagotoiden silmätilanteesta on syytä laittaa merkkeille erilaiset kataraktat, joita on havaittu kaikista tutkituista vuosien aikana 59kpl (3,5%).

Taulukko 7. Kennelliiton jalostustietojärjestelmä 1.9.2021.

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	Tutkittu %	Terveitä	Terveitä %
1999	24	4	17 %	4	100 %
2000	26	4	15 %	4	100 %
2001	57	10	18 %	10	100 %
2002	82	21	26 %	19	90 %
2003	139	36	26 %	30	83 %
2004	172	55	32 %	49	89 %
2005	179	61	34 %	56	92 %
2006	213	72	34 %	59	82 %
2007	275	86	31 %	61	71 %

2008	262	89	34 %	75	84 %
2009	342	126	37 %	104	83 %
2010	353	107	30 %	86	80 %
2011	331	117	35 %	96	82 %
2012	348	106	30 %	81	76 %
2013	358	127	35 %	92	72 %
2014	340	115	34 %	88	77 %
2015	342	127	37 %	94	74 %
2016	312	101	32 %	78	77 %
2017	365	133	36 %	94	71 %
2018	316	106	34 %	94	89 %
2019	370	96	26 %	88	92 %
2020	260	21	6 %	19	90 %
YHT.	5466	1720	31 %	1381	80 %

Suomen lagottoklubi ry suosittelee silmien tutkituttamista myös muilta kuin jalostuskoirilta. Lagotto romagnolojen PEVISA:ssa on silmien osalta seuraavaa; **Silmätarkastuslausunto ei saa astutushetkellä olla 12 kk vanhempi. Perinnöllistä kataraktaa tai PRA:ta sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä. Diagnoosi muu (vähämerkityksellinen) katarakta ei kuitenkaan sulje koiraa jalostuksesta.**

Silmäsairaiden koirien jalostuskäyttöä on harkittava huolellisesti, jotta voidaan välttää vian kertaantumista seuraavissa sukupolvissa. Lagottojen silmätarkastus on voimassa 12kk PEVISA-lausekkeen mukaisesti.

Diagnoosi	Esiintymiä
Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	1377
Distichiasis, todettu	262
Ektooppinen cilia, todettu	9
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, epäilyttävä	5
Kortikaalinen katarakta, epäilyttävä	2
Kortikaalinen katarakta, todettu	24
Linssin etuosan saumalinjan katarakta, epäilyttävä	2
Linssin etuosan saumalinjan katarakta, todettu	1
Makroblepharon/silmäluomen ulospäin kiertyminen, todettu	4
Muu vähämerkityksellinen kaihi, todettu	3
Määrittelemättömiä ylimääräisiä ripsiä/karvoja, todettu	11
Nukleaarinen katarakta, todettu	4
PHTVL/PHPV, diagnoosi avoin	3
PHTVL/PHPV, sairauden aste 1	4
PHTVL/PHPV, sairauden aste 2 - 6	1
Pienisilmäisyys, todettu	2
Posterior polaarinen katarakta, todettu	9

Suomen Lagottoklubi ry JTO 2023-2027

PPM, todettu	1
PPM, iris-iris, todettu	23
PRA, epäilyttävä	1
PRA, todettu	1
Puutteellinen kyynelkanavan aukko, todettu	4
RD, geograafinen, todettu	2
RD, multifokaali, todettu	6
Sarveiskalvon dystrofia/degeneraatio, todettu	1
Synnyynnäinen katarakta, todettu	1
Totaali katarakta, todettu	1

YLEISIMMÄT PERIYTYVÄT SILMÄSAIRAUDET LAGOTTO ROMAGNOLO RODULLA

Harmaakaihi eli katarakta

Perinnöllinen harmaakaihi (ent. hereditaarinen katarakta, HC) samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Useimpien muotojen periytymismallia ei vielä tiedetä. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos kaihisamentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Edennyt kaihi aiheuttaa silmän sisäistä suonikalvontulehdusta ja siten voi aiheuttaa kipua.

Katarakta eli kaihi voi olla perinnöllinen tai ei-perinnöllinen, synnyynnäinen tai hankittu. Syntymän ja 8 viikon iän välillä todetut kataraktat ovat synnyynnäisiä. Esimerkkinä hankitusta kataraktasta on sokeritautiin liittyvä, usein hyvin nopeasti täydelliseksi kaihiksi kehittyvä diabeettinen katarakta.

Muita esimerkkejä hankitusta kaihista ovat esimerkiksi vanhuuden kaihi ja PRA:han liittyvä toissijainen kaihi. Ns. nukleaariskleroosi (ei luokitella kaihiksi) on normaaliin ikääntymiseen liittyvä muutos, jossa linssin ydin tiivistyessään muuttuu 'opaalinharmaaksi'. Muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta näkökykyyn.

Kaihi voidaan poistaa leikkauksella fakoemulsifikaatiomenetelmällä.

Perinnöllinen kaihi -diagnoosin saanutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Poikkeuksena ovat perinnölliseksi todetut ja oletetut muut vähämerkitykselliset linssin kaihimuutokset (mm. sileäkarvaisen noutajan etu Y-sauman pistemäiset kaihimuutokset), joita saa käyttää jalostukseen terveen kumppanin kanssa.

Kaihin osalta 15 eri lagotolla on todettu kaihidiaagnoosi. Yhdeksällä yksilöllä on diagnoosi kortikaalinen katarakta, viidellä yksilöllä posteriori polaarinen katarakta ja yhdellä linssin etuosan saumalinjan katarakta.

Etenevä verkkokalvon surkastuma (PRA)

PRA (progressiivinen retina atrofia) eli etenevä verkkokalvon surkastuma tuhoaa silmän valoa aistivia soluja. Kyseessä on ryhmä sairauksia, jotka ovat eri geenien aiheuttamia.

PRA:ta on montaa tyyppiä, eri rotujen PRA:t ovat erilaisia ja jopa samassa rodussa voi olla useita eri muotoja. PRA voi esiintyä millä tahansa rodulla. Yleisin periytymismekanismi on autosomaalinen resessiivinen.

Kliinisten oireiden ilmenemisikä ja eteneminen vaihtelevat liittyen PRA-muodon syntymekanismiin. Hyvin nuorella koiralla esiintyvä PRA:n muoto liittyy epänormaaliin näköhermosolujen kehitykseen. Myöhemmällä iällä alkavassa PRA:ssa sen sijaan näköhermosolut kehittyvät normaalisti, mutta alkavat rappeutua.

Useimmissa PRA:n muodoissa koira muuttuu ensin hämärässä epävarmaksi ja pelokkaaksi. Tämä johtuu hämäränäössä tärkeiden verkkokalvon sauvasolujen surkastumisesta. Myöhemmin koira sokeutuu kokonaan verkkokalvon tappisolujenkin surkastuessa. Silmäterä on laaja ja silmänpohjan lisääntynyt heijaste näkyy erityisen selvästi valon kohdistuessa laajentuneeseen pupilliin.

PRA:han ei ole hoitoa, mutta tutussa ympäristössä sokea koira voi pärjätä erittäin hyvin. Diagnoosi tehdään yleensä silmänpohjan oftalmoskooppisessa tutkimuksessa. Verkkokalvon sähköisessä tutkimuksessa (ERG) voidaan havaita muutoksia näköhermosoluissa jo ennen oftalmoskooppisessa tutkimuksessa nähtäviä selviä verkkokalvon rappeutumamuutoksia.

PRA-sairasta koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Geenitestillä kantajaksi todettua koiraa voidaan käyttää jalostukseen geneettisesti terveen kumppanin kanssa.

Suomessa kahdelta lagotolta on löytynyt PRA.

Verkkokalvon kehityshäiriö (RD)

Verkkokalvon kehityshäiriö (retinal dysplasia, RD) jaetaan kolmeen muotoon. Lievimmässä, multifokaalissa RD:ssä (mRD) muutokset ovat pieniä, yksittäisiä tai lukuisia poimuja verkkokalvolla. Muutokset pysyvät yleensä ennallaan ja niiden merkitys koiralle on hyvin vähäinen. mRD -koiria voi käyttää jalostukseen terveen kumppanin kanssa.

Geograafisessa RD:ssä (gRD) muutos on laajempi ja yleensä melko keskellä silmänpohjaa, jolloin sillä voi olla vaikutusta näkökykyyn. Muutokseen liittyy myös paikallista verkkokalvon ohentumista ja joskus myös irtaamaa. gRD -koiria ei pidä käyttää jalostukseen.

Vakavin muoto (ns. totaali RD, tRD) on onneksi harvinaisin. Siinä verkkokalvon kehitys on jäänyt merkittävästi kesken eikä se ole kiinnittynyt normaaliin paikkaansa. Silmä on sokea ja siinä on usein muitakin kehityshäiriöitä. tRD -koiria ei pidä käyttää jalostukseen.

Eri muodoilla (mRD, gRD ja tRD) ei toistaiseksi ole todistettu olevan geneettistä yhteyttä.

Lagotoista kahdella on todettu RD geograafinen ja 6 yksilöllä RD multifokaali.

PHTVL/PHPV

PHTVL/PHPV (persistent hyperplastic tunica vasculosa lentis/persistent hyperplastic primary vitreous) tarkoittaa linssiä ympäröivän verisuonituksen ja/tai alkulasiaisen liiallista kasvua sikiönkehityksen alussa ja vajavaista surkastumista syntymän aikoihin/sen jälkeen. Seurauksena on eriasteisia samentumia linssin takana sekä mahdollisesti myös linssin epämuotoisuutta.

Muutokset on jaettu kuuteen vakavuusasteeseen, joista lievin (aste 1) on onneksi yleisin. Siinä linssin takapinnalla on pieniä pistemäisiä (ei paljain silmin nähtäviä) pigmenttipisteitä / sidekudosplakkeja, joista ei koiralle ole haittaa. Vakavammissa muodoissa (2-6) sidekudosplakki on laajempi (aste 2) ja siihen voi liittyä aktiivista verisuonitusta (aste 3) sekä linssin epämuotoisuutta (asteet 4-6). Vakavampiin asteisiin saattaa liittyä toissijaisia kaihimuutoksia ja nämä yhdessä voivat aiheuttaa merkittävää näköhaittaa ja silmän tulehdusta ja kipua.

Koiria joilla on 1. asteen muutoksia, voidaan käyttää jalostukseen, mutta kumppanilla ei pidä olla samaa diagnoosia. Vakavampia muotoja (aste 2-6) ei pidä käyttää jalostukseen.

Lagotoissa yhdellä yksilöllä on merkittävä PHTVL/PHPV, sairauden aste 2-6. Lisäsi kahdella yksilöllä on sairauden aste 1 ja kolmella PHTVL/PHPV diagnoosi on avoin.

PPM

PPM (persistent pupillary membranes) ovat synnyynnäisiä sikiöaikaisten verisuonten ja kalvojen jäänteitä iiriksessä eli värikalvossa. Tavallisimmin jäänteet ovat harmittomia lankamaisia rihmoja värikalvon pinnalla (iris-iris PPM). Osaa iris-iris PPM -rihmoista voi olla vaikea havaita mustuaisen eli pupillin laajentamisen jälkeen, koska ne "piiloutuvat" värikalvon poimuihin.

Vakavissa tapauksissa (iris-linssi PPM, iris-kornea PPM) jäänteet kiinnittyvät linssin etupinnalle ja/tai sarveiskalvon sisäpinnalle, jolloin ne voivat vaikuttaa pupillin toimintaan ja näkökykyyn.

Lieviä tapauksia (iris-iris PPM) voi käyttää jalostukseen. Vakavia tapauksia (linssin etupinnan / sarveiskalvon sisäpinnan muutoksia) ei pidä käyttää jalostukseen.

Lagotoissa PPM on todettu seitsemällä yksilöllä, PPM, iris-iris todettu kuudella yksilöllä, iris-linssi yhdellä ja PPM diagnoosi avoin yhdellä.

Ylimääräiset ripset, Distichiasis

Ylimääräisten ripsien (distichiasis ja ektooppinen cilia) karvatuppi sijaitsee luomirauhasessa tai sen vieressä. Distichiasiksessa, joka on näistä lievempi, karva kasvaa ulos luomen vapaasta reunasta. Oireet riippuvat karvan paksuudesta ja kasvusuunnasta. Ohuet, ulospäin suuntautuvat karvat aiheuttavat tuskin lainkaan oireita, paksummat ja silmän pintaan osuvat karvat sitä vastoin voivat aiheuttaa eriasteisia ärsytysoireita: lievää vuotamista ja räpyttelyä tai voimakkaampia kipuoireita ja jopa sarveiskalvovaurioita. Ripsiä voi irrota ja kasvaa takaisin karvan vaihtumisen yhteydessä.

Ektooppinen cilia kasvaa luomen sisäpinnan sidekalvon läpi ja aiheuttaa lähes aina voimakkaat kipuoireet (siristys, hankaaminen ja vetistys) ja sarveiskalvovaurioita.

Hoitona on tarvittaessa ripsien nyppiminen (ripset kasvavat takaisin) tai karvatuppien tuhoaminen joko polttamalla tai jäädyttämällä (distichiasis) tai ripsen ja karvatupen poistaminen kirurgisesti (ektooppinen cilia). Ylimääräisten ripsien merkitys koiralle on usein melko vähäinen, jolloin koiria voi perustellusta syystä käyttää jalostukseen, mutta mieluiten terveen kumppanin kanssa. Vakavia tapauksia (ektooppinen cilia ja selkeitä oireita aiheuttavat distichiat) ei kuitenkaan pidä käyttää jalostukseen.

Lagotoista distichiasis diagnoosi on 158 yksilöllä, ektooppinen cilia diagnoosi 8 yksilöllä ja määrittelemättömiä ylimääräisiä ripsiä todettu diagnoosi 5 muulla yksilöllä. Lähes kaikissa tapauksissa ylimääräisiä ripsiä on vain muutaman ja ne eivät käytännössä haittaa koiran elämää. Suositeltavaa olisi, ettei kahta distichiasis tai ektooppinen cilia-koiraa yhdistettäisi.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

KYYNÄRNIVELEN DYSPLASIA

Kyynärnivelen kasvuhäiriötä seurataan lagotto romagnolo rodussa hyvällä tutkimusprosentilla, vaikka kyynärnivelen tutkimusta ei ole PEVISA-ohjelmaan sisällytetty. Kaiken kaikkiaan noin 73% lonkkakuvatuista koirista on myös kyynärtutkittuja. Tutkituista 2015kpl koirista kyynärnivelen eri asteisia muutoksia on löydetty 64kpl, joka on 3% tutkituista koirista. Näistä 2% muutokset ovat 1-kyynärlausunnon saaneita ja näistä loput 0,84% 2-, tai 3-tuloksen saaneita.

Jalostuksessa on tärkeä ennakoida myös kyynärniveliin kohdistuvat eri asteiset kasvuhäiriöt, jotta kyynärnivelen dysplasia ei pääsisikään yleistymään rodussa tämän enempää ja muodoistuisi ongelmaksi. Kuitenkaan tuloksen 1 saaneita koiria ei voida tämän perusteella sulkea pois jalostuksesta, mutta niiden käyttöön on syytä kiinnittää huomiota. Tämän perusteella rodulla ei ole mainittavia ongelmia kyynärnivelen suhteen.

Taulukko 8. Kyynärniveltilasto syntymävuoden mukaan vuosilta 1999-2020.

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	Yhteensä
1999	24	2	0	0	0	2
2000	26	3	0	0	0	3
2001	57	6	0	0	0	6
2002	82	12	0	0	0	12
2003	139	19	0	0	0	19
2004	172	37	0	0	0	37
2005	179	40	1	0	0	41
2006	213	55	0	0	0	55
2007	275	71	0	0	0	71

2008	262	73	1	1	0	75
2009	342	97	5	1	0	103
2010	353	97	3	2	0	102
2011	331	115	5	1	0	121
2012	348	128	4	0	0	132
2013	358	160	5	3	0	168
2014	340	142	2	2	1	147
2015	342	165	9	3	0	177
2016	312	131	4	1	0	136
2017	365	197	2	0	0	199
2018	316	163	2	1	0	166
2019	370	195	3	1	0	199
2020	260	43	1	0	0	44
Yhteensä	5566	1951	47	16	1	2015

Vuosi	Tutkittu	0	1	2	3
1999	8 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2000	12 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2001	11 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2002	15 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2003	14 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2004	22 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2005	23 %	98 %	2 %	0 %	0 %
2006	26 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2007	26 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2008	29 %	97 %	1 %	1 %	0 %
2009	30 %	94 %	5 %	1 %	0 %
2010	29 %	95 %	3 %	2 %	0 %
2011	37 %	95 %	4 %	1 %	0 %
2012	38 %	97 %	3 %	0 %	0 %
2013	47 %	95 %	3 %	2 %	0 %
2014	43 %	97 %	1 %	1 %	1 %
2015	52 %	93 %	5 %	2 %	0 %
2016	44 %	96 %	3 %	1 %	0 %
2017	55 %	99 %	1 %	0 %	0 %
2018	53 %	98 %	1 %	1 %	0 %
2019	54 %	98 %	2 %	1 %	0 %
2020	12 %	98 %	2 %	0 %	0 %
Yhteensä	36 %	97 %	2 %	1 %	

Taulukko 9. Kynärniveltilasto prosentteina syntyneiden mukaan vuosilta 1999-2020. Taulukoissa on otettava myös huomioon toistaiseksi tutkimattomat koirat vuosilta 2019 ja 2020, jotka ovat vielä menossa tutkimuksiin.

POLVET

Tilastoista selviää että vuosina 2015 - 2020 on 2065 syntyneestä lagotosta tutkittu polvinivelet 444 koiralta, joka on 8 % koko kannasta. Tutkituista koirista terveet oli 424kpl 95% ja tuloksen 1 saanut 2,7% tutkituista koirista. Vakavampia 2 ja 3 asteen tuloksia oli alle 2% tutkituista. Patellaluksaation astetta 4 ei ole tavattu rodussa kertaakaan. Patellaluksaatiota on tutkittu 1082kpl koirista ajalla 1999-2020 (noin 20%).

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	4	Yhteensä
2015	342	77	2	1	0	0	80
2016	312	73	3	0	0	0	76
2017	365	105	2	3	0	0	110
2018	316	80	3	1	1	0	85
2019	370	75	1	2	0	0	78
2020	260	14	1	0	0	0	15
Yhteensä	2065	424	12	7	1	0	444

Taulukko 9. Polvitutkimustulokset syntymävuoden mukaan vuosilta 2005-2015

LAGOTTOJEN PENTUIÄN EPILEPSIA (BFJE)

Lagotoilta löydetty LG12-geenivirhe on ensimmäinen idiopaattiseen (omasyntyiseen) epilepsiaan liittyvä geeni koirissa.

Kliinisten tutkimusten mukaan lagotoissa esiintyy ohimenevää pentuiän epilepsiaa. Vapinaa, tärinää ja kouristelua aiheuttavat kohtaukset alkavat noin neljän (4) viikon ikäisissä pennuissa ja jatkuvat kuukauden tai kaksi, kunnes katoavat kokonaan. Kohtauksien voimakkuus ja määrä vaihtelee voimakkaasti jopa pentueen sisällä. Osalla kohtaukset voivat olla hyvin lieviä, jopa tajuttomuuskohtauksiin asti. Kohtausten välillä koirilla saattaa esiintyä myös liikkumishäiriöitä. Lievimät kohtaukset saattavat jäädä jopa huomaamatta. Lagottojen epilepsiassa on piirteitä, jotka muistuttavat ohimeneviä lapsuusiän epilepsioita.

GEENITESTI LG12

Lagottojen pentuiän epilepsia periytyy peittyvästi, eli koirat voivat saada kolme eri terveysstatusta geenivirheen suhteen:

Normaali: ei geenivirhettä

Kantaja: heterotsygootti geenivirheen suhteen (toisessa kromosomissa geenivirhe)

Sairas: homotsygootti geenivirheen suhteen (molemmissa kromosomeissa geenivirhe)

Epilepsiakoiria syntyy pentueeseen, jos molemmat vanhemmat ovat kantajia tai sairaita. Jos vanhemmat ovat geenivirheen kantajia, keskimäärin neljäsosa pennuista sairastuu, puolet pennuista kantaa tautia ja neljäsosalla ei ole geenivirhettä lainkaan. Koira, joka on sairauden kantaja, ei oireile vaan on ilmiänsä terve, vaikka kantaa sairauden aiheuttajageeniä.

JALOSTUSOHJE

Jalostukseen voidaan käyttää kaikkia koiria, kun harkitaan partnerin oikein. Vaihtoehtoja ovat seuraavat:

Terve / terve

Terve / kantaja -> keskimäärin puolet pennuista kantajia ja puolet normaaleja geenivirheen suhteen

Terve / sairaa -> tästä yhdistelmästä kaikki pennut ovat kantajia

KERTYMÄSAIRAUS

Lagotoilla esiintyvää kertymäsaairautta on tutkittu yhteistyössä Bernin yliopiston (professori Tosso Leeb) kanssa. Sairausten pääasialliset oireet ovat pikkuaivojen toimintaan liittyviä. Sairaalla koiralla voi olla vaikeuksia kävellä, hallita liikkeitään ja

Suomen Lagottoklubi ry JTO 2023-2027

ylläpitää tasapainoaan. Lisäksi osalla koirista on esiintynyt silmien nykivää liikettä, eli nystagmusta sekä käytökseen liittyviä muutoksia, kuten aggressiivisuutta ja levottomuutta. Sairausten alkamiskä vaihtelee: osa sairaiden koirien omistajista on huomannut ensimmäiset oireet koiran ollessa 4 kuukauden iässä, osa vasta kun koira on ollut 4-vuotias. Oireet voivat edetä melko nopeasti, mutta osa sairasta koirista voi elää oireiden kanssa jopa useita vuosia. Solutasolla lagottojen kertymäsairauteen liittyviä muutoksia nähdään pikkuaivojen lisäksi myös muualla keskushermostossa, sekä myös muissa elimissä.

Geneettiset tutkimukset paljastivat hermorappeumaa sairastavilta koirilta yhden emäksen muutoksen *ATG4D*-geenissä. *ATG4D*-geenin toiminta liittyy erityiseen solunsisäiseen ”puhdistusjärjestelmään” eli autofagosytoosimekanismiin, jonka välityksellä solu hajottaa esimerkiksi vaurioituneita soluelimiä ja pitää yllä solujen normaalitoimintaa. Mekanismi on tärkeä myös solujen ravintoaineiden kierrättäjä haastavammassa olosuhteissa kuten nälkiintymisen aikana. Sairaiden koirien aivokudoksesta löytyikin merkkejä autofagosytoosin häiriintymisestä.

Geenitesti auttaa jalostuksessa ja diagnostiikassa

Kuten pentuiänepilepsia, myös kertymäsairaus periytyy peittyvästi, eli koirat voivat saada kolme eri terveysstatusta geenivirheen suhteen:

Normaali: ei geenivirhettä

Kantaja: heterotsygootti geenivirheen suhteen (toisessa kromosomissa geenivirhe)

Sairas: homotsygootti geenivirheen suhteen (molemmilla kromosomeissa geenivirhe)

JALOSTUSOHJE

Jalostukseen voidaan käyttää geenin suhteen terveitä ja kantajia. Vaihtoehtoja ovat seuraavat:

Terve / terve

Terve / kantaja -> keskimäärin puolet pennuista kantajia ja puolet normaaleja geenivirheen suhteen

Lagottojen hermorappeumasairausten oirekuva ja oireiden etenemisnopeus vaihtelevat yksilöittäin huomattavastikin. Osalla potilaista oireet etenevät kuukausien kuluessa ja ensimmäinen havaittava oire voi olla kohtauksenomaisesti esiintyvä silmien nykivä liike. Osalla potilaista taas pääoire on hitaasti, vuosien kuluessa etenevä ataksia eli liikkeiden koordinaatiohäiriö. Kliinisten tutkimusten avulla ei ko. sairautta pystytä varmasti diagnosoimaan, joten geenitesti on ainoa keino varmistaa, että kyseessä on nyt tunnistettu hermoston rappeumasairaus.

IDIOPAATTINEN EPILEPSIA

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus.

Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Paikalliskaltainen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä. Epilepsiaa sairastava koira ei saa käyttää jalostukseen. Samoin on vältettävä sellaisten riskilajien yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä, niin kauan kun rodulle ei ole olemassa geenitestiä, jonka avulla sairautta voidaan todeta.

Ensimmäinen epilepsia-kohtaus tulee useimmiten nuorena, 1-5 – vuotiaana, mutta perinnöllinen epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Samantyyppisiä kohtauksia voivat aiheuttaa myös muut sairaudet kuin epilepsia. Epilepsiadiagnoosi pohjautuu muiden sairauksien poissulkemiseen. Siksi koirasta otetaan virtsa- ja verinäytteitä ja tehdään neurologinen tutkimus. Jollei muuta selittävää syytä löydy, koira sairastaa epilepsiaa. Epilepsiaa ei voida parantaa, vaan koira tarvitsee lääkitystä koko loppuelämänsä ajan. Lääkityksen aloituspäätökseen vaikuttaa kohtauksien esiintymistiheys ja vakavuus. Lääkityksen avulla epilepsia-kohtausten esiintymistä voidaan harventaa, kohtauksia lieventää ja niiden kesto lyhentää. Joskus kohtaukset saadaan lääkityksellä kokonaan loppumaan.

Rodun jalostustoimikunnan tiedossa on neljä koiraa, joilla diagnoosina idiopaattinen epilepsia.

NEUROAKSONAALINEN DYSTROFIA (NAD)

Neuroaksonaalinen dystrofia on harvinainen, perinnöllinen hermoston rappeumasairaus. Espanjanvesikoirilla on havaittu yhtä sairautta tyyppejä. Oireet ilmenevät kuuden ja yhdentoista kuukauden iän välillä. Oireina voidaan havaita epänormaalia liikkumista, epänormaalia ääntelyä, inkontinenssia ja käytösmuutoksia. Sairaus periytyy autosomaalisesti peittyvästi.

Sairausten oireet ovat eteneviä hermostollisia oireita, kuten epänormaalia askellusta, inkontinenssia ja käytösmuutoksia. Sairaajat pennut voivat olla apaattisia tai hermostuneita, ne voivat äänellä epänormaalisti tai ravailla pakonomaisesti. Muita mahdollisia oireita ovat näköhäiriöt, silmävärve, pään pitäminen kallellaan ja neurologiset puutokset. Oireet pahenevat niin, että sairaat koirat yleensä lopetetaan alle kahden vuoden iässä.

Geenitesteissä on löytynyt lagottoja, jotka ovat tämän sairausgeenin kantajia.

HYPERURIKOSURIA

Hyperurikosuriassa virtsassa on epänormaalin paljon virtsahappoa. Tämä altistaa virtsakivien muodostumiselle. Sairaus on erityisen yleinen dalmatialaisilla, mutta sitä esiintyy myös usealla muulla koirarodulla. Hyperurikosuria periytyy autosomaalisesti peittyvästi.

Hyperurikosuria altistaa uraatti-virtsakivien muodostumiselle. Virtsakivet voivat aiheuttaa verivirtsaisuutta, kivuliasta virtsaamista ja virtsaputken tukoksen. Lisäksi virtsakivet altistavat virtsatieinfektioille. Virtsaputken tukos on henkeä uhkaava tila, joka vaatii välitöntä eläinlääkärin hoitoa.

Lagotoissa on HUU-kantajia ja sairaudelle geneettisesti alttiita koiria, MyDogDNA-testin mukaan sairauden yleisyys (kantajat&sairaajat) on n. 7%. Virtsakiteistä kärsii terveyskyselyn 2014 – 2016 mukaan 3 lagottoa, eli vain 1,4 % vastanneista.

SYDÄNSAIRAUDET

Sydänsairaus kartoituskyselyn 2017 – 2020 mukaan lääkitystä vaativasta sydänsairaudesta kärsii 4 lagottoa, eli 20 % vastanneista. Kyselyssä yhteensä 21 vastausta.

- Huilumainen sivuääni ja hieman laajentunut sydän koko röntgenkuvassa
- Kuuntelussa kuului sydämen sivuääni, mutta ultrassa ei löydetty syytä sille
- hiippaläpän rappeuma
- hiippaläppä vuoto
- Lievä sivuääni
- Vasemman mitraaliläpän lievä läppävuoto, sivuääni 3/6
- 2/6 sivuääni
- dilatoiva kardiomyopatia

Vuosi	Syntyn eitä	Tutki ttu	Tutkitt u %	0	1	2	Yhteensä
2011	331	12	4%	1 1	1	0	12
2012	348	8	2%	8	0	0	8
2013	358	4	1%	4	0	0	4
2014	340	11	3%	1 1	0	0	11
2015	342	1	0%	1	0	0	1
2016	312	0	0%	0	0	0	0
2017	365	0	0%	0	0	0	0
2018	316	0	0%	0	0	0	0
2019	370	0	0%	0	0	0	0
2020	360	0	0%	0	0	0	0
Yhteensä	3442	36	1	3 5	1	0	36

0 = ei sivuääniä
1 = sivuääni kuuluu
2 = epävarma

Taulukko 10. Sydänkuuntelutulokset syntymävuoden mukaan vuosilta 2011-2020

Terveyskyselyissä ilmenneiden läppävuodon ja DCM:n johdosta, on suositeltavaa tehdä koirille sydänkuuntelu n. 4-5 vuoden iässä. Jalostuskoirien osalta sydänkuuntelu on jalostuksen toimintaohjeen suosituksissa.

SELKÄSAIRAUDET

Koirien perinnöllisiä selkämuutoksia tutkitaan röntgenkuvauksilla ja muutokset luokitellaan jalostus tiedon keräämistä varten. Kennelliiton ohjeistus on, että kaikkia oireettomia koiria voi käyttää jalostukseen, kuitenkin LTV1-4 tuloksen saaneet koirat suositellaan yhdistämään vain LTV0-koirien kanssa.

Vuoden 2020 loppuun mennessä löytyy 498 lagotolta selkäkuvaustulos. Ensimmäinen virallinen spondyloosi kuvaustulos on merkitty vuonna 2010. Vuoden 2020 mennessä selkäkuvatulta lagotolta 98kpl löytyy spondyloosi kuvaustulos. Näistä kahdella koiralla on todettu spondyloosimuutoksia SP1 ja SP2.

Ensimmäinen virallinen kuvaustulos välimuotoisesta lanne-ristinikamasta on merkitty vuonna 2013. Vuoden 2020 mennessä selkäkuvatuilta lagotoilta löytyy 414 lagottoa joilla ei todettu muutosta välimuotoisesta lanne-ristinikamasta. Selkämuutoksia on löytynyt seuraavasti 48kpl (10%) LTV1 (Jakautunut ristiluun keskiharjanne (S1–S2), 10kpl (2%) LTV2 (Symmetrinen välimuotoinen lanne-ristinikama), 13kpl (3%) LTV3 (Epäsymmetrinen lanne-ristinikama) ja 5 kpl (1%) LTV4 (6 tai 8 lannenikamaa).

Lieviä nikamaepämuodostumia VA1, lievä (1–2 epämuodostunutta nikamaa) on löydetty kuusi kappaletta ja kuvaustuloksia on kaiken kaikkiaan 393kpl.

Tutkittu	LTV 0	LTV 1	LTV 2	LTV 3	LTV 4
490	414	48	10	13	5
100 %	84 %	10 %	2 %	3 %	1 %

VÄLIMUOTOINEN LANNE-RISTINIKAMA

Välimuotoinen lanne-ristinikama (*lumbosacral transitional vertebra, LTV*) on yleinen synnynnäinen ja perinnöllinen nikamaepämuodostuma, jonka periytymis mekanismia ei tunneta. LTV:llä tarkoitetaan nikamaa, jossa on sekä lanne- että ristinikaman piirteitä. Välimuotoinen nikama voi olla viimeinen lannenikama (L7), jolloin puhutaan sakralisaatiosta tai ensimmäinen ristiluun nikama (S1), jolloin puhutaan lumbalisaatiosta. Muutos voi olla symmetrinen eli samanlainen oikealla ja vasemmalla puolella tai epäsymmetrinen, jolloin selällään otetussa röntgenkuvassa nähdään puoliero. Diagnoosi tehdään usein lonkkakuvasta, josta voidaan nähdä koiran ristiluun ja lanne-ristiluun liitos yhdestä suunnasta ("ylhäältäpäin"). Joillain koirilla lannenikamien lukumäärä on poikkeava, normaalin 7 nikaman sijaan näillä koirilla on 8 tai 6 lannenikamaa. Tämä on yksi LTV:n muoto ja se voidaan nähdä sivusuunnasta otetusta röntgenkuvasta (koira on kuvattaessa kyljellään), jossa ristiluun lisäksi näkyy koko lanneranka.

LTV altistaa lanne-ristiluuliitosalueen varhaiselle rappeutumiselle, minkä seurauksia voivat olla takaselän kivut ja pahimmassa tapauksessa takajalkojen halvausoireet. Hoitona käytetään lepoa ja kipulääkkeitä ja vakavimmissa tapauksissa leikkaushoitoa. Kotikoirina sairastuneet koirat pärjäävät usein melko hyvin, mutta ennuste paluusta harrastus- tai työkoiraksi on epävarma.

ATOPIA JA ALLERGIA

Atopia on geneettisestä taipumuksesta aiheutuva tulehduksellinen ja kutiseva allerginen ihosairaus, jonka synnylle on perimän lisäksi olemassa useita altistavia tekijöitä, kuten koiran elinympäristö ja olosuhteet.

Atopia on elinikäinen vaiva, joka on kontrolloitavissa, muttei parannettavissa. Ruoka-aineallergia on koiralla atopiaa huomattavasti harvinaisempaa. Vain 10 % iho-oireisista koirista kärsii ruoka-aineallergiasta, jolloin koiralla on yleensä myös ruuansulatuskanavan oireita (ilmavaivat, ripuli). Atooppista tai allergista koira ei saa käyttää jalostukseen.

Atopia on tyypillisesti nuoren aikuisen koiran sairaus ja oireet alkavat suurimmalla osalla atoopikoista 6 kk – 3 vuoden iässä. Allerginen nuha, astma ja silmän sidekalvontulehdus ovat koiralla harvinaisia. Koira reagoi ihollaan ja atopia onkin koiran yleisin ihosairaus. Atopiaan liittyvien toistuvien ihon bakteeri- ja hiivatulehdusten esiintymisestä on päätelty, että atoopikkokoirilla olisi puutteellisesti toimiva soluvälitteinen immuunivaste. Atopialle tyypillistä on, että oireet helpottuvat ja pahenevat kausittaisesti ainakin sairauden alkuvaiheessa. Jos oireet ovat heti alkuun jatkuvia, voidaan hyvällä syyllä epäillä ruoka-aineallergiaa aiheuttajaksi.

Atooppinen iho kutisee, minkä seurauksena koira raapii ihonsa rikki. Turkki on hilseilevä ja huonokuntoinen sekä ohut tai jopa paikoin kalju. Niiltä alueilta, joissa kutina on voimakkainta, iho paksunee jatkuvan raapimisen ja kalvamisen seurauksena sekä tummuu. Muutokset paikallistuvat naamaan (huulet ja silmien ympärys), korviin, tassuihin, jalkoihin, leukaan ja vatsan alle (kainalot ja nivuset). Joillakin koirilla jatkuva kutina aiheuttaa myös käyttäytymisen muutoksia, esim. ärtyisyyttä. Toistuvat korvatulehdukset ovat eräs tavallisimmista atoopikon iho-oireista.

Koiran kutinan syy on selvitettävä huolellisesti. Jos muuta selittävää syytä ei löydy ja koiralla on atopiadiagnoosin tekemiseen oikeuttavat oireet, koiralle tehdään joko ihostesti tai allergiavasta-aineita etsitään verestä. Koiran atopian hoitoon käytetään monia eri hoitomuotoja. Kaikkein tärkein on allergeenialtistuksen vähentäminen esim. toistuvien pesujen ja ympäristön saneerauksen avulla. Jollei näiden toimenpiteiden ja sekundaaristen bakteeri – ja hiivatulehdusten hallinnalla päästä riittävään lopputulokseen, voidaan allergiatestin tulosten perusteella aloittaa siedätyshoito ja/tai lääkehoito.

Vuosien 2011 ja 2012 aikana tehdyn terveystarkastuksen perusteella 7,5 % koirista joista kysely oli täytetty oli ilmennyt atoopisia tai allergisia oireita.

Vuosien 2014 – 2020 aikana tehdyn terveystarkastuksen perusteella 1,9 % koirista joista kysely oli täytetty oli ilmennyt atopiaa. Allergiasta tämän terveystarkastuksen mukaan kärsii 4,3 % koirista ja 4,4 % näistä allergiasta kärsiville koirille oli tehty allergiatesti.

KILPIRAUHASEN VAJAATOIMINTA

Kilpirauhasen vajaatoiminnan taustalla on tavallisimmin immunologinen kilpirauhasen tulehdusreaktio, lymfosytaarinen tyreoidiitti. Kilpirauhasen vajaatoiminta on autoimmuunisairaus, jolla on geneettistä taustaa. Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen.

Kilpirauhashormonia tarvitaan kaikkialla elimistössä aineenvaihdunnan ylläpitämiseen. Siksi vajaatoiminnan oireet ovat moninaiset. Aineenvaihdunnan hidastumiseen liittyvät oireet, kuten uneliaisuus, lihavuus ja liikunnan siedon aleneminen, ovat yleisimmät. Lähes yhtä paljon esiintyy iho-oireita, kuten karvapeitteen ohenemista, kaljuutta ja huonokuntoisuutta sekä ihon tummumista, seborreaa ja pinnallisia ihotulehduksia. Edellä mainittuja harvemmin esiintyy hermostollisia, silmiin, sydämen toimintaan, käyttäytymiseen, lisääntymiseen tai ruuansulatuskanavan toimintaan liittyviä oireita.

Kilpirauhasen toiminnan mittaamiseen on käytössä useita eri testejä, joista tavallisimmin käytetään T4 ja TSH määrittämiä. Jos tulos on ristiriitainen, uusintatutkimus suoritetaan 4-8 viikon kuluttua tai määritetään vapaa-T4 pitoisuus. Lymfosytäärästä tyreoidiittia epäiltäessä voidaan mitata tyreoglobuliinivasta-aineiden määrä (TGA). Negatiivinen tulos ei kuitenkaan sulje pois autoimmuunityypin sairautta. Hoitona käytetään elinikäistä levotyroksiinikorvaushoitoa.

Jalostustoimikunnan tiedoksi on annettu kaksi tapausta, joissa lagotto sairastaa kilpirauhasen vajaatoimintaa ja on saanut siihen lääkityksen. Lisäksi muutamille muille koirille on tehty T4 ja TSH määrittämiä, mutta niiden osalta tulokset ovat olleet normaalit.

CUSHINGIN TAUTI

Cushingin tauti on häiriötila, joka johtuu korkean kortisolituotannon vahingollisista vaikutuksista elimistölle. Cushingin – tauti, eli lisämunuaisen kuorikerroksen liikatoiminta, on koirilla kohtalaisen yleinen sairaus. Häiriö, eli esimerkiksi kasvain, voi olla joko aivolisäkkeessä (85 – 90 % tapauksissa. Valvoo ja säätelee lisämunuaisen toimintaa) tai itse lisämunuaisen kuorikerroksessa saattaa olla muutos (10 – 15 % tapauksista). Lisämunuainen tuottaa kortisolia kuorikerroksen nk. zona retikulariksesta ja zona fascikulatasta. Tämän tuotannon tasoa säädelään aivolisäkkeestä tulevan kortikotropiinin avulla. Jos aivolisäkkeeseen kehittyy kortikotropiinia tuottava kasvain, syntyy tästä liikatoimintaa lisämunuaisen kuorikerroksessa. Kortikotropiinin tuotantoa säätelee lisäksi nk. releasing – hormoni. Sekä tämän releasing -hormonin taso että kortikotropiinin taso laskee normaalisti, jos kortisolia on verenkierrossa liikaa. Lisämunuaiskasvaimen aiheuttamista Cushingin tautitapauksista

kaksi kolmasosaa – kolme neljäsosaa on narttukoirilla. Lisämunuaiskuoren liikaeritys on usein keski-ikäisten ja vanhojen eläinten häiriötila. Cushingin taudin periytyvyydestä ei ole vielä tunnettua tietoa.

Kahden lagoton kuolinsyys on ilmoitettu cushingin tauti.

NAPATYRÄ

Terveyskyselyn 2011 napatyriä tai rasvanapoja lagotoilla esiintyy jonkin verran, kyselyyn vastanneista 8,6 %:lla. Vain harvoissa tapauksissa napatyriä on niin paha, että se vaatii leikkaushoidon.

Terveyskyselyyn on 2 vastannut että on napatyriä ja 12 on rasvanapa.

Tyrillä eli hernialla tarkoitetaan epätavallista tai epänormaalin suurta aukkoa ruumiinontelon seinämässä. Tyrät voivat olla synnynnäisiä tai elinaikana syntyneitä. Napatyriä on lähes aina synnynnäinen epämuodostuma, sen syntymiseen vaikuttaa paitsi sattuma niin melko vahva perinnöllinen taipumus.

Napatyriä tavataan hyvin lieväasteisesta nuppineulanpään kokoisesta aina todella suuriin ja vaikeisiin tapauksiin.

Koska napatyriä on aukko vatsaontelon alla lihasseinämässä, on tavallista, että aukkoon tunkeutuu vatsaontelon sisältöä; lievissä tapauksissa hieman vatsaontelon rasvakudosta, vakavammassa, ja joskus jopa pikaista kirurgista hoitoa vaativissa tapauksissa tyräpussiin mahtuu suolistoa. Vatsaontelon sisällön tunkeutuminen napanuoran aukkoon estää vastasyntyneellä aukon sulkeutumisen ja tämä on useimmiten syynä pienien napatyrien syntymiseen. Napatyriä saattaa olla kiinni kasvanut, mikä tarkoittaa sitä, että heti syntymän jälkeen napa-aukosta on valahtanut pieni määrä rasvakudosta ulos ja aukko on sen jälkeen sulkeutunut normaalisti. Navan kohdalle on jäänyt pieni rasvakudoksen aiheuttama pullistuma. Tällainen sulkeutunut tyrä on kaikkien yleisin ja on täysin vaaraton "kauneusvirhe". Se voidaan korjata leikkauksella mutta leikkaus ei ole välttämätön.

Jos napatyriä on niin suuri, että suoli mahtuu aukosta läpi, on tyrä aina korjattava leikkauksella. Suoli voi pakkautua tyräaukkoon niin tiukasti, että verenkierto salpautuu ja suolen osa menee kuolioon; tämä on hengenvaarallinen tila, ja vaatii pikaista kirurgista hoitoa.

Terveyskyselyn mukaan 2 lagotolla (0,9 %) on leikattu napatyriä. 7 lagotolla (3,3 %) on napatyriä jota ei olle leikattu ja 1 osalta (0,5 %) ei osaa sanoa.

HÄNTÄMUTKA

Häntämutkia lagotolla esiintyy terveyskysely 2011 mukaan 6 % ja 2014 – 2020 terveyskyselyn mukaan 5,3 % vastatuista koirista. Häntämutka sijaitsee lagotoilla useimmin hännän päässä, mutta myös keskellä häntää ja hännän juuressa olevia häntämutkia on löytynyt.

PIILOKIVEKSISYYS

Kivesvikaisuus eli piilokiveksisyys tarkoittaa että täysikasvuisella uroksella toinen tai molemmat kivekset eivät ole normaalilla paikallaan kivespussissa, vaan joko vatsaontelossa (abdominaalinen kryptokismi) tai nivuksessa (ingvinaalinen kryptokismi). Tätä kryptokismia säätelee perintötekijät, joita tulee kivesvikaiselle urokselle molemmilta vanhemmilta, mutta näkyy vain uroksissa. Todennäköisesti mukana on useita resessiivisiä geenejä. Luultavasti on myös aste-eroja, niin että tietty vika-aste voi ilmetä toisen tai molempien kivesten myöhäisenä laskeutumisena. Keski-ikäisillä tai vanhoilla koirilla piilokivekset voivat suurentua kasvainmuutosten vuoksi. Kiveskasvaimia saanut uros pitää kastroida. (Birgitta Wikström: Koiran sairaudet.)

Aiempien terveyskyselyiden perusteella emme ole saaneet kartoitettua lagotoilla esiintyvää kivesvikaa kovin tarkasti. Tiedossa kuitenkin on, että kivesvikaa on esiintynyt rodussa. 2014 – 2020 tehdyn terveyskyselyn mukaan 4,3 % uroksille ei ole normaalisti laskeutuneet kivekset ja saman verran ei osaa sanoa onko normaalisti laskeutuneet kivekset.

Muita terveyskyselyssä esille tulleita asioita

Toistuvista tulehduksista tai kroonisista tulehduksista kärsii terveyskyselyn mukaan 30 lagottoa, 14,4 % vastanneista ja 3 ei osaa sanoa (1,4 %). 56,8 % tulehduksista ovat johtuneet hiivasta ja 16,2 % bakteereista ja 1,4 % ei tiedä mistä johtui.

Hammaspuutoksia ilmeni tehdyn terveyskyselyn mukaan 20 lagotolla, eli 9,6 % vastanneista ja 4 ei osaa sanoa (1,9 %).

Pahanlaatuisesta kasvaimesta terveystarkastuksen mukaan kärsii 5 lagottoa, eli 2,4 % vastanneista ja 1 lagotonomistaja ei osannut sanoa.

IBD suolistotulehduksesta kärsii terveystarkastuksen mukaan 3 lagottoa, eli 1,4 % vastanneista.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Taulukko 11. Kuolinsyytilasto 1.9.2021, tiedot Kennelliiton jalostustietojärjestelmä.

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hengitystiesairaus	11 vuotta 6 kuukautta	1
Hermostollinen sairaus	4 vuotta 5 kuukautta	6
Iho- ja korvasairaudet	8 vuotta 1 kuukautta	3
Immunologinen sairaus	4 vuotta 10 kuukautta	5
Kadonnut	4 vuotta 5 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	10 vuotta 1 kuukautta	96
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	12 vuotta 7 kuukautta	3
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	11 vuotta 7 kuukautta	19
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	6 vuotta 3 kuukautta	24
Luusto- ja nivelsairaus	7 vuotta 6 kuukautta	42
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	8 vuotta 11 kuukautta	20
Muu sairaus, jota ei ole listalla	7 vuotta 10 kuukautta	25
Pennun synnyttämisen vika tai epämuodostuma	0 vuotta 3 kuukautta	1
Selkäsairaus	5 vuotta 2 kuukautta	7
Sisäeritysrauhasten sairaus	10 vuotta 9 kuukautta	9
Sydänsairaus	9 vuotta 11 kuukautta	17
Tapaturma tai liikennevahinko	4 vuotta 6 kuukautta	28
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	13 vuotta 5 kuukautta	68
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	11 vuotta 0 kuukautta	14
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	9 vuotta 8 kuukautta	72
Kaikki yhteensä	9 vuotta 5 kuukautta	461

Rotua on kasvatettu Suomessa vielä melko lyhyellä aikavälillä, joten odotettavissa olevan eliniän seuranta tulee jatkumaan lähitulevaisuudessa. Tämän hetkisten tietojen ja kuolinsyytilaston perusteella vanhuuteen kuolleiden koirien keski-ikä on 13 vuotta ja 5 kuukautta. Muiden kuin Kennelliiton kuolinsyytilaston kautta on melkein mahdotonta saada luotettavaa tietoa keski-ikästä ja kuolinsyistä. Terveystarkastuksista merkittävimpänä voidaan pitää lagotoissa vanhemmalla iällä esiintyviä kasvainsairauksia, syöpää.

4.3.4 Lisääntyminen

Lagottonartut tiinehtyvät, synnyttävät ja hoitavat pennut pääsääntöisesti hyvin. Astutuksessa ja tiinehtymisessä esiintyy harvoin ongelmia. Keväällä vuonna 2021 julkaistiin kasvattajille kysely koskien narttujen astutusta, tiinehtymistä ja pentueen hoitoa. Vastauksia kyselyyn tuli kaiken kaikkiaan 33 kpl.

Terveystarkastukseen on merkitty steriloinnin/kastroinnin syiksi useimmiten terveydelliset syyt, kuten nartuilla kohtutulehdus ja uroksilla kivesvika ja eturauhastulehdus.

Pentueet ja keskimääräinen pentuekoko

Keskimääräinen pentuekoko

Suomessa kasvatetut	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	YHT.
Pennut	349	346	303	345	301	328	325	343	326	312	3278
Pentueet	68	57	52	61	54	57	56	62	56	52	575
Pentuekoko	5,1	6,1	5,8	5,7	5,6	5,8	5,8	5,5	5,8	6	5,72

Pentuekoko on pysynyt viimeiset vuodet hyvin tasaisena. Keskimääräinen pentuekoko on 5,7 pentua/pentue. Terveyskyselyn ja kasvattajille suunnatun kyselyn perusteella lagottojen kohdalla joudutaan harvoin turvautumaan keisarinleikkaukseen, eikä rodulla esiinny juuri muita lisääntymiseen liittyviä ongelmia. Kyselyjen perusteella myös yksittäisiä tapauksia polttoheikkoutta ja pitkittynyttä kiimakiertoa.

Astumisvaikeudet

Toisinaan esiintyy astumisvaikeuksia johtuen liian innokkaasta uroksesta tai väärästä astutusajankohdasta.

Tiinehtymisvaikeudet

Lagotot tiinehtyvät pääsääntöisesti hyvin, yleisin syy tyhjäksi jäämiseen on väärä astutusajankohta. Terveyskysely 2014 – 2016 mukaan 7 lagotolla (3,3 %) on ilmennyt hedelmättömyyttä, 139 lagottoa (65,9%) ei ole steriilejä ja 65 (30,8 %) osalta ei omistaja osaa sanoa onko koira steriili. 39 lagotoista (18,5 %) on steriloitu/kastroitu ja 172 lagotoista (81,5 %) ei ole steriloitu/kastroitu.

Synnytysongelmat

Lagotot synnyttävät pääasiassa hyvin ja ongelmitta, mutta jonkin verran esiintyy polttoheikkoutta.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Lagottonartut hoitavat pentunsa hyvin, eikä ongelmia ole esiintynyt.

Pentukuolleisuus

Jalostustoimikunnan tiedossa on, että lagotoilla esiintyy jonkin verran pentukuolleisuutta. Tarkkoja määriä ei kuitenkaan ole käytettävissä.

Synnyttäiset viat ja epämuodostumat

Lagotoilla syntyy jonkin verran häntämutkaisia pentuja.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille

Lagotoilla ei ole sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavia anatomisia piirteitä. Jonkin verran esiintyy erilaisia purentavikoja (mm. kapeaa alaleukaa, voimakasta alapurentaa, vääräasentoisia kulmahampaita), joista vakavuusasteesta riippuen voi olla koiralle haittaa ja joita voidaan joutua korjaamaan kirurgisesti.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Tutkimustulosten ja kuolinsyytilaston valossa lagotto romagnolojen terveyden keskeiset ongelmakohdat ovat luusto- ja nivelsairaudet, erilaiset ruoansulatussairaudet (keskimääräinen elinikä 8-9v), sydänvial (4% lopetettu eri sydänsairauksien takia, keski-ikä ~9v) sekä erilaiset kasvainsairaudet. Tyypillisesti kasvainsairaudet ovat ikääntyvien koirien ongelma, jolloin koiria on mahdollisesti keritty käyttää jalostuksessa. Kuitenkaan kasvainten periytyvyydestä ei ole tietoa, jolloin niitä ei voida suoraan vastustaa jalostuksella.

Lagotto romagnolojen osalta lonkkien terveystutkimukset ovat pysyneet samana ja koirien kyynär, selkä ja polvitutkimuksista ollaan myös kiinnostuneita. Suuri osa omistajista harrastavat koiriensa kanssa ja ovat valveutuneita koiriensa terveydestä. Lisäksi kasvattajien keskuudessa terveystutkimuksia suositellaan, vaikka kyseessä ei olisi jalostuskoiria.

4.4. Ulkomuoto

Lagotto romagnolosta on tullut viime vuosien aikana erittäin suosittu seurakoira erityisesti Pohjoismaissa. Alkuperäiseltä käyttötarkoitukseltaan se on kuitenkin työkoira. Rotumääritelmän mukaiseen ulkomuotoon ja luonteeseen tulisi pyrkiä kasvatuksessa edelleen, jotta rotu säilyttäisi alkuperäisen olemuksensa.

Yleisvaikutemaltaan lagoton tulisi olla kooltaan pienestä keskikokoiseen, ulkonäöltään vaatimaton, sopusuhtainen ja jännevä, mutta ei kuitenkaan koskaan raskasrakenteinen koira.

Lagoton rotumääritelmä on kirjoitettu hyvin tarkasti, kuten muutkin italialaisten rotujen rotumääritelmät. Suhdelukujen avulla pystytään määrittelemään erittäin täsmällisesti, miltä lagoton tulisi näyttää. Lagoton ei tule olla täysin, vaan lähes neliömäinen rakenteeltaan. ”Lähes”- sana on tässä yhteydessä tärkeä, sillä liian lyhyet mittasuhteet vievät pois rodulle tyypilliset energiset ja reippaat liikkeet.

4.4.1 Rotumääritelmä

Ryhmä:8 FCI:N NUMERO: 298

HYVÄKSYTTY: FCI 2.3.2011, KENNELLIITTO 17.4.2012

Lagotto Romagnolo (lagotto romagnolo) Alkuperämaa: Italia

KÄYTTÖTARKOITUS: Tryffelikoira.

FCI:N LUOKITUS: Ryhmä 8 noutajat, ylösajavat koirat ja vesikoirat, alaryhmä 3 vesikoirat; Käyttökoetulosta ei vaadita.

LYHYT HISTORIAOSUUS:

Lagotto romagnolo on hyvin vanha vedestä noutava koirarotu, joka on kotoisin Comacchion alangoilta ja Ravennan suoalueilta. Vuosisatojen kuluessa suuret suoalueet kuivatettiin ja muutettiin viljelysmaiksi, ja samalla lagotto romagnolo muuttui vesikoirasta erinomaiseksi avoimella tasangolla ja Romagnan kukkuloilla kasvavien tryffeleiden etsijäksi.

YLEISVAIKUTELMA:

Kooltaan pienestä keskikokoiseen, sopusuhtainen, tiivisrakenteinen ja ulkonäöltään maatiaismainen. Karvapeite on tiheä, kihara ja villava.

TÄRKEITÄ MITTASUHEITA:

Pään pituus on 4/10 säkäkorkeudesta. Rungon pituus ja säkäkorkeus ovat lähes yhtä suuret (neliömäinen). Kallon pituuden tulisi olla hieman yli puolet pään koko pituudesta. Kuono-osa on kallo-osa hieman lyhyempi (44 % : 56 %). Rinnan syvyys on alle puolet (noin 44 %) säkäkorkeudesta.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE:

Synnyinainen hakutaipumus ja erittäin hyvä hajuaisti ovat tehneet rodusta hyvin tehokkaan tryffeleiden etsijän. Rodun aiempaa metsästysviettiä on jalostuksella muutettu, joten riistan haju ei häiritse sen työskentelyä. Lagotto romagnolo on mukautuva, vaatimaton, innokas, lempeä, hyvin kiin-tynt omistajaansa ja helposti koulutettava. Se on myös erittäin hyvä seuralainen sekä erinomainen vahti.

PÄÄ:

Ylhäältä katsottuna puolisuunnikkaan muotoinen ja kohtuullisen leveä; kallon ja kuonon ylälinjat ovat hieman erisuuntaiset.

Kallo: Poskikaarien kohdalta leveä ja yhtä pitkä kuin leveä. Sivulta katsottuna kallon tulee olla kuonoa pitempi mitattuna niskakyhmystä otsapenkereeseen. Kallo on hieman kaareva, mutta tasoittuu niskakyhmyä kohti. Otsaluut ovat hyvin kehittyneet, kulmakaaret selvät, otsauurre voimakas, niskakyhmy lyhyt eikä kovin voimakkaasti kehittynyt. Ohimokuopat ovat hieman havaittavissa.

Otsapenger: Havaittava mutta ei liian korostunut.

Kirsu: Suuri. Sieraimet ovat avoimet ja liikkuvat. Keskiuurre on voimakkaasti erottuva. Sivulta katsottuna kirsu jatkuu kuononselän suuntaisena ja sen kärki on vain hieman huulilinjaa ulompana. Kirsun väri vaihtelee vaaleasta tummanruskeaan karvapeitteen väristä riippuen.

Kuono: Melko leveä, hieman kalloa lyhyempi (kallo 56 %, kuono 44 %), syvyys on vain hieman pienempi kuin pituus. Kuono kapenee vain hieman ja on sivusta katsoen tylppäkärkinen. Kuononselkä on sivulta katsottuna suora.

Huulet: Eivät liian paksut ja tiiviit, alaleuka muodostaa kuonon alalinjan. Huulet ovat pitkien ja melko harittavien viiksikarvojen peitossa. Edestä katsottuna huulet muodostavat laajan puoliympyrän. Väriltään vaaleasta tummanruskeaan.

Leuat / hampaat: Leuat ovat vahvat ja lähes suorat, alaleuka on melko leveä. Täydellinen leikkaava tai tasapurenta. Hampaat ovat valkoiset ja hyvin kehittyneet. Käänteinen leikkaava purenta hyväksytään.

Posket: Litteät.

Silmät: Suuret mutta ei liioitellusti, pyöreähkö, silmäkuopan täyttävät ja melko kaukana toisistaan. Iiriksen väri vaihtelee okra- tai pähkinänruskeaan ja tummanruskeaan karvapeitteen väristä riippuen. Silmäluomet ovat tiiviit ja niiden reunojen väri vaihtelee vaaleasta tummanruskeaan. Silmäripset ovat hyvin kehittyneet. Katse on tarkkaavainen, ilme innokas ja eloisa.

Korvat: Keskikokoiset, suhteessa pään kokoon, kolmionmuotoiset ja kärjistään pyörityneet. Korvat ovat tyvestä melko leveät ja kiinnittyneet juuri poskikaarien yläpuolelle. Korvat ovat levossa riippuvat ja nousevat hieman koiran ollessa tarkkaavainen. Eteenpäin vedettyinä niiden tulisi ulottua kohtaan, joka on neljäsosa kuonon pituudesta tyvestä mitattuna. Korvien karvapeite on hieman muuta karva-peitettä loivemmin kihartunut mutta silti hyvin laineikas; korvissa ei ole lyhyttä karvaa. Myös korvalehden sisäpinta on karvoittunut.

KAULA:

Voimakas, lihaksikas, kuiva, poikkileikkaukseltaan soikea ja ehdottomasti ilman löysää kaulanahkaa. Niskalinja on hieman kaareva ja kaula liittyy sulavasti lapoihin. Uroksilla kaulan ympärysmitta voi olla kaksinkertainen pituuteensa verrattuna. Kaulan pituus on hieman pienempi kuin pään koko pituus.

RUNKO:

Tiivis ja vahva, pituudeltaan sama kuin säkäkorkeus.

Ylälinja: Sästä lantioon asti suora.

Säkä: Korkeammalla kuin lantion taso; lapojen kärjet eivät liian lähekkäin. Säkä on korostunut ja lavat ovat viistot.

Selkä: Suora ja hyvin lihaksikas.

Lanne: Lyhyt, hyvin vahva ja sivulta katsottuna hieman kaareutunut. Lanteen leveys on sama tai hieman suurempi kuin sen pituus.

Lantio: Pitkä, leveä, lihaksikas ja hieman viisto (viistous 25°–30°).

Rintakehä: Hyvin kehittynyt ja ulottuu kyynärpäiden tasalle. Edestä melko kapea ja levenee taaksepäin kuudennen kylkiluun jälkeen.

Alalinja ja vatsa: Rintalastan alue on pitkä ja suora, jonka jälkeen vatsaviiva kohoaa vain hieman.

HÄNTÄ:

Ei liian korkealle eikä liian matalalle kiinnittynyt, kärkeä kohti oheneva. Alhaalla riippuessaan ulottuu tuskin kintereeseen. Häntä on villavan, melko harittavan karvan peitossa. Häntä on sapelinmuotoinen, koiran ollessa tarkkaavainen häntä kohoaa selvästi. Koiran työskennellessä tai innostuessa häntä voi nousta selän päälle, muttei koskaan saa olla kippuralla.

RAAJAT

ETURAAJAT:

Yleisvaikutelma: Asennoitua normaali, sekä edestä että sivulta katsottuna pystysuorat.

Lavat: Lapaluut ovat pitkät (30 % säkäkorkeudesta), selvästi viistot (52–55°), lihaksikkaat, vahvat ja tiiviisti rungonmyötäiset, silti vapaasti liikkuvat. Lavan ja olkavarren välinen kulmaus on 110–115°.

Olkavarret: Lihaksikkaat, kevytluustoiset ja lapaluun pituiset; viistous vaakatasoon nähden 58–60°.

Kyynärpäät: Rungonmyötäiset, mutta eivät liian tiiviit, ohutnahkaiset; olkavarsien kanssa samalla rungon keskilinjan suuntaisella linjalla. Kyynärpään kärki on pystysuoralla lavan kärjestä maahan vedetyllä linjalla.

Kyynärvarret: Täysin pystysuorat ja pitkät (36 % säkäkorkeudesta). Luut ovat tiiviit, vahvat ja soikeat.

Ranteet: Edestä katsottuna samalla pystysuoralla linjalla kyynärvarren kanssa; jäntevät, vahvat ja joustavat; herneluu on selvästi erottuva.

Välikämmenet: Kyynärvarteen verrattuna myös luustoltaan selvästi kevyemmät ja joustavat. Sivulta katsottuna 75–80°:een kulmassa vaakatasoon nähden.

Etukäpälät: Hieman pyöristyneet ja tiiviit; varpaat ovat kaartuneet ja tiiviisti yhdessä. Kynnet ovat vahvat ja kaarevat. Päkiät ovat hyvin pigmentoituneet. Varpaiden välissä oleva nahka ovat hyvin kehittynyt.

TAKARAAJAT:

Yleisvaikutelma: Voimakkaat, takaa katsottuna pystysuorat ja yhdensuuntaiset; koiran kokoon nähden sopusuuntaiset.

Reidet: Pitkät (35 % säkäkorkeudesta), lihakset hyvin erottuvat. Reisiluu on selvästi viisto, 80° vaakatasoon nähden. Reiden ja säären välinen kulmaus on 105–110°. Reidet ovat rungon keskilinjan kanssa yhdensuuntaiset.

Polvet: Polvikulmaus on 130–135°.

Sääret: Hieman reisiä pitemmät (36 % säkäkorkeudesta), hyväluustoiset ja lihaksikkaat, lihakset hyvin erottuvat. Viistous vaakatasoon nähden on 50–55°. Sääret ovat rungon keskilinjan kanssa yhdensuuntaiset.

Kintereet: Leveät, voimakkaat ja kuivat; luut ovat selvästi erottuvat. Rungon keskilinjan kanssa yhdensuuntaiset. Säären ja väliljalan välinen kulmaus on noin 140°.

Väliljalat: Kapeat, tasapaksut ja kohtisuorassa maahan nähden. Ei kannuksia.

Takakäpälät: Hieman soikeammat kuin etukäpälät; varpaat eivät ole yhtä kaareutuneet.

LIIKKEET:

Käynti säännöllistä, ravi on tarmokasta ja reipasta; laukka lyhytkestoista.

NAHKA:

Ohutta, kauttaaltaan pinnanmyötäistä ja poimutonta. Väri limakalvojen ympärillä ja päkiöissä vaihtelee vaaleasta tumman- ja hyvin tummanruskeaan.

KARVAPEITE

Karva: Villavaa, ei koskaan ohuiksi naruiksi kiertyvää, pinnalta puolikarkeaa; muodostaa tiiviitä, rengasmaisia kiharoita; havaittava pohjavilla. Kiharoita tulee olla tasaisesti kaikkialla rungossa ja hännässä. Päässä kiharat eivät ole aivan yhtä tiiviit ja ne muodostavat runsaat kulmakarvat, viikset ja parran. Myös posket ovat tuuheakarvaiset. Peitinkarva ja varsinkin pohjavilla ovat vedenpitävät. Mikäli karvaa ei leikata, se saattaa huopaantua, koska se kasvaa jatkuvasti; tämän vuoksi karva tulee leikata kauttaaltaan lyhyeksi ainakin kerran vuodessa. Huopaantunut peitinkarva ja pohjavilla tulee poistaa säännöllisesti. Leikattu karvapeite saa olla enintään 4 cm paksu ja sen tulee olla kauttaaltaan samanpituista mukaillen koiran ääri viivoja. Vain päässä karva voi olla pitempää, mutta se ei saa kuitenkaan peittää silmiä. Sukuelinten ja peräaukon ympäriltä karva leikataan lyhyeksi. Karvaa ei saa muotoilla eikä harjata pystyyn kuten villakoirilla tai bichon frisellä, ei myöskään leikata niin lyhyeksi, että se ei kiharru tai karvanlaatua ei pysty arvioimaan. Koiraa ei tule palkita, mikäli karvaa on muotoiltu liikaa. Oikea turkin leikkaus on teeskentelemätön ja korostaa rodun luonnollista, maatiaismaista olemusta.

Väri: Yksivärinen luonnonvalkoinen, valkoinen ruskein tai oranssein laikuin, pienipilkkuinen ruskeavalkoinen (roan), ruskea eri sävyissään yksivärisenä tai valkoisin laikuin, oranssi yksivärisenä tai valkoisin laikuin. Joillakin koirilla on ruskea tai tummanruskea maski. Punaruskeat (tan) merkit eri sävyissään sallitaan.

KOKO

Säkäkorkeus: urokset 43–48 cm (ihannekorkeus 46 cm), nartut 41–46 cm (ihannekorkeus 43 cm), sallittu poikkeama ± 1 cm.

Paino: Urokset noin 13–16 kg ja nartut noin 11–14 kg.

VIRHEET:

Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin sekä kykyyn toimia perinteisessä käyttötarkoituksessa.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- Vihaisuus tai liiallinen arkuus.
- Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen.

- Epätyypillisuus.
- Yhtenevät kallon ja kuonon ylälinjat.
- Osittainen tai täydellinen pigmentin puutos.
- Nouseva kuononselkä.
- Yläpurenta.
- Selvä alapurenta.
- Herasilmä.
- Selän päälle kiertyvä häntä; synnynnäinen tai hankittu hännättömyys tai töpöhäntäisyys
- Takakannukset toisessa tai molemmissa raajoissa.
- Typistetty häntä.
- Kihartumaton tai lyhyeksi leikattu karva.
- Nyöriintynyt karvapeite.
- Leikkaamalla liioitellusti muotoiltu karvapeite.
- Musta turkki, mustat laikut tai musta pigmentti.
- Sallitun koon ylitys tai alitus.

JALOSTUKSESTA POISSULKEVAT VIRHEET:

- Yläpurenta.
- Piilokiveksisyys.
- Herasilmä.
- Musta turkki, mustat laikut tai musta pigmentti.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Jalostukseen tulee käyttää vain toiminnallisesti ja kliinisesti terveitä, rakenteeltaan rodunomaisia koiria.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Rodun koirien näyttelykäynnit

Taulukko 12. Näyttelytulokset luokittain vuosina 2011-2020

ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä

Junioriluokka	63% (1695 tulosta)	30% (814 tulosta)	5% (125 tulosta)	0% (7 tulosta)	1% (33 tulosta)	1% (19 tulosta)	2693 tulosta
Nuorten luokka	69% (1146 tulosta)	25% (413 tulosta)	4% (74 tulosta)	0% (8 tulosta)	1% (14 tulosta)	1% (14 tulosta)	1669 tulosta
Avoin luokka	65% (1864 tulosta)	27% (777 tulosta)	6% (163 tulosta)	1% (20 tulosta)	1% (17 tulosta)	1% (25 tulosta)	2866 tulosta
Valioluokka	93% (2282 tulosta)	6% (149 tulosta)	0% (11 tulosta)	0% (3 tulosta)	0% (2 tulosta)	0% (6 tulosta)	2453 tulosta
Veteraaniluokka	89% (701 tulosta)	9% (72 tulosta)	1% (11 tulosta)	0% (1 tulosta)	0% (3 tulosta)	0% (1 tulosta)	789 tulosta
Yhteensä	73% (7688 tulosta)	21% (2225 tulosta)	4% (384 tulosta)	0% (39 tulosta)	1% (69 tulosta)	1% (65 tulosta)	10470 tulosta

Taulukko 13. Näyttelyssä käyneiden koirien ja valioiden määrä ikäluokittain

syntymävuosi	syntyneitä yhteensä	näyttelyssä käyneitä	näyttelyssä käyneiden %-osuus	valionarvon saavuttaneita
1999	25	16	64 %	6
2000	26	15	58 %	3
2001	57	25	44 %	10
2002	82	38	46 %	14
2003	139	55	40 %	14
2004	172	79	46 %	19
2005	179	69	39 %	21
2006	213	80	38 %	22
2007	275	103	37 %	25
2008	261	105	40 %	19
2009	342	132	39 %	32
2010	353	110	31 %	27
2011	330	110	33 %	24
2012	347	112	32 %	29
2013	357	121	34 %	16
2014	340	101	30 %	15
2015	336	89	26 %	28
2016	312	80	26 %	28
2017	364	94	26 %	16
2018	316	79	25 %	12
YHTEENSÄ	4826	1613	33 %	380

Rodun koirien jalostustarkastukset

Rodulle ei ole vielä järjestetty jalostustarkastuksia.

Suomen Lagottoklubi ry JTO 2023-2027

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Lagoton rungon tulee olla tiivis ja vahva, pituudeltaan lähes sama kuin säkäkorkeus. Lagotto on neliömäinen. Mietittäessä lagoton mittasuhteita tulee tehdä selkeä ero sen sukulaisrodun espanjanvesikoiran kanssa, jonka tulee olla mittasuhteiltaan selkeästi pidempi ja matalaraajaisempi kuin lagoton.

Lagoton rinnan syvyyden tulisi olla hieman alle puolet säkäkorkeudesta. Rintakehän tulisi olla hyvin kehittynyt ja ulottua kyynärpäiden tasalle. Rintakehän tulee kuitenkin olla edestä kapea ja leventyä vasta kuudennen kylkiluun jälkeen. Jos rintakehä on kovin leveä edestä, se muuttaa lagoton liikkeitä turhan raskaiksi. Lagoton ylälinjan tulisi olla säästä lantioon suora ja selän tulee olla suora ja hyvin lihaksikas. Säkä on hyvin kehittynyt ja sen pitää olla lantion ylälinjaa korkeammalla. Lagoton lanne on lyhyt ja hyvin vahva. Lantio taas on pitkä, leveä, lihaksikas ja hieman viisto.

Suomen lagottokannassa esiintyy jonkin verran turhan raskaita koiria. Liian raskas rakenne on suuri ongelma rodun alkuperäisen käyttötarkoituksen kannalta. Tryffeleitä etsiessään lagoton tulisi kyetä liikkumaan ketterästi metsäisissä vuoristo-olosuhteissa, jotka voivat olla välillä hyvinkin haastavia. Kooltaan lagoton tulisi olla pienestä keskisuureen. Uroksen säkäkorkeudeksi sallitaan 43-48 cm (ihannekorkeus 46cm) ja nartun 41-46 cm (ihannekorkeus 43cm). Sallittu poikkeama on +/-1 cm. Lagoton koon suhteen sallitaan siis huomattava vaihtelevuus. Rodussa esiintyy tällä hetkellä jonkin verran erittäin kookkaita ja erittäin pieniä yksilöitä, jotka ylittävät ja alittavat nämä mitat. Tämä on kuitenkin suhteellisen normaalia, koska kyseessä on uusi rotu. Jalostuksessa tulisi kuitenkin huomioida, että rodun yksilöt eivät kasvaisi turhan suuriksi tai jäisi liian pieniksi.

Rotumääritelmässä lagoton paino määritellään uroksella 13-16kg ja nartulla 11-14kg. Painoon tulisikin kiinnittää huomiota sen vuoksi, että lagotto ei ole raskas koira, jos se on kooltaan ja luustonvahuudeltaan rotumääritelmän mukainen.

Lagoton pään tulee olla kohtuullisen vahva. Kallo-osan tulee olla vahva ja kuonon pituus lyhyempi kuin kallon pituus. Kulmakaarien tulee olla havaittavat, mutta otsapenger ei saa olla liian korostunut. Kallon ja kuonon ylälinjojen tulee olla hieman erisuuntaiset. Lagoton kirsun tulee olla suuri ja sieraimien avoimet, jotta se voisi mahdollisimman hyvin käyttää nenäänsä etsiessään tryffeleitä. Silmien tulee olla ilmeikkäät ja melko kaukana toisistaan.

Lagoton liikkeet ovat tasaiset, tarmokkaat ja reippaat. Laukka on lyhytkestoista. Oikearakenteisen lagoton tulee liikkua mahdollisimman vähän energiaa kuluttaen, jotta se pystyy työskentelemään pitkään metsässä.

Vesikoirille tyypillisesti lagoton lavan ja olkavarren välinen kulma on 110 - 115 astetta. Se on siis loivempi kuin maalla metsästävillä roduilla, joilla kulma on 90 astetta. Tämä ominaisuus antaa lagottojen etuliikkeisiin enemmän liikkuvuutta ja on erittäin hyödyllinen uudessa - lagottoahan käytettiin aiemmin vesikoirana. Se näkyy myös lagoton liikkeiden keveydessä. Lapaluut ovat pitkät, 30% säkäkorkeudesta. Säären tulee olla hieman reittä pidempi. Tästä johtuu, että lagoton takajalat vaikuttavat hillitymmiin kulmautuneilta kuin eräiden muiden saman tyyppisten rotujen takajalat.

Lagoton turkki on rungossa ja hännässä kihara, päässä karva voi olla suurempaa. Turkki on villava, puolikarkea ja pohjavilla on oltava havaittavissa. Trimmaus on liioittelematon ja tehty muistaen lagoton maatiaismainen olemus.

Pääsääntöisesti voidaan todeta, että lagoton nykyinen ulkomuoto on erittäin lähellä rodun rotumääritelmää ja suomalaisten lagottojen ulkomuoto palvelee erinomaisesti rodun alkuperäistä tehtävää.

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Keskeisimmät ongelmakohdat

Lagotto romagnolon tulee rotumääritelmän mukaan olla vaatimaton peruskoira. Rodulla on vain vähän ulkomuoto- ja rakenneongelmia, jotka haittaisivat koiran normaalia elämää. Rodulla esiintyy jonkin verran kapeita alaleukoja, voimakkaita

alapurentoja ja hammaspuutoksia, joista yleisimpiä ovat P1 ja P3. Suomessa esiintyvinä ulkomuoto-ongelmina voidaan pitää suurta kokoa ja ahtaita taka-asentoja ja -liikkeitä, sekä selänpäälle kiertyvää häntää. Kannassamme esiintyy jonkin verran lagottoja, joilla kuono-osa on kallo-osa pidempi. Häntämutkia esiintyy jonkin verran ja ne ovat yleisimpiä hännän kärjessä. Lisäksi lagotoilla esiintyy takakannuksia, jotka ovat rotumääritelmän mukaan hylkäävä virhe. Kaksi värisillä, valkopohjaisilla koirilla esiintyy jonkin verran kirsun pigmenttipuutoksia, joka on rotumääritelmän mukaan hylkäävä virhe.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

UUDEN RUNGON MUKAINEN TAVOITEOHJELMA 2018-2022

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 25.3.2017. SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 7.8.2017

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Alkuperäinen JTO vuodelta 2008

Tavoiteohjelma 2008–2012 Hyväksytty Suomen Lagottoklubi ry:n yleiskokouksessa 11.03.2006. Hyväksytty Spanieliliitto ry:n yleiskokouksessa xx.05.2007. SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 11.12.2007

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

#	Uros	Lonkat	Synt. v.	Nly tulos	Pent ueita	Pent uja	Pentui a	2. polves sa		Lonkat		Kyynärät		Polvet		Silmät	
								tutkitt u	sairas %	tutkittu	sairas %	tutkittu	sairas %	tutkittu	sairas %	tutkittu	sairas %
1	PULL MOON FIREFLY	B/B	2009	ERI	19	109	31	8%	55%	7%	0%	4%	25%	7%	0%		
2	BUDOAR MARTINI	B/B	2006	MVA	11	76	224	33%	68%	17%	8%	13%	0%	20%	0%		
3	GALEAZZO DELLA TAPARINA	C/C	2010	MVA	11	68	172	53%	45%	49%	3%	12%	12%	31%	0%		
4	ASTER DELLE FARNIE	-	1995	MVA	7	58	207	28%	59%	7%	0%	3%	0%	15%	0%		
5	MIRTO DELLA CASCINETTA	B	2007	ERI	8	54	139	61%	63%	44%	4%	30%	19%	47%	0%		
6	PETERPAN	D/C	1998	MVA	8	53	86	66%	71%	15%	0%	11%	0%	36%	0%		
7	PUNATASSUN GAIO TARTUFO	B/B	2001	MVA	10	48	143	38%	50%	21%	0%	2%	0%	13%	0%		
8	ARDREX DELLE FARNIE	B/B	2000	MVA	6	44	94	39%	53%	30%	0%	18%	0%	20%	0%		
9	GIOTTO	A	2015	-	5	40	0	50%	60%	50%	0%	35%	0%	43%	0%		
10	HELISALON VALENTINO	A/A	2009	MVA	6	39	109	44%	24%	38%	0%	10%	0%	26%	0%		
11	FOOGEL PITTORESCO	A/A	2006	MVA	7	38	118	76%	27%	45%	0%	26%	0%	47%	0%		
12	HOPEANUOLEN GRANDI TIVOLI	B/B	2006	MVA	7	38	95	58%	23%	37%	0%	18%	0%	37%	7%		
13	PUNATASSUN NANO BRONTOLO	A/A	2004	SERT	7	38	150	39%	27%	18%	0%	3%	0%	13%	0%		
14	NILO DELLA CASCINETTA	B/B	2008	ERI	6	38	0	26%	50%	13%	0%	5%	0%	13%	0%		
15	ROCCO	B/B	2007	EH	6	37	104	62%	39%	22%	0%	8%	0%	46%	0%		
16	LAPINLUMON ALLEGRO	C/B	2002	MVA	7	37	30	41%	53%	24%	0%	16%	0%	16%	0%		

Suomen Lagottoklubi ry JTO 2023-2027

17	ARNO DEI BOSCHI D'ORO	B/B	2011	SERT	7	36	19	31%	40%	16%	0%	16%	20%	17%	0%
18	CIRO	A	2005	MVA	6	36	168	58%	57%	31%	0%	33%	0%	46%	12%
19	MAGOTIN JAGO	A/A	2014	MVA	5	36	30	58%	33%	56%	0%	31%	18%	39%	0%
20	ETTORE DEL MONTE DELLA DEA	A	2009	MVA	6	36	11	22%	50%	11%	0%	8%	33%	14%	0%
21	FOOGEL REMUS	B/B	2009	MVA	6	36	96	67%	17%	50%	6%	33%	0%	61%	0%

Taulukko 14. Suomessa käytetyimmät urokset 1999-2020

Käytetyimmistä uroksista reilu puolet on näyttelyissä saavuttanut muotovalionarvon. Listalta löytyy yksi uros, jolla ei ole näyttelytulosta. 17/21 on terve lonkkaisia. C-lonkkaisia on kaksi ja D-lonkkaisia yksi ja kuvaamattomia yksi. Eniten käytetty uros on käynyt vain kerran näyttelyssä ja saanut tuloksen ERI. Jälkeläisten terveystuloksia tarkasteltaessa huomioarvoista on, että urosten lonkkakuvatuista jälkeläisistä iso osa on sairaita eli C-, D- tai E-lonkkaisia.

E	Uros	Lonkat	Synt. v.	Nly tulos	Pent ueita	Pent uja	Pent u ja	2. polve ssa	Lonkat		Kyynärät		Polvet		Silmät	
									tutkitt u	sairas %	tutkittu	sairas %	tutkittu	sairas %	tutkittu	sairas %
	GIOTTO	A	2015	-	5	40	0		50%	60%	50%	0%	35%	0%	43%	0%
	MAGOTIN JAGO	A/A	2014	MVA	5	36	30		58%	33%	56%	0%	31%	18%	39%	0%
	BAZOLO ITACO	A/A	2014	MVA	6	33	11		41%	0%	35%	0%	3%	0%	12%	25%
	LUCKY	A	2017	-	5	33	0		36%	30%	36%	10%	25%	14%	24%	0%
	FLAVIUS GALLUS AMICI PER SEMPRE	B/B	2015	-	4	28	48		36%	42%	24%	0%	12%	0%	27%	0%
	FUNGO OCCUPATO GRAMPASSO	A/A	2015	ERI	6	27	0		26%	42%	26%	0%	19%	20%	19%	0%
	CA' DEL CORSI BOEZIO	B/B	2015	EH	3	24	16		42%	50%	33%	12%	8%	0%	10%	0%
	FLETTTRAN CALARE DEL SOLE	A/A	2015	SERT	3	23	32		78%	33%	65%	0%	35%	0%	26%	0%
	ARNO DEI BOSCHI D'ORO	B/B	2011	SERT	4	22	19		31%	40%	16%	0%	16%	20%	17%	0%
0	ARRIGO	B/C	2012	-	3	22	15		45%	60%	45%	0%	36%	0%	36%	0%
1	LYSTIMÄEN EDWARD	A/B	2010	V-SE RT	4	22	14		55%	41%	45%	0%	23%	0%	32%	0%
2	NUXO LAMBRUSCO	A/A	2008	ERI	3	21	0		57%	70%	54%	5%	46%	12%	46%	0%
3	BUDOAR MORRIS	C/C	2014	MVA	3	21	21		52%	54%	33%	0%	0%	0%	29%	0%
4	AL CAPONE DEL CARPINO NERO	C/C	2015	MVA	4	21	4		33%	29%	38%	0%	14%	0%	19%	0%
5	UMBRO DEL MONTE DELLA DEA	A	2013	-	4	19	6		55%	45%	55%	0%	50%	10%	50%	10%
5	TALLHAGA ARCIMBOLDO	B/A	2017	ERI	3	18	0		50%	33%	50%	0%	11%	0%	17%	0%
7	T-REX LABANDO	B/B	2017	MVA	3	18	0		33%	100%	22%	0%	17%	0%	22%	0%
8	BAZOLO IVANO	A/A	2014	EH	3	17	8		75%	47%	70%	0%	35%	14%	60%	17%
9	WILDFINN DACAPO	A/A	2012	MVA	3	16	26		94%	31%	88%	0%	38%	0%	38%	0%
0	NUXO I PAD NYKITINO	A/A	2018	-	2	16	0		19%	0%	19%	0%	12%	0%	4%	0%

Taulukko 15. Vuosina 2016-2020 käytetyimmät urokset

Lagottojen ensimmäinen PEVISA-ohjelma tuli voimaan 1.7.2008 ja uusittu PEVISA-ohjelma vuonna 2013. Ensimmäisen PEVISA-ohjelman aikana jalostusurosten taso oli narttuja korkeampi lonkkatulosten osalta. Tarkasteltaessa vuosina 2016-2020 Suomen Lagottoklubi ry JTO 2023-2027

eniten jalostukseen käytettyjä uroksia, voidaan todeta, että 20 eniten käytetyn uroksen listalta löytyy kolme C-lonkkaista koiraa, loput 17 ovat ja A- ja B-lonkkaisia. Huomioitavan arvoista on aiempaa laajempi urosmateriaalin käyttö viimeisimmän JTO:n voimassaolon aikana. Vuodesta 2015 asti on ollut voimassa myös jälkeläisrajoitus, joka myös tukee eri urosten jalostuskäyttöä.

Narttu	Lonkat	Synt. v	Nlv tulos	Pentu eita	Pentu ja	Pentu ja	tutkit tu	sairas %	tutkitt u	sairas %	tutkittu	sairas %	tutkittu	sairas %
RUTA DELLE FARNIE	NORM A	1997	MVA	5	38	91	21%	100%	11%	0%	5%	0%	11%	0%
TEPE'S ALICE	C/C	2006	-	5	36	74	19%	29%	8%	0%	0%	0%	14%	0%
ARIET DELLE FARNIE	-	1998	MVA	5	35	188	31%	27%	3%	0%	3%	0%	17%	0%
NUXO LA TERRA MADRE	A/A	2008	VARA-SERT	5	33	63	61%	45%	48%	6%	27%	11%	39%	8%
PUNATASSUN REA FARNIE	-	1999	SERT	4	31	176	55%	89%	35%	0%	26%	0%	42%	0%
PUNATASSUN ILENIA EMBEL	-	2001	VARA-SERT	4	31	67	29%	55%	6%	0%	0%	0%	6%	0%
PUNATASSUN ORA MIGLIORE GF	B/B	2003	-	4	31	80	32%	80%	19%	0%	26%	0%	26%	0%
FUNGIO FESTA DELLA VITTORIA	A/A	2012	MVA	5	31	81	65%	25%	48%	0%	10%	0%	19%	17%
NUXO ROMANZA	B/B	2010	EH	4	30	58	70%	72%	60%	6%	50%	13%	40%	0%
LAPINLUMON DELFINA	C/C	2003	MVA	5	30	26	30%	55%	3%	0%	3%	0%	10%	0%
JARLEIN IIRIS	B/B	2009	ERI	3	30	37	63%	42%	43%	0%	13%	0%	57%	6%
HELISALON NANABELLA	A/A	2007	-	5	29	39	14%	25%	7%	0%	0%	0%	10%	0%
BUDOAR MATILDA	D/D	2002	SERT	3	29	41	41%	84%	21%	0%	14%	0%	14%	0%
EUGENIAN EMMANOORA	A/A	2004	SERT	3	29	46	41%	34%	41%	0%	0%	0%	28%	0%
NUXO INGEN TERRAMIRTO	C/C	2013	ERI	3	29	40	59%	36%	55%	6%	45%	16%	45%	0%
HELISALON AMANDA	D/C	2004	-	5	28	0	18%	80%	18%	0%	0%	0%	4%	0%
MERY	A/A	2008	MVA	4	28	50	71%	70%	54%	13%	39%	0%	39%	9%
HELISALON NOONA	A/B	2010	-	5	28	7	18%	80%	7%	0%	7%	50%	11%	33%
HOPEANUOLEN NUUDELTI	A/A	2007	SERT	4	27	65	78%	43%	37%	0%	19%	20%	59%	13%
ANGELINES JULIA DOMNA	B/B	2006	MVA	4	27	17	52%	50%	52%	0%	7%	0%	30%	0%

BUDOAR OLIIVIA	C/C	2014	MVA	3	27	14	19%	100%	4%	0%	0%	0%	15%	0%
HOPEANUOLEN FAIRY FLIPPER	B/A	2011	MVA	4	27	12	63%	36%	52%	0%	22%	17%	41%	0%

Taulukko 16. Suomessa käytetyimmät nartut 1999-2020

Käytetyimmistä nartuista kahdeksan on muotovalioita. Listalta löytyy viisi koiraa, joilla ei ole ollenkaan näyttelytulosta. 13/22 on tervelonkkaisia, listalta löytyy myös kolme narttua, joilla ei ole lonkkatulosta. C-lonkkaisia on neljä ja D-lonkkaisia kaksi. Jälkeläisten terveystuloksia tarkasteltaessa huomioarvoista on, että monella nartulla lonkkakuvaluista jälkeläisistä iso osa on sairaita eli C-, D- tai E-lonkkaisia.

			Synt. v	Näytt ely			2. polvessa	Lonkat		Kynnärät		Polvet		Silmät	
			vuosi	tulos	Pentu eita	Pent uia	pentuia	tutkitt u	sairas %	tutkitt u	sairas %	tutkitt u	sairas %	tutkitt u	sairas %
	<u>Narttu</u>	<u>Lonkat</u>													
	NUXO INGEN TERRAMIRTO	C/C	2013	ERI	3	29	40	59%	36%	55%	6%	45%	16%	45%	0%
	BUDOAR OLIIVIA	C/C	2014	MVA	3	27	14	19%	100%	4%	0%	0%	0%	15%	0%
	PUNATASSUN CHIARA GALMIA	B/B	2014	H	3	25	0	12%	67%	12%	0%	8%	0%	4%	0%
	FUNGO KIARA	B/B	2014	SERT	3	24	6	58%	14%	54%	0%	8%	0%	6%	0%
	HOPEANUOLEN HELLÄ MIETONEN	B/C	2014	EH	3	21	6	29%	0%	24%	0%	14%	0%	14%	0%
	HOPEANUOLEN FAIRY FLIPPER	B/A	2011	MVA	3	20	12	63%	36%	52%	0%	22%	17%	41%	0%
	HOPEANUOLEN ISOISÄN SUOSIKKI	A/A	2014	ERI	3	19	5	42%	25%	26%	0%	11%	0%	18%	0%
	NUXO PIZZA MARGARITA	B/B	2015	EH	3	19	6	64%	89%	64%	0%	50%	0%	37%	0%
	MAGOTINA	B/B	2012	MVA	3	18	20	38%	38%	24%	0%	43%	22%	48%	0%
	MINA	C/C	2014	-	3	18	8	33%	75%	33%	0%	8%	0%	11%	0%
	WEIKEIN MELINA	B/B	2015	ERI	3	18	27	86%	17%	86%	0%	0%	0%	17%	0%
	KATAJAKONNUN PRETTY PIXIE	A/A	2013	MVA	4	17	49	77%	0%	77%	0%	8%	0%	24%	0%
	FUNGO NOBILTÄ	A/A	2015	SERT	2	16	6	50%	62%	44%	0%	12%	0%	13%	0%
	NUXO KICKI ANKA	B/B	2014	EH	2	16	9	56%	22%	56%	0%	50%	0%	47%	0%
	HOPEANUOLEN RUBIINI	A/A	2015	ERI	2	16	4	31%	80%	25%	0%	0%	0%	13%	0%
	BUDOAR AGATHA	B/B	2013	ERI	2	16	7	31%	60%	19%	0%	19%	0%	25%	0%
	NUXO SHEIKHA MAYA	A/B	2016	H	2	16	0	62%	60%	62%	10%	38%	0%	44%	0%
	FUNGO FESTA DELLA VITTORIA	A/A	2012	MVA	3	15	81	65%	25%	48%	0%	10%	0%	19%	17%
	SHANIMAL ALLEGRIA	C/C	2010	-	2	15	0	4%	100%	0%	0%	0%	0%	4%	0%
	BUDOAR CHIQITA	B/B	2012	MVA	2	15	19	33%	40%	7%	0%	20%	0%	44%	0%

NUXO XIU FUNGHIFFLAVIO	B/B	2016	EH	2	15	6	67%	50%	67%	0%	60%	11%	60%	0%

Taulukko 17. Vuosina 2016-2020 käytetyimmät nartut

Kuten aiemmin todettiin, jalostusurosten taso oli ensimmäisen PEVISA-ohjelman voimassaoloaikana lonkkatulosten osalta korkeampi kuin narttujen. Vuosien 2016-2020 aikana jalostusnarttujen taso on parantunut, 21 eniten käytetyistä nartuista 17 on A- tai B-lonkkaisia, kaksi C-lonkkaisia, yksi D-lonkkainen ja yhdellä nartulla ei ole lonkkakuvaustulosta. Edellisen JTO:n tietoihin verrattuna narttujen jälkeläisiä on tutkittu enemmän.

Kaiken kaikkiaan lagottojen lonkkatulostilastot ovat paranemaan päin, mikä selittyy ainakin osaksi jalostuskoirien parantuneella lonkkaterveydellä. Suunta on hyvä ja jatkossa lonkkaindeksin avulla voidaan päästä vielä parempaan tulokseen lonkkien terveyden suhteen.

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Suomen Lagottoklubi sekä lagottojen jalostustoimikunta ovat yhdessä panostaneet kasvattajien informoimiseen jalostusta koskevissa kysymyksissä. Voimmekin sanoa, että suurin osa rodun kasvattajista tekee hyvää ja harkittua jalostustyötä rodun eteen.

Edellisen jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Lonkiltaan terveemmät lagotot	PEVISA 2020-2022: Koirien oltava lonkkakuvattuja, raja-arvo B tai yhdistelmän keskiarvo vähintään 101 (PEVISA 2018-2019: yhdistelmän keskiarvo vähintään 101)	Lonkat Pevisa – Rodun lonkkatulosten tilastollista paranemista on jo nähtävissä. D –lonkkaisten koirien jalostuskäyttö on vähentynyt. Pitkäjännitteisellä jalostustyöllä voidaan lonkkatuloksia parantaa rajoittamatta kuitenkaan liikaa rodun geneettistä monimuotoisuutta. Lonkkien osalta PEVISA-lausetta muutettiin aiemmasta pelkästä indeksistä myös kirjainperusteiseksi, sillä pelkkä indeksi rajasi paljon ulkomaisten koirien käyttöä.
Silmätarkastukset	PEVISA: Koirilla tulee olla voimassa oleva silmäpeilaustulos.	Silmät: Pevisa - Jalostuskoirat on silmätutkittu, eikä sairaita koiria ole käytetty jalostukseen. Kaihia on peilauksissa löytynyt myös jo jalostukseen käytetyiltä koirilta, jotka ovat menneet uusintapeilaukseen. Viime vuosina on myös löydetty PRA-sairaita lagottoja, joten jatkossakin on perusteltua tutkia silmät ennen jalostuskäyttöä.
Geenipohjan laajentaminen ja tehollisen populaatiokoon kasvattaminen	PEVISA: jälkeläisrajoitus, yhdelle koiralle rekisteröidään enintään 34 jälkeläistä, viimeinen pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan. Suositellaan että, sukusiitosaste olisi enintään 4%:ssa laskettuna 6.sukupolvessa. Suositamme myös	Pevisa – Jälkeläisrajoitus on lisännyt etenkin eri urosten käyttöä. Rodun maailmanlaajuisen geenipohjan rajallisuus sekä pentumäärien vertikaalinen nousu ovat suurimmat riskit geenipoolin ylläpitämisessä. Rodun yksilöiden sukulaisuusaste on pysynyt lähes

	välttämään samojen yhdistelmien toistamista. Kannustamme kasvattajia käyttämään eri sukuisia koiria jalostuksen.	samana viiden vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna, huolimatta jatkuvasti kasvavista tuontitilastoista. Suositeltu sukusiitosaste ylittyy vain muutamassa pentueessa, eikä yleensä uusintayhdistelmiä tehdä. Geneettisen monimuotoisuuden kapeneminen lisää yksilöiden alttiutta sairastua ja tämä voi osaltaan selittää rodussa esiintyvää taipumusta autoimmuunitauteihin, kuten allergiaan. Jalostuksessa onkin yhä syytä kiinnittää huomiota yhdistelmien sukulaisuusasteen pitämiseen matalana. Viime vuosina ulkomaisten ja tuontiuurosten käyttö lisääntynyt, mutta tulee huomioida että suvultaan kaikki lagotot ovat hyvin lähellä toisiaan.
Jalostukseen käytetään hermorakenteeltaan varmoja, hyväluonteisia, avoimia koiria, jotka soveltuvat hyvin myös nykypäivän kaupunkielämään. Pyritään säilyttämään rodulle tyyppillinen käyttötarkoitus, tryffelien etsiminen (kirsun käyttö)	Suositellaan jalostuskoirille LT, MH tai käyttäytymisen jalostustarkastusta. Arkoja, hermostuneita tai aggressiivisia koiria ei tule käyttää jalostukseen	Lagotto on vilkas ja energinen työkoira, joka on mukava kaveri moneen harrastukseen. Tämä näkyy myös luonnetestien sekä MH -kuvausten tuloksissa. Lagottoja elää niin kaupungissa kerrostalossa, kuin maalla omakotitaloissa. Lagottojen kanssa harrastetaan useita eri lajeja. Työkoiraominaisuuksia on ylläpidetty ja lagottoja käytetään myös tryffelinetsintään Suomessa.
Oikea rakenne palvelee koiran alkuperäistä toimintaa. Lagoton tulee olla kooltaan, luonteeltaan ja rakenteeltaan rotumääritelmän mukainen koira, joka sopii työkoiraksi tryffelien etsintään.	Se on palkittu virallisessa koiranäyttelyssä kaksi kertaa (kaksi eri tuomaria) vähintään EH –palkinnolla, tai jalostustarkastettu.	Suurin osa jalostukseen käytettävistä koirista on käynyt näyttelyissä vähintään kaksi kertaa ja ovat saaneet laatuarvosteluksi vähintään erittäin hyvän. Jalostuskoirien ulkonäkö on siis pääosin rodunomainen. Liioiteltuja piirteitä ei ole ilmennyt rodussa.

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

PEVISA:n rajoitukset ovat rajanneet pois E-lonkkaiset (40 koiraa, eli 1,44% lonkkakuvatuista koirista), perinnöllisiä silmätauteja sairastavat koirat (38 koiraa, 2,2% silmäpeilatuista koirista). Jälkeläisrajoitus rajaa tällä hetkellä jalostuksen ulkopuolelle 17 elossa olevaa urosta, joilla on jo 34 jälkeläistä.

Jalostussuositusten ja PEVISAn ajantasaisuuden arviointi

Terveys- ja jalostustilastoja tarkasteltaessa voidaan nähdä selvää parannusta jalostussuositusten ja PEVISAn ohjaamisissa osa-alueissa.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Lagotoilla rodunjalostuksen tavoitteena on hyväluonteinen, terve, normaalisti lisääntyvä lagotto, jolla on rotumääritelmän mukainen ulkomuoto, terve ja toimiva rakenne, oikea tyyppi ja toivotut käyttöominaisuudet. Lisäksi tavoitteisiin kuuluu rodun geenipohjan laajentaminen.

Tavoitteena on, että kasvattaja harjoittaa suunnitelmallista rodunjalostusta käyttäen siitokseen mahdollisimman hyviä yksilöitä. Yhdistelmien suunnittelussa tulisi huomioida vanhempien luonteet, perinnölliset viat ja sairaudet, sekä ulkomuodolliset ominaisuudet. Tavoitteena on rodun geenipohjan säilyttäminen riittävän laajana, käyttää eri yksilöitä mahdollisimman tasaisesti, niin että mahdollisimman monet sukulinjat säilyisivät jalostuksessa ja välttää sekä "matadorijalostusta" että liiallista sukusiitosta.

Jalostuspohja

Tavoitteena on, ettei yksittäisen koiran jälkeläisten osuus ole yli 6% . Tämä lasketaan yleensä kahden edellisen vuoden rekisteröintimäärien, tai usean vuoden rekisteröintien keskiarvon mukaan. Suomessa syntyneitä lagottoja rekisteröidään noin 300 pentua vuodessa, joten uroksella ei saisi olla enempää kuin 44 jälkeläistä sukupolvessa (=5 vuoden aikana). Voimassa oleva PEVISA rajoittaa yksittäisen koiran pentumäärän 34:n pentuun.

Tehollisesta populaatiokoosta huolehtiminen kuuluu sekä uroksen että nartun omistajille.

Tavoitteena on myös, että yhdistelmien sukusiitosaste pysyy enintään 4%:ssa laskettuna viidessä sukupolvessa. Samoin saman yhdistelmän uusimista tulee välttää.

Käyttäytyminen ja luonne

Ääniarkuuden ja omistajaan kohdistuvan resurssiaggressiivisuuden vähentäminen.

Käyttöominaisuudet

Säilytetään rodulle tyypillinen käyttötarkoitus, tryffeliä etsiminen (kirsun käyttö).

Terveys ja lisääntyminen

Lagotoille asetetun tavoiteohjelman tarkoituksena on pyrkiä ehkäisemään ennalta sellaisten periytyvien vikojen tai sairauksien leviäminen rodun kantaan, jotka alentavat koiran elinkykyä tai aiheuttavat sen elämän laadun alenemisen. Tavoitteena on, että jalostukseen käytettävät koirat ovat terveitä ja hyväkuntoisia.

Yhdistyksen tavoitteena on kannustaa kasvattajia tutkituttamaan jalostusyksilöitä muutoinkin kuin pelkkien lonkkien osalta. Lisäksi on tärkeää, että tavallinen koiranomistaja ymmärtää terveystutkimusten merkityksen rodun tulevaisuudelle.

Lagotoilla ei ole ilmennyt suurempia lisääntymiseen liittyviä ongelmia. Jatkossakin on tärkeää säilyttää koirien kyky lisääntyä luonnollisesti.

Ulkomuoto

Rodun koko ei saa enää kasvaa. Kookkaita yksilöitä tulisikin käyttää jalostukseen hyvin harkitusti. Rodussa esiintyviä hammaspuutoksia sekä kapeita alaleukoja tulee saada vähennettyä.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suosituksien jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Jalostustiedustelu on tehtävä hyvissä ajoin, kuitenkin ennen astutusta. Yhdistelmätiedustelut toimitetaan jalostustoimikunnalle lomakkeella, jonka jalostustoimikunta käsittelee joka kuun viimeiseen päivään mennessä.

Jalostuksen toimintaohjeen täyttävä yhdistelmä on voimassa yhden vuoden käsittelystä.

Pyrkimyksenä on, että omistaja itse miettii nartulleen sopivan/sopivia urosehdokkaita. Vaatimuksista voidaan joustaa erityistapauksessa, jos hyväksynnän hakija kykenee perustelemaan yhdistelmän riittävän hyvin.

Yhdistelmän on täytettävä PEVISAn ehdot ja Suomen Kennelliiton rekisteröintivaatimukset.

Lagotto romagnolo -rodun voimassa oleva PEVISA-ohjelma:

Pentujen vanhemmista tulee olla ennen astutusta annettu lonkkakuvauslausunto sekä astutushetkellä voimassa oleva silmätarkastuslausunto.

LONKAT: Rekisteröinnin raja-arvo C niin, että C-lonkkaisen saa parittaa vain A- tai B-lonkkaisella tai vaihtoehtoisesti pentujen vanhempien lonkkanivelten jalostusindeksien keskiarvo tulee olla astutushetkellä vähintään 101..

SILMÄT: Silmätarkastuslausunto ei saa astutushetkellä olla 12 kk vanhempi. Perinnöllistä kataraktaa tai PRA:ta sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä. Diagnoosi muu (vähämerkityksellinen) katarakta ei kuitenkaan sulje koiraa jalostuksesta.

JÄLKEÄISMÄÄRÄ: Koiralle rekisteröidään korkeintaan 34 jälkeläistä, viimeinen pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

Toimikunta merkitsee tiedoksi Koirarekisteriohjeen kohdan 9 mukaisen ulkomaisia uroksia koskevan poikkeusluvan: ulkomaiselta urokselta ei vaadita silmätarkastuslausuntoa.

Ohjelma on voimassa 1.1.2023–31.12.2027

Täyttääkseen kasvattajien yhdessä määrittelemän jalostuksen toimintaohjeen, yhdistelmän on täytettävä rodun [PEVISAn](#) ehdot ja Suomen Kennelliiton rekisteröintivaatimukset. Yhdistelmän on lisäksi täytettävä seuraavat ehdot:

- Jalostukseen käytettävien koirien tulee olla terveitä ja hyväluonteisia.
- Nartun tulee olla astutushetkellä 24 kk ja alle 8 vuotta.
- Jalostukseen ei tule käyttää koiraa, joka on toistuvasti saanut näyttely- tai koearvostelussa ”hylätyn” tai ”ei voida arvostella” aran tai aggressiivisen käytöksen vuoksi.
- Jos koiralla on diagnosoitu HC,PRA tai tRD, sitä ei tule käyttää jalostukseen. Mikäli koiralla on jokin muu kuin edellä mainittu perinnöllinen silmäsairaus, suositellaan toiselle yhdistelmän koiralle tervettä silmätulosta.
- Sukusiitosprosentin tulee olla alle 4 % laskettuna kuudesta sukupolvesta (kts. Suomen Kennelliiton KoiraNet). Sukukatokertoimen on oltava yli 0,85 laskettuna viidestä sukupolvesta.
- Vähintään toisella pentueen vanhemmista tulee olla pentuiän epilepsiageenin, kertymäsairauden ja hyperurikosurian geenistatus normaali. Geenin suhteen sairaita ei tule käyttää jalostukseen. NAD -geenin kantajalle saa käyttää vain geenistatukseltaan normaalia kumppania.
- Molemmilla vanhemmilla tulee olla näyttelypalkinto, vähintään erittäin hyvä tai hyväksytty jalostustarkastus.
- Uusintayhdistelmiä ei tule tehdä.

Lisäksi seuraavien kohtien täyttymistä suositellaan:

- Kolmen pentueen jälkeen suositellaan, että vähintään 50% jälkeläisistä olisi lonkkakuvattuja ennen kun yksilöä käytetään uudestaan.

Suomen Lagottoklubi ry JTO 2023-2027

- Suositellaan, että molemmilla vanhemmilla on viralliset selkä-, kyynär- ja polvitutkimuslausunnot.
- Suositellaan, että vähintään toisella pentueen vanhemmista on virallinen sydäntutkimuslausunto (sydänkuuntelu). Lausunto ei saa astutushetkellä vanhempi kuin 12 kuukautta.
- Jalostukseen käytettäville koirille suositellaan luonnetestiä, käyttäytymisen jalostustarkastusta tai MH-luonnekuvausta.
- Koiraa, jolla on takajaloissa kannuskynnet tai siltä on operoitu ne pois (HUOM! Suomessa typistyskielto, kts. Eläinsuojelulaki, MMM), ei suositella käytettäväksi jalostukseen.

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

PEVISA

JÄLKELÄISMÄÄRÄ: Koiralle rekisteröidään korkeintaan 34 jälkeläistä, viimeinen pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Toimenpiteet kohdan 6.1 tavoitteille

Jalostuspohja

- Jälkeläisrajoitus PEVISA:ssa
- Jalostuksen toimintaohjeessa suositellaan, että sukusiitosprosentti pysyy alle 4 prosentissa
- 2022 aloitettu projekti tuontikoirien virheellisten rekisteritietojen oikaisemiseksi
- Seurataan käytetyimpiä jalostuskoiria ja sukulinjoja ja rotupäivässä vuosittain esitellään nämä tilastot
- Yhdistelmätarkastuspyyntöjen vastauksissa jalostustoimikunta informoi kasvattajaa yhdistelmän vaikutuksesta jalostuspohjaan

Käyttäytyminen ja luonne

- 2020-2022 Suomen lagottoklubi on tukenut ja järjestänyt luonnetta mittaavia testejä ja kuvauksia.
- Rotujärjestön terveyskyselyssä kerätään tietoa ääniarkuudesta ja omistajaan kohdistuvasta resurssiaggressiivisuudesta
- Jalostuksen toimintaohjeessa suositellaan, että ainakin toisella yhdistelmän koirista on virallinen luonnetta mittaava tai kuvaava tulos
- Rotujärjestö neuvoo ja valistaa

Käyttöominaisuudet

- Rotujärjestö valmistelee taipumuskoetta (tryffeli)
- Järjestetään tryffelinetsintäkursseja sekä muita hajutyöskentelykursseja
- Kannustetaan harrastamaan hajutyöskentelyyn perustuvia lajeja

Terveys ja lisääntyminen

- Pevisa
- Terveyskyselyillä kerätään tietoa ja tätä jaetaan yhdistelmätarkastusten vastauksissa sekä rotupäivillä ja lehdessä
- Kampanjoidaan terveystutkimuskyselyiden vastausaktiivisuuden nostamiseksi
- Seurataan, kerätään ja analysoidaan tilastotietoa

- Asiantuntijaluentoja mm. rotupäivillä
- Vuosittainen terveystutkimuksia tukeva teema (sydämet, silmät)
- Järjestetään joukkotarkastustilaisuuksia
- Suositellaan astuttamaan koirat luonnollista

Ulkomuoto

- Lähetetään kirje ulkomuototuomareilla, jossa pyydetään kiinnittämään huomiota kokoon, hännän asentoon, hammaspuutoksiin ja kapeisiin alaleukoihin
- Järjestetään ulkomuodon jalostustarkastus
- Järjestetään vuosittain erikoisnäyttely, johon osallistuu noin sata lagottoa
- Jalostuksen toimintaohjeen mukaan yhdistelmän molemmilla koiralla tulee olla vähintään EH

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

VAHVUUDET - Rakenteeltaan perusterve rotu - Erilaisiin ympäristöihin mukautuva luonne - Ei liioiteltuja tai sairaalloisia piirteitä - Avoin keskustelu terveydestä harrastajien kesken - Paljon näyttöä hyvistä harrastusominaisuuksista monissa eri lajeissa - Koirakanta ulkomuodollisesti erittäin laadukas - Hyvät kasvattajakontaktit ja yhteistyö moniin maihin - Useilla kasvattajilla selkeät visiot rodun tulevaisuudesta ja omasta roolista sen rakentajana - Tuontikoirien ja ulkomaisten koirien tasainen jalostuskäyttö - Geenitestit laajassa käytössä - Kooltaan ja ominaisuuksiltaan sopiva monipuoliseen harrastamiseen	HEIKKOUEDET - Kapea jalostuspohja - Epäluottamus sukutaulujen paikkansapitävyyteen ja koirien rotuunottoihin rodun kotimaassa - Muutaman sukupolven takainen kapea geneettinen pullonkaula - Rodun suuri suosio - Kasvattajia jotka eivät sitoudu yhteisiin jalostuksen päämääriin - Ääniherkkyys - Luustosairaudet - Syöpäsairaudet myös nuorilla koirilla - Käytetyimpien jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus
MAHDOLLISUUDET - Tiivis ja suunnitelmallinen yhteistyö kotimaisten ja ulkomaisten kasvattajien kesken - Erilaiset geenitestit rodun jalostuksen apuvälineenä - Terveystilanne kohentuu - Rotu löydetään entistä paremmin työkoiraksi kotimaisten sienten etsintään tai muihin rodunomaista käyttötarkoitusta vastaaviin tehtäviin - Rotuunotettujen (tuonti-)koirien avulla saadaan vaihtelua geeniperimään (rotuunotto mahdollista tällä hetkellä vain Italiassa) - Jalostustarkastusten järjestäminen - Kasvattajien kouluttautuminen ja yhteisten tilaisuuksien järjestäminen - Petsofi järjestelmän hyödyntäminen terveystietojen osalta	UHAT - Suuri osa kannasta jää jalostuskäytön ulkopuolelle jolloin vain vähäinen määrä geeniversioista siirtyy seuraavaan sukupolveen - Geneettisen monimuotoisuuden kadotessa kannan heikompi kyky vastata tulevaisuuden ympäristömuuttujiin - Vaikea löytää jalostusmateriaalia, joka olisi erisukuista nykyisen jalostusmateriaalin kanssa - Muotirotu-ilmiö - Epilepsia

Taulukko 17. SWOT-analyysi

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2023	-rotupäivä -edellisen vuoden vuositilastojen julkaisu -yhteenvedot terveystarkastuksista ja pentuaseuranta-lomakkeista -jalostusaiheinen artikkeli vuoden jokaisessa Lagotto-lehdessä - joukkoterveystarkastusten järjestäminen - käyttäytymisen jalostustarkastus - ulkomuototuomareiden koulutus
2024	- rotupäivä - edellisen vuoden vuositilastojen julkaisu - yhteenvedot terveystarkastuksista ja pentuaseuranta-lomakkeista - jalostusaiheinen artikkeli vuoden jokaisessa Lagotto-lehdessä - joukkoterveystarkastusten järjestäminen - MH-luonnekuvaus - ulkomuototuomareiden koulutus
2025	- rotupäivä - edellisen vuoden vuositilastojen julkaisu - yhteenvedot terveystarkastuksista ja pentuaseuranta-lomakkeista - jalostusaiheinen artikkeli vuoden jokaisessa Lagotto-lehdessä - joukkoterveystarkastusten järjestäminen - Luonnetesti - ulkomuototuomareiden koulutus
2026	- rotupäivä - edellisen vuoden vuositilastojen julkaisu - yhteenvedot terveystarkastuksista ja pentuaseuranta-lomakkeista - jalostusaiheinen artikkeli vuoden jokaisessa Lagotto-lehdessä - joukkoterveystarkastusten järjestäminen - MH-kuvaus - ulkomuototuomareiden koulutus
2027	-rotupäivä -edellisen vuoden vuositilastojen julkaisu -yhteenvedot terveystarkastuksista ja pentuaseuranta-lomakkeista -jalostusaiheinen artikkeli vuoden jokaisessa Lagotto-lehdessä -joukkoterveystarkastusten järjestäminen -MH-kuvaus - ulkomuototuomareiden koulutus -JTO:n päivitys

Ensisijaisesti jalostuksen tavoiteohjelman toteutumista seuraa jalostustoimikunta, joka myös tiedottaa siitä jäsenistölle sekä pennunostajille. Tavoiteohjelman tavoitteet on huomioitava kunkin vuoden toimintasuunnitelmaa laadittaessa ja sitä toteutettaessa.

Yhdistyksen yleiskokouksessa käsitellään vuosittain hallituksen antama toimintakertomus, sekä myös jalostustoimikunnan oma toimintakertomus kuluneelta vuodelta. Jalostustoimikunta on velvollinen huomioimaan ohjelman tavoitteet laatiessaan vuotuista toimintasuunnitelmaa. Se sisältyy myös yhdistyksen seuraavan vuoden toimintasuunnitelmaan, joka esitetään yleiskokouksessa.

Rodun tilaa tarkkaillaan kyselyiden avulla ja hyödyntämällä Suomen Kennelliiton jalostustietokantaan ja Omakoiraan kerättyä tietoa. Kun rodun tilannetta seurataan jatkuvasti, voidaan rotua uhkaaviin ongelmiin tarttua ajoissa. Jalostustoimikunta jakaa tietoa rotuyhdistyksen kotisivuilla, Lagotto-lehdessä sekä jalostus-/kasvattajapäivillä. Kasvattajia ja koiranomistajia rohkaistaan avoimeen tiedonjakamiseen.

Jalostuksen tavoiteohjelma on luettavissa yhdistyksen kotisivuilla (www.lagottoromagnolo.fi) ja Koiranet:issä. Rodun tavoiteohjelman muutostarpeet tarkistetaan tarvittaessa, kuitenkin vähintään viiden vuoden välein ja jalostustavoitteita voidaan muuttaa, jos siihen ilmenee tarvetta. Mikäli asiat niin vaativat, yhdistys voi milloin tahansa kokoontua sääntöjensä puitteissa ylimääräiseen yleiskokoukseen käsittelemään jalostuksen tavoiteohjelmaa tai muita rodun jalostukseen liittyviä asioita.

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

Rotujärjestö ottaa huomioon jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteet vuotuista toimintasuunnitelmaansa laatiessaan ja toimintaa toteuttaessaan. Hallitus ja jalostustoimikunta vastaavat jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteiden seurannasta ja tiedottamisesta jäsenistölle. Tarvittaessa ryhdytään aktiivisiin toimenpiteisiin, jos tapahtuu merkittäviä muutoksia.

7. LÄHTEET

Capra Ernesto ja Giovanna: Le quattordici razze canine italiane. Juttu on julkaistu Lagotto-lehdessä nro 01/2001 ja sen on kääntänyt Katriina Mähönen.

Morsiani Giovanni: Il Lagotto Romagnolo Storie di cani e tartufai

Ravazzi Gianni: Il libro del tartufo

Sporre-Willes Renée: Lagotto Romagnolo, de fem första åren i Sverige

Suomen Lagottoklubi ry:n jäsenlehti, Lagotto 1/2001 & 4/2005

Mäki Katariina: Tehollinen populaatiokoko

<http://www.genoscooper.com/fi/ajankohtaista/lagottojen-perim%C3%A4%C3%A4-kartoittamassa>

Mäki Katariina: Sukusiitos <http://www.kennelliitto.fi/sukusiitos>

Mäki Katariina: Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja

<http://www.kennelliitto.fi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja>

Suomen Kennelliiton Koiranet-jalostustietojärjestelmä <http://jalostus.kennelliitto.fi/frmEtusivu.aspx?R=298>

Suomen Lagottoklubi ry:n kotisivut <http://www.lagottoromagnolo.fi>

Svenska Kennelklubben SKK Avelsdata https://hundar.skk.se/avelsdata/Flikar.aspx?sida=Ras_info&id=822

RAS – Rasspecific avelsstrategi för Lagotto Romagnolo

<http://www.skk.se/Global/Dokument/RASdokument/RAS-lagotto-romagnolo.pdf?epslanguage=sv>

Beuchat Carol, Inbreeding of purebred dogs determined from DNA

<http://www.instituteofcaninebiology.org/blog/inbreeding-of-purebred-dogs-determined-from-dna>

Dreger DL, M Rimbault, BW Davis, A Bhatnagar, HG Parker, & EA Ostrander. 2016. *Whole genome sequence, SNP chips and pedigree structure: building demographic profiles in domestic dog breeds to optimize genetic trait mapping.*

<http://dmm.biologists.org/lookup/doi/10.1242/dmm.027037>

Kaisa Kyöstiä, Pernilla Syrjä, Vidhya Jagannathan, Gayathri Chandrasekar, Tarja S. Jokinen, Eija H. Seppälä, Doreen Becker, Michaela Drögemüller, Elisabeth Dietschi, Cord Drögemüller, Johann Lang, Frank Steffen, Cecilia Rohdin, Tosso Leeb A Missense Change in the ATG4D Gene Links Aberrant Autophagy to a Neurodegenerative Vacuolar Storage Disease

<http://journals.plos.org/plosgenetics/article?id=10.1371/journal.pgen.1005169>

Hermoston kertymäsairus lagotoilla Koirangeenit

<https://www.koirangeenit.fi/projektit/tutkimusprojektit/neurologiset-sairaudet/hermoston-kertymasairaus-lagotoi/>

Uusi hermorappeumasairaus ja sitä aiheuttava geenivirhe tunnistettu Koirangeenit

<https://www.koirangeenit.fi/?x103997=377111>

Donner Jonas: Lagoton perimää kartoittamassa

<http://www.genoscooper.com/fi/ajankohtaista/lagottojen-perim%C3%A4%C3%A4-kartoittamassa>

Sari Jalomäki, Elina Pietilä ja Päivi Vanhapelto Koirien perinnölliset silmänsairaudet ja niiden tutkiminen

<http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/koirien-perinnolliset-silmasairaudet>

ELT Anu Lappalainen Lonkkanivelen kasvuhäiriö

<http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/lonkkanivelen>

Nina Menna Koiran epilepsia

<http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/koiran-epilepsia>

Nina Menna Koiran atopia

<http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/koiran-atopia>

Nina Menna Kilpirauhasen vajaatoiminta

<http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/kilpirauhasen-vajaatoiminta>

Jukka Marttila Koirien tyrät ja niiden kirurginen hoito <http://www.delivet.net/tyrat.php>

MyDogDNA- Lagotto Romagnolo

https://www.mydogdna.com/crm/index.html#fi/breeds/519248a83cd390a052000171/lagotto_romagnoloromagnawaterdog/disorders

Anu Lappalainen ja Anu Saikku-Bäckström Perinnölliset selkämuutokset

<http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/perinnolliset-selkamuutokset>

8. LIITTEET

Liite 1. Luonnetestin ihanneprofiili

Liite 2. Ruotsin MH-tilasto

Liite 3. MH-kuvauksen ihanneprofiili

Liite 4. Käyttäytymisen jalostustarkastuksen ihanneprofiili

Liite 5. Lagottojen terveyskyselyn luonneosion tulokset diagrammeina

Luonnetesti ihanneprofiili ja tulokset kappalemäärinä ja prosentteina ajalta 2006-2016

			Rodun tulokset	
I Toimintakyky			Kappalemäärinä	Prosentti
3	suuri		0	
2	hyvä		1	
1 a	kohtuullinen		35	
1 b	kohtuullisen pieni		10	
-1	pieni		22	
-2	riittämätön		1	
-3	toimintakyvytön		0	
II Terävyys				
3	Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua		13	
2	Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua		3	
1 a	Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua		42	
1 b	Koira ei osoitella iankaan terävyyttä		11	
-1	Pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin		0	
-2	Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin		0	
-3	Suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin		0	
III Puolustushalu				
3	Kohtuullinen, hillitty		19	
2	Suuri, hillitty		2	
1	Pieni		36	
-1	Haluton		12	
-2	Erittäin suuri		0	
-3	Hillitsemätön		0	
IV Taisteluhalu				
3	Suuri		2	
2 a	Kohtuullinen		10	
2 b	Kohtuullisen pieni		5	
1	Erittäin suuri		2	
-1	Pieni		36	
-2	Riittämätön		14	
-3	Haluton		0	
V Hermorakenne				
3	Tasapainoinen ja varma		0	
2	Tasapainoinen		2	
1 a	Hieman rauhaton		56	
1 b	Hermostunein pyrkimyksin		8	
-1	Vähän hermostunut		3	
-2	Hermostunut		0	
-3	Erittäin hermostunut		0	

VI Temperamentti

3	Vilkas	20
2	Kohtuullisen vilkas	37
1	Erittäin vilkas	10
-1 a	Häiritsevän vilkas	1
-1 b	Hieman välinpitämätön	0
-1 c	Impulssiivinen	1
-2	Välinpitämätön	0
-3	Apaattinen	0

VII Kovuus

3	Kohtuullisen kova	9
2	Kova	0
1	Hieman pehmeä	50
-1	Erittäin kova	0
-2	Pehmeä	10
-3	Erittäin pehmeä	0

VIII Luoksepäästävyys

3	Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin	44
2 a	Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen	16
2 b	Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen	7
1	Mielistelevä	1
-1 a	Selvästi pidättyväinen, ei yritä purra	1
-1 b	Selvästi pidättyväinen, yrittää purra	0
-2	Hyökkäävä	0
-3	Salakavala	0

Laukauspelottomuus

kolme plussaa	Laukausvarma	28
kaksi plussaa	Laukauskokematon	24
yksi plussa	Paukkuärtyisä	0
miinus	Laukauskaltis	15
kaksi miinusta	Laukausarka	2

Ruotsin MH-tilasto			
Kod	Beskrivning	Medel	Suomi
1a	Kontakt hälsning	4	4
1b	Kontakt samarb.	3	3

1c	Kontakt hantering	3	3
2a	Lek 1 leklust	3	3
2b	Lek 1 gripande	3	2
2c	Lek 1 grip/dragk	2	1
3a2	Förföljande	3	1
3b2	Gripande	2	1
4	Aktivitet	3	4
5a	Avst.lek intresse	3	3
5b	Avst.lek hot/aggr	1	1
5c	Avst.lek nyfiken	2	1
5d	Avst.lek leklust	2	1
5e	Avst.lek samarb.	1	1
6a	Överr. rädsla	3	3
6b	Överr. hot/aggr	2	1
6c	Överr. nyfikenhet	2	2
6d	Överr. kv. rädsla	2	1
6e	Överr. kv. intr.	2	1
7a	Ljud rädsla	3	3
7b	Ljud nyfikenhet	3	2
7c	Ljud kv. rädsla	2	1
7d	Ljud kv. intresse	2	1
8a	Spöken hot/aggr	2	2
8b	Spöken kontroll	4	3
8c	Spöken rädsla	3	3
8d	Spöken nyfikenhet	2	1
8e	Spöken kontakt	3	4
9a	Lek 2 leklust	3	2
9b	Lek 2 gripande	3	1
10	Skott	3	5
Lähde: Avelsdata , Koiranet			

MH-ihanneprofiili					
	1	2	3	4	5
1a. KONTAKTI Tervehtiminen	Torjuu kontaktia, murisee tai yrittää purra	Välttää kontaktia, väistää	Hyväksyy kontaktin vastaamatta siihen, ei väistä	Ottaa itse kontaktia tai vastaa siihen	Mielistelevä kontaktinotossa, hyppii, vinkuu, haukkuu, jne.
1b. KONTAKTI Yhteistyö	Ei lähde vieraan ihmisen mukaan / Ei kokeilla	Lähtee mukaan haluttomasti	Lähtee mukaan, mutta ei ole kiinnostunut TJ:sta	Lähtee mukaan halukkaasti, kiinnostuu TJ:sta	Lähtee mukaan hyvin innokkaasti, erittäin kiinnostunut TJ:sta

Suomen Lagottoklubi ry JTO 2023-2027

1c. KONTAKTI Käsittely	Torjuu murisemalla ja/tai yrittää purra	Väistää tai hakee tukea ohjaajasta	Hyväksyy käsittelyn	Hyväksyy ja ottaa kontaktia	Hyväksyy ja vastaa liioitellulla kontaktilla
2a. LEIKKI 1 Leikkialu	Ei leiki - ei osoita kiinnostusta	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/ vähenee	Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	Leikkii - aloittaa erittäin nopeasti ja on hyvin aktiivinen
2b. LEIKKI 1 Tarttuminen	Ei tartu esineeseen	Ei tartu, nuuskii esinettä	Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla	Tarttuu heti koko suulla	Tarttuu heti, nappaa esineen vauhdista
2c. LEIKKI 1 Puruote ja taisteluhalu	Ei tartu esineeseen	Tarttuu viiveellä - irrottaa/ pitää, ei vedä vastaan	Tarttuu, vetää vastaan, mutta irrottaa ja tarttuu uudestaan/ <i>Korjailee otetta</i>	Tarttuu heti koko suulla, vetää vastaan kunnes TJ irrottaa	Tarttuu heti koko suulla, vetää tempoo, ravistaa - kunnes TJ irrottaa
3a. TAKAA-AJO	Ei aloita	Aloittaa, mutta keskeyttää	Aloittaa etenemisen hitaasti, voi lisätä vauhtia, seuraa koko matkan saaliista	Aloittaa kovalla vauhdilla päämäärähakuiseksi, pysähtyy saaliille	Aloittaa heti kovalla vauhdilla juosten saaliin ohi, voi kääntyä saaliille
3b. TARTTUMINEN	Ei kiinnostu saaliista/ <i>Ei juokse perään</i>	Ei tartu, nuuskii saalista	Tarttuu saaliiseen epäröiden tai viiveellä	Tarttuu heti saaliiseen, mutta irrottaa	Tarttuu heti saaliiseen, pitää sitä suussaan vähintään 3 sekuntia
4. AKTIVITEETTITAITO	Tarkkailematon, kiinnostumaton, passiivinen	Tarkkailevainen, rauhallinen, voi istua, seistä tai maata	Tarkkailevainen ja enimmäkseen rauhallinen, yksittäisiä toimintoja	Tarkkailevainen, toiminnot tai rauhattomuus lisääntyy vähitellen	Toiminnot vaihtelevat nopeasti osion aikana/ <i>Rauhaton koko ajan</i>
5a. ETÄLEIKKI Kiinnostus	Ei kiinnostu avustajasta	Tarkkailee avustajaa, välillä taukoja	Kiinnostunut avustajasta, seuraa ilman taukoja	Kiinnostunut avustajasta, yksittäisiä lähtöyrityksiä	Erittäin kiinnostunut avustajasta, toistuvia lähtöyrityksiä
5b. ETÄLEIKKI Uhka/aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä osion ensimmäisessä osassa	Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä osion ensimmäisessä ja toisessa osassa	Osoittaa useampia uhkauseleitä osion ensimmäisessä osassa	Osoittaa useampia uhkauseleitä osion ensimmäisessä ja toisessa osassa.
5c. ETÄLEIKKI Uteliaisuus	Ei saavu avustajan luo	Saapuu linjalle aktiivisen avustajan luo	Saapuu piilossa olevan puhuvan avustajan luo	Saapuu avustajan luo epäröiden tai viiveellä	Saapuu avustajan luo suoraan ilman apua

5d. ETÄLEIKKI Leikkihalu	Ei osoita kiinnostusta	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	Leikkii - voi tarttua varovasti, mutta ei vedä	Tarttuu, vetää vastaan, voi irrottaa ja tarttua uudelleen	Tarttuu, vetää vastaan, ei irrota
5e. ETÄLEIKKI Yhteistyö	Ei osoita kiinnostusta	Kiinnostuu, mutta keskeyttää	On kiinnostunut leikkivästä avustajasta	Kiinnostunut leikkivästä sekä passiivisesta avustajasta	Houkuttelee myös passiivista avustajaa leikkimään
6a. YLLÄTYS Pelko	Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti	Kyykistyy ja pysähtyy	Väistää kääntämättä pois katsettaan haalarista	Pakenee enintään 5 metriä	Pakenee enemmän kuin 5 metriä
6b. YLLÄTYS Puolustus/aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä	Osoittaa useita uhkauseleitä	Osoittaa useita uhkaus- eleitä ja muutamia hyökkäyksiä	Osoittaa useita uhkauseleitä ja hyökkäyksiä, voi purra
6c. YLLÄTYS Uteliaisuus	Menee haalarin luo, kun se on laskettu maahan/ <i>Ei mene ollenkaan</i>	Menee haalarin luo, kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa	Menee haalarin luo, kun ohjaaja seisoo sen edessä	Menee haalarin luo, kun ohjaaja on edennyt puoliväliin	Menee haalarin luo ilman ohjaajan apua
6d. YLLÄTYS Jäljellejäävä pelko	Ei minkäänlaisia liikkumis- nopeuden vaihtelua tai väistämistä	Pieni niaus tai liikkumis- nopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla	Pieni niaus tai nopeuden- vaihtelu kerran, pienenee toisen ohituskerran jälkeen	Niaus tai nopeuden vaihtelu samanlaisina vähintään kahdella ohituskerralla	Voimakas pelko, voi lisääntyä jokaisella ohituskerralla
6e. YLLÄTYS Jäljellejäävä kiinnostus	Ei osoita kiinnostusta haalariin	Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria yhdellä ohituskerralla	Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria väh. kahdella ohituskerralla	Puree haalaria tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vähenee	Puree haalaria tai leikkii sen kanssa väh. kahdella ohituskerralla
7a. ÄÄNIHERKKYYS Pelko	Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti	Kyykistyy ja pysähtyy	Väistää kääntämättä pois katsettaan	Pakenee enintään 5 metriä	Pakenee enemmän kuin 5 metriä
7b. ÄÄNIHERKKYYS Uteliaisuus	Ei mene katsomaan	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja seisoo sen vieressä	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja on edennyt puoliväliin	Menee räminälaitteen luo ilman apua

7c. ÄÄNIHERKKYYS Jäljellejäävä pelko	Ei minkäänlaisia liikkumis- nopeuden vaihteluita tai väistämistä	Pieni niaus tai liikkumis- nopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla	Pieni niaus tai nopeuden- vaihtelu kerran, pienenee toisen ohituskerran jälkeen	Niaus tai nopeuden vaihtelu samanlaisina vähintään kahdella ohituskerralla	Voimakas pelko, voi lisääntyä jokaisella ohituskerralla
7d. ÄÄNIHERKKYYS Jäljellejäävä kiinnostus	Ei osoita kiinnostusta räminälaitetta kohtaan	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta yhdellä ohituskerralla	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta väh. kahdella ohituskerralla	Puree laitetta tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vähenee	Puree laitetta tai leikkii sen kanssa väh. kahdella ohituskerralla
8a. AAVEET Puolustus/aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	Osoittaa yksittäisiä yksittäisiä uhkauseleitä	Osoittaa useita uhkauseleitä	Osoittaa useita uhkauseleitä ja muutamia hyökkäyksiä	Osoittaa uhkauseleitä ja useampia hyökkäyksiä
8b. AAVEET Tarkkaavaisuus	Yksittäisiä vilkaisuja, ja sen jälkeen ei kiinnostusta/ <i>Ei kiinnostu lainkaan</i>	Katselee aaveita silloin tällöin	Tarkkailee aaveita, pitkiä taukoja, kumpaakin puolet ajasta tai koko ajan toista	Tarkkailee aaveita, lyhyitä taukoja	Tarkkailee molempia aaveita koko osion ajan
8c. AAVEET Pelko	On ohjaajan edessä tai sivulla	On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, pientä välimatkanottoa	On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, vaihtelee paon ja kontrollin välillä	On enimmäkseen ohjaajan takana, vaihtelee paon ja kontrollin välillä	Peruuttaa enemmän kuin taluttimen mitan tai lähtee paikalta / <i>Pakenee</i>
8d. AAVEET Utelaisuus	Menee katsomaan, kun ohjaaja on ottanut avustajalta hupun pois / <i>Ei mene ajoissa</i>	Menee katsomaan, kun ohjaaja puhuu avustajan kanssa ja houkuttelee koiraa	Menee katsomaan, kun ohjaaja seisoo avustajan vieressä	Menee katsomaan, kun ohjaaja on edennyt puoleenväliin	Menee katsomaan ilman apua
8e. AAVEET Kontaktinotto aaveeseen	Torjuu kontaktia/ <i>Ei mene ajoissa</i>	Hyväksyy avustajan tarjoaman kontaktin, mutta ei vastaa siihen	Vastaa avustajan tarjoamaan kontaktiin	Otaa itse kontaktia avustajaan	Innostunutta kontaktinottoa avustajaan, esim. hyppii tai vinkuu
9a. LEIKKI 2 Leikkihalu	Ei leiki - ei osoita kiinnostusta	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/ vähenee	Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	Leikkii - aloittaa erittäin nopeasti ja on hyvin aktiivinen
9b. LEIKKI 2 Tarttuminen	Ei tartu esineeseen	Ei tartu, nuuskii esinettä	Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla	Tarttuu heti koko suulla	Tarttuu heti, nappaa esineen vauhdista

10. AMPUMINEN	Ei häiriinny, havaitsee nopeasti ja sen jälkeen täysin välinpitämätön	Häiritsevyys lisääntyy leikin/passiivi-suuden aikana, sen jälkeen välinpitämätön	Kiinnostuu laukauksista, yleisöstä tms, mutta palaa leikkiin/passiivisuuteen	Keskeyttää leikin/passiivi-suuden, lukkiutuu yleisöä, laukauksia tms kohden, ei palaa leikkiin/passiivisuuteen	Häiriintynyt, pelokas / <i>Yrittää paeta / Ohjaaja luopuu ampumisesta</i>

1. IHMISEN KOHTAAMINEN

1.1 Ensikohtaaminen avustajan kanssa
a) Koiran käyttäytyminen ennen kohtaamista avustajan kanssa

S menee suoraan tervehtimään avustajaa

N1 on välipitämätön, rento, voi tutkia ympäristöä

N2 pyrkii jatkamaan matkaa kiinnittämättä huomiota avustajaan

OLF keskeytyy vain haisteluun

Y on kiinnostunut ainoastaan ympäristöstä

P1 lieviä merkkejä huolestumisesta tai rauhottomuudesta (voi äännellä, liikkua edestakaisin, liikkua hidastetusti, lipoa suupieliään, vinkua, häntä voi laskea. Voi myös muuttua eleettömämmäksi tai alkaa korostetusti hakea katsekontaktia ohjaajaan)

P2 välittelee (pyrkii pois päin avustajasta tai ohjaajansa syliin, painautuu tiiviisti kiinni ohjaajaansa tai pyrkii ohjaajan taakse, häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, voi ilmentää myös seuraavia: pälyilee, läähättää tai haukkuu, sulkeutuu tai passivoituu)

P3 pelkää voimakkaasti (perääntyy, pakenee tai kieltäytyy etenemästä, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syliin, kyristelee, häntä tiukasti koipien välissä, tärisee, läähättää)

P4 pelkää enttään voimakkaasti (yrittää paeta paniikinomaisesti, voi ilmentää myös paikoilleen lyyhistymisenä) jalostustarkastus keskeytetään

A1 asento jäykkä, tuijottaa, korvat voivat nousta

A2 tuijottaa, murisee ja/tai haukkuu

A3 haukkuu ja nyräilee ihmisiä kohti

A4 hyökkää voimakkaasti ihmisiä kohti

A5 puree omistajansa

XR rapsuttaa, nuolee tms. itseään

XM merkkaillee

b) Aika, jonka kuluessa koira tervehtii oma-aloitteisesti avustajaa

U30 alle 30 sekuntia

U59 31–59 sekuntia

U80 60–80 sekuntia (avustaja on noussut seisomaan huomioimatta koiraa)

NO ei tule oma-aloitteisesti ennen kuin avustaja on muuttunut aktiiviseksi kontaktinottajaksi

1.1 Ensikohtaaminen avustajan kanssa

Ja 1.2 Poistuminen ja uudelleen kohtaaminen

a) Koiran käyttäytyminen kohdatessa

b) Koiran käyttäytyminen avustajan yrittäessä koskettaa

c) Avustaja kääntyy ja ottaa kontaktia yrittämällä koskettaa koiraa

L lähestyy avustajaa

N ei lähesty eikä väistä avustajaa

V väistää avustajaa

N koirasietää kosketuksen, ei hakeudu luokse

SN koira nuuhkaisee avustajaa, sen jälkeen välipitämätön

SY rennon ystävällinen (korvat rennot, normaali ryhti, painotasaisesti kaikilla jaloilla, häntä voi heilua rennosti, voi katsoa hieman sivuun)

SR kiemurtelee (ryhti madaltunut, korvat takana, voi äännellä tai kääntyä selälleen, hyppiä vasten tai nuolla avustajaa)

SL alkaa leikkiä, riehaantuu (katsoo kohti, niaa etuosalla, läppä tassaillaan, läähättää innostuneesti, loikkii, pyrähtelee tms.)

P1 lieviä merkkejä huolestumisesta (liikkuu hitaasti ja jännittyneesti, hännän liike jännittyen, voi hieman väistää, mutta antaa koskea. Voi ilmentää myös seuraavia: niaa ja/tai säpsähtää, jäykistyy hetkeksi, lipoa suupieliään, haukottelee, häntä laskee)

P2 säikähtää tai välttelee (perääntyy, väistää tai siirtyy ohjaajan taakse, ei anna koskea. Häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, voi ilmentää myös seuraavia: pälyilee, läähättää tai haukkuu, voi passivoitua)

P3 pelkää voimakkaasti (perääntyy, pakenee tai kieltäytyy etenemästä, ei anna koskea, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syliin, kyristelee, häntä tiukasti koipien välissä, tärisee, läähättää), jatketaan osiosta 3

P4 pelkää enttään voimakkaasti (yrittää paeta paniikinomaisesti, voi ilmentää myös paikoilleen lyyhistymisenä), jatketaan osiosta 3

A1 asento jäykkä, tuijottaa, korvat voivat nousta

A2 napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, ei hyökkää kohti

A3 napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, hyökkää kohti.

A4 puree niin, että ei jää jälkeä

A5 puree niin, että jää jälkeä

XR rapsuttaa, nuolee tms. itseään

XM merkkää avustajan

Suomen Lagottoklubi ry JTO 2023-2027

Y osoittaa voimakasta kiinnostusta vain ympäristöä kohtaan

O huomioi herkeämättömästi vain ohjaajansa, suhtautuu koskettamiseen välipitämättömästi

EOP koskettamisen yrittäminen jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä pelon vuoksi

EOA koskettamisen yrittäminen jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi

EAA koskettamisen yrittäminen jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi

Montako osiota voi jättää pois jotta on hyväksytty?

1.3. Avustaja haukuttelee koiran mukana

S	koira on kiinnostunut avustajasta
L	koira lähtee heti mukaan
LA	koira lähtee avustajan mukaan vähällä haukuttelulla
LV	koira lähtee mukaan runsaalla haukuttelulla
LO	pyrkii välillä ohjaajan luo, välillä kulkee avustajan mukana
LK	koira lähtee mukaan, mutta kieltäytyy myöhemmin etenemästä (voi ilmetä myös pakenemisena) tai alkaa kiskoa voimakkaasti kohti ohjaajaa
LE	koira ei lähde mukaan

EO P	osio keskeytetään, koska koira haukkuu ja/tai murisee ja/tai näyttää hampaita, roikkuu avustajan vaatteissa hampaillaan tai uhkailee avustajaa
EO P	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä pelon vuoksi
EAA	osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi
EO A	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi

2. KÄSITELTÄVYYS

2.1 Käyttäytyminen käsittelytilanteissa

SN	koiras uhtautuu välinpitämättömästi käsittelyyn eläimen käyttö ei muutu lainkaan
SY	on rennon ystävällinen (korvat rennot, normaali ryhti, painotasaisesti kaikilla jaloilla, häntä voi heilua rennosti, voi katsoa hieman sivuun)
SR	kiemurtelee (ryhti madaltunut, korvat takana, voi äännellä tai kääntyä selälleen, hyppiä vasten tai nuolla avustajaa)
SL	alkaa leikkiä, riehaantuu (katsoo kohti, niiaa etuosalla, läppäät tassuillaan, läähättää innostuneesti, loikkii, pyrähtelee tms.)
P1	lieviä merkkejä huolestumisesta (liikkuu hitaasti ja jännittyneesti, hännän liike jännittyen, voi hieman väistää, mutta antaa koskea. Voi ilmentää myös seuraavia: niiaa ja/tai säpsähtää, jäykistyy hetkeksi, lipoo suupieliään, haukottelee, häntä
P2	säikähtää tai välttelee (perääntyy, väistää tai siirtyy ohjaajan taakse, ei anna koskea. Häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, voi ilmentää myös seuraavia: pälyilee, läähättää tai haukkuu, voi passiivitua).
P3	pelkää voimakkaasti (perääntyy, pakenee tai kieltäytyy etenemästä, ei anna koskea, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syliin, kyristelee, häntä tiukasti koipien välissä, tänsä, läähättää)
P4	pelkää erittäin voimakkaasti (yrittää paeta paniikinomaisesti, voi ilmetä myös paikoilleen lyhyistymisenä)
A1	asento jäykkä, tuijottaa, karvat voivat nousta
A2	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, ei hyökkää kohti
A3	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, hyökkää kohti
A4	puree niin, että ei jää jälkeä
A5	puree niin, että jää jälki
XR	rapsuttaa, nuolee tms. itseään
XM	merkkää avustajan
Y	osoittaa voimakasta kiinnostusta vain ympäristöä kohtaan
O	huomioi herkeämättömästi vain ohjaajansa, uhtautuu käsittelyyn välinpitämättömästi
EO P	koskettamisen yrittäminen jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä pelon vuoksi
EO A	koskettamisen yrittäminen jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi
EAA	koskettamisen yrittäminen jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi

2.2 Koira antoi koskea

Osiolla ei merkitystä jalostustarkastuksen hyväksymiseen. Jos osio keskeytetään, voidaan jalostustarkastus kuitenkin hyväksyä jos koira antaa koskea päähän ja selkään (miksi nämä alueet - koska kadulla yleisimmin vieras koskee koira juuri niihin kohtiin.)

Jalostustarkastusta ei ole suoritettu, jos sekä 1. että 2. osio joudutaan keskeyttämään.

Jos 1. osio on keskeytetty, mutta koira palautuu ja suorituu 2. osiosta voidaan jalostustarkastus hyväksyä. Jos koira paineistuu niin, että 1. osio saadaan suoritettua, mutta toinen joudutaan keskeyttämään vaikuttaa vielä osio 7 tulos jalostustarkastuksen suorittamiseen.

3. JAHTAAMINEN

3.1 Koira n. käyttäytyminen palloa heitettäessä

P	pyrkii pois päin pallostata ja jää haukkumaan paikoilleen tai peräytyen
N	ei kiinnostu pallosta, voi katsoa palloa
H1	osoittaa lievää kiinnostusta, ei mene pallolle asti tai menee hitaasti pallon luokse
H2	jää vaanimaan ja tuijottamaan palloa
H3	lähtee pallon perään, mutta keskeyttää ajon, juoksee pallon ohi tai jättää pallon nuuhkimatta
H4	lähtee pallon perään, pallon pysähtyessä nuuhkii sitä
H5	lähtee pallon perään, tarttuu siihen ja päästää irti (voi tarttua uudestaan)
H6	lähtee pallon perään, tarttuu siihen ja pitää siitä kiinni (kunnes ohjaaja irrottaa pallon) tai kantaa palloa, voi tuoda sen ohjaajalle
H7	lähtee pallon perään, tarttuu siihen ja ravistelee sitä
HP8	osiota ei suoriteta loppuun, koska koira pelkää voimakkaasti, jatketaan osiosta 4
EO P	heittäminen jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä pelon vuoksi
EO A	heittäminen jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi
EAP	heittäminen jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä pelon vuoksi
EAA	heittäminen jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi

3.2 Ohjaaja leikittää koira palloa

P	koira pyrkii pois päin ohjaajasta tai jää haukkumaan paikoilleen tai peräytyen
N	ei kiinnostu, voi katsoa palloa
HL1	kiinnostuu, tutkii palloa
HL2	jää vaanimaan ja tuijottamaan palloa
HL3	alkaa leikkiä ohjaajan kanssa pallolla, mutta menettää pian kiinnostuksensa
HL4	alkaa leikkiä ohjaajan kanssa pallolla, tarttuu siihen ja päästää irti (voi tarttua uudestaan)
HL5	alkaa leikkiä ohjaajan kanssa pallolla, tarttuu siihen ja pitää siitä kiinni kunnes ohjaaja irrottaa pallon
HL6	alkaa leikkiä ohjaajan kanssa pallolla, tarttuu siihen ja ravistelee sitä
HL8	on alkanut leikkiä pallolla itse, eikä halua leikkiä sillä ohjaajan kanssa
A1	asento jäykkä, tuijottaa, karvat voivat nousta
A2	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, ei hyökkää kohti
A3	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, hyökkää kohti
A4	puree niin, että ei jää jälkeä
A5	puree niin, että jää jälki
FIX	käyttö osion päätyttyäkin muuttunutta/käyttö jää päälle
EO P	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä pelon vuoksi
EO A	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi
EAP	osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä pelon vuoksi
EAA	osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi

4. AKTIIVISUUS/PASSIIVISUUS

RE	rauhaton: liikkuu levottomasti, voi läähättää, äänneillä, hyppiä ohjaajaa vasten, rapсутtaa, nuolla itseään tms.
AK	aktiivinen: puuhastelee tai nuuhkii ympäristöä rauhallisesti koko ajan
N	rauhallinen: voi istua, seistä tai maata, voi tutkia ympäristön keuhalleen
PA	passiivinen: ei kiinnostu mistään
NR1	aluksi rauhallinen, rauhattomuus lisääntyy hie man
NR2	aluksi rauhallinen, rauhattomuus lisääntyy seivästi
REN	aluksi rauhaton, sitten rauhoittuu
MX	ajoittain rauhaton, ajoittain rauhallinen
P	pelkää tai on jännittynyt (taakse vetäytynyt kehonsa nro, voi hakeutua ohjaajan luo tai pyrkiä pakoon, haukkua tms.)
PV	osiota ei suoriteta loppuun, koska koira pelkää voimakkaasti

5. VIERAS KOIRA

Koiran käyttäytyminen sen havaitessa vieras koiran

N	rento, käytös ei juuri muutu (korvat re nnot, normaali ryhti, paino tasaisesti kaikilla jaloilla, häntä voi heilua re nnosti, voi katsoa hie man sivuun tai uteliaasti kohti) rento, käytös ei juuri muutu (korvat re nnot, normaali ryhti, paino tasaisesti kaikilla jaloilla, häntä voi heilua re nnosti, voi katsoa hie man sivuun tai uteliaasti kohti)
S	osoittaaseivästä kiinnostusta tutustumiseen (heiluttaa häntää, pyrkii kohti, voi vinkua tai haukahtaa, katsoo kohti, katsoo vuoronperään ohjaajaa ja vierasta koiraa, niaa etuosalla, lauhoo etutassuillaan) osoittaa selvää kiinnostusta tutustumiseen (heiluttaa häntää, pyrkii kohti, voi vinkua tai haukahtaa, katsoo kohti, katsoo vuoronperään ohjaajaa ja vierasta koiraa, niaa etuosalla, lauhoo etutassuillaan)
S2	osoittaa voimakasta kiinnostusta toista koiraa kohtaan (heiluttaa häntää, kiskoo ja riuhtoo kohti, voi haukkua, voi hyppiä, voi nousta kahde lle jalalle) osoittaa voimakasta kiinnostusta toista koiraa kohtaan (heiluttaa häntää, kiskoo ja riuhtoo kohti, voi haukkua, voi hyppiä, voi nousta kahde lle jalalle)
P1	lievä merkkejä huolestumisesta (jäykistyy hetkeksi, lipoo suupielään, häntä laskee, voi liikkua hitaasti ja jännittyneesti, hännän liike jännittyne, voi myös nuuhkia maata, katsella pois päin, haukoteilla, nostaa toistuvasti jalkaa, istahtaa, kääntyy selin, ottaa remmin suuhunsa tms.)
P2	säikähtää tai välttelee (perääntyy, väistää tai siirtyy ohjaajan taakse, ei anna koskea. Häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, voi ilmentää myös seuraavia: pälyilee, läähättää tai haukkuu, voi passivoitua).säikähtää tai välttelee (perääntyy, väistää tai siirtyy ohjaajan taakse, ei anna koskea. Häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, voi ilmentää myös seuraavia: pälyilee, läähättää tai haukkuu, voi passivoitua).
P3	pelkää voimakkaasti (perääntyy, pekee tai kieltäytyy eteenmästä, ei anna koskea, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syyliin, kyyristelee, häntä tiukasti koipien välissä, tärisee, läähättää) pelkää voimakkaasti (perääntyy, pekee tai kieltäytyy eteenmästä, ei anna koskea, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syyliin, kyyristelee, häntä tiukasti koipien välissä, tärisee, läähättää)
P4	pelkää erittäin voimakkaasti (yrittää peeta paniikinomaisesti, voi ilmetä myös paikoilleen lyyhistymisenä)
A1	Ase nro jäykkä, tuijottaa, etupainoinen kehonsa nro, korvat voivat nousta
A2	hampaista ja/tai murisee ja/tai haukkuu, ottaa askelia kohti vierasta koiraa, tuijottaa, korvat voivat nousta
A3	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaista ja/tai murisee ja/tai haukkuu, hyökkää kohti
A4	hyökkää voimakkaasti vierasta koiraa kohti (kiihtynyt, ei rauhoitu, voi haukkua, korvat pystyssä
A5	vihainen (tilanteeseen nähde nsuhteetonta hyökkäystä tai hallitse matonta raivoa)
AC5	puree ohjaajansa
H	vaanii, metsästää tai paime ttaa (katse kiinnittynyt vieraseen koiraan, madaltunut pää tai kehonsa nro, mutta korvat eivät ole pystyssä, voi haukkua
O	huomioi herkeämättömästi vain ohjaajansa
FIX	ei palautu, käytös jää päälle
EOH	osiota ei suoriteta ohjaajan päätöksestä
EAR	osiota ei suoriteta tarkastajan päätöksestä

6. EPÄTAVALLISET ALUSTAT

a) Käyttäytyminen alustalle mennessä
Ritää ja pleksi

N	ei pelkoe tai huolestumista, astuu epäroimättä alustalle ilman houkutte lua (ryhti ja hännän asento normaali, astuualustalle huomioiden sentai kiinnittämättä siihen huomiota)
P1	hyvin lieviä merkkejä huolestumisesta tai välttelystä (ryhti lievästi matala, jäykkä tai takakenoinen, liikkuu hitaasti, voi pysähdellä hetkeksi, voi lipoa suupielään, hie man taakse vetäytyneet suupielet tms.)
P2	selviä merkkejä välttelystä (pysähtyy, yrittää kiertää tai hypätä alustan yli, heittäytyy selälleen tai tarjoaa ohe is toimintoja välttääkseen alustalle menon, kute nistuu, menee maahan, kierii, antaa tassua tms.)
P3	pelokas (kyyristelee, häntä tiukasti koipien välissä, saattaa pyrkiä pakoon tai omistajansylin, voi läähättää tai passivoitua, täristä, äänneillä voimakkaasti), jatketaan seuraavasta alustasta/osiosta 7
P4	erittäin voimakkaasti pelokas (yrittää peeta paniikinomaisesti, voi ilmetä myös paikoilleen lyyhistymisenä), jatketaan seuraavasta alustasta/osiosta 7
LP	astuu pöride alustalle ilman houkutte lua
LH	astuu pöride alustalle sanallisen houkuttelun jälkeen
LPH	astuu pöride alustalle sanallisen houkuttelun jälkeen
LH2	menee alustalle vastamä kupalan avulla
P	ei astu alustalle
EOH	osiota ei suoriteta ohjaajan päätöksestä
EAR	osiota ei suoriteta tarkastajan päätöksestä

b) Käyttäytyminen alustalla ollessa

N	koira pysyy alustalla itse tai ohjaajan on he lpposaada koira jäämään alustalle
H	ohjaaja joutuu käyttämään runsaasti houkutte lua saadakseen koiran jäämään alustalle
VL	koira poistuu alustalta, tulee he lposti takaisin
VH2	koira poistuu alustalta, tulee takaisin vain runsaasti houkutteluna
VP	koira poistuu alustalta, eikä tule takaisin runsaallakaan houkuttelulla
EP	ei mennyt alustalle

c) Re nnot alustalla

N	koira on re nro (alusta ei näytä vaikuttavan koiran käyttäytymiseen)
P1	koira jännittää hie man (ryhti lievästi matala, jäykkä tai takakenoinen, voi lipoa suupielään tai nostella tassujaan, hie man taakse vetäytyneet suupielet tms.)
P2	koira on jännittynyt (kyyristelee, häntä koipien välissä, saattaa pyrkiä omistajan syyliin, voi läähättää tai passivoitua, täristä
P3	koira ei mennyt alustalle

Suomen Lagottoklubi ry JTO 2023-2027

7.1 IHMISSOUKKO

7.1 Kävelevät ihmiset rivissä	
N	koira kulkee rennosti ohjaajan edessä, takanataisivulla, voi huomioida avustajat (korvat rennot, normaali ryhti, liikkumisnopeudessa ei muutoksia)
S	yrittää päästä nuuhkimaan avustajia
SR	yrittää lähestyä avustajia kiemurhellen (ryhti madaltunut, korvat takana, voi äännellä tai kääntyä selälleen)
SL	yrittää lähestyä avustajia nihakkaasti (katsoo kohti, voi äännellä, niiaa etuosalla, läppää tassuillaan, läähättää innostuneesti, loikkii, pyrähtelee tms.)
P1	lieviä merkkejä huolestumisesta (liikkumisnopeus ja/tai -asento muuttuu, voi hetkellisesti siirtyä lähemmäs ohjaajaa tai ohjaajan taakse, pysähtyä hetkeksi, hidastaa, jännittyä tai kaartaa. Voi vilkuilla avustajia, lipoasuupeliään, ryhti madaltuu, häntä laskee. Voi äännellä ja/tai hyppiä ohjaajaa vasten.)
P2	säikähtää tai välttelee (siirtyy ohjaajan taakse, voi pysähdellä, häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, saattaa pälyillä, läähättää tai haukkua).
P3	pelkää voimakkaasti (perääntyy, pakenee tai kieltäytyy etenemästä, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syliin, kyyristelee, häntä tiukasti koipien välissä, tärisee, läähättää), jatketaan osasta 8
P4	pelkää erittäin voimakkaasti (yrittää paeta paniikinomasti, voi ilmetä myös paikoilleen lyhyistymisenä), jatketaan osasta 8
A1	jäykistyy, tuijottaa, korvat voivat nousta
A2	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, ei hyökkää kohti
A3	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, hyökkää kohti
A4	hyökkää voimakkaasti avustajia kohti (kiihtynyt, ei rauhoitu, voi haukkua, korvat pystyssä)
A5	vihainen (tilanteeseen nähden suhteetonta hyökkäämistä tai hallitsematonta raivoa)
AOS	puree ohjaajaa
H	vaanii, metsästää tai paimentaa (katse kiinnittynyt vieraisiin ihmisiin, madaltunut pään tai kehon asento, mutta korvat eivät ole pystyssä, voi haukkua)
O	osoittaa voimakasta kiinnostusta vain ohjaajaa kohtaan
FIX	ei palaudu, käytös jää päälle
EO P	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä pelon vuoksi
EO A	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi
EA P	osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä pelon vuoksi
EAA	osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi

7.21 uoksevat ihmiset rivissä

7.21 Kävelevät ihmiset rivissä	
N	koira kulkee rennosti ohjaajan edessä, takanataisivulla, voi huomioida avustajat (korvat rennot, normaali ryhti, liikkumisnopeudessa ei muutoksia)
S	yrittää päästä nuuhkimaan avustajia
SR	yrittää lähestyä avustajia kiemurhellen (ryhti madaltunut, korvat takana, voi äännellä tai kääntyä selälleen)
SL	yrittää lähestyä avustajia nihakkaasti (katsoo kohti, voi äännellä, niiaa etuosalla, läppää tassuillaan, läähättää innostuneesti, loikkii, pyrähtelee tms.)
P1	lieviä merkkejä huolestumisesta (liikkumisnopeus ja/tai -asento muuttuu, voi hetkellisesti siirtyä lähemmäs ohjaajaa tai ohjaajan taakse, pysähtyä hetkeksi, hidastaa, jännittyä tai kaartaa. Voi vilkuilla avustajia, lipoasuupeliään, ryhti madaltuu, häntä laskee. Voi äännellä ja/tai hyppiä ohjaajaa vasten.)
P2	säikähtää tai välttelee (siirtyy ohjaajan taakse, voi pysähdellä, häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, saattaa pälyillä, läähättää tai haukkua).
P3	pelkää voimakkaasti (perääntyy, pakenee tai kieltäytyy etenemästä, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syliin, kyyristelee, häntä tiukasti koipien välissä, tärisee, läähättää), jatketaan osasta 8
P4	pelkää erittäin voimakkaasti (yrittää paeta paniikinomasti, voi ilmetä myös paikoilleen lyhyistymisenä), jatketaan osasta 8
A1	jäykistyy, tuijottaa, korvat voivat nousta
A2	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, ei hyökkää kohti
A3	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, hyökkää kohti
A4	hyökkää voimakkaasti avustajia kohti (kiihtynyt, ei rauhoitu, voi haukkua, korvat pystyssä)
A5	vihainen (tilanteeseen nähden suhteetonta hyökkäämistä tai hallitsematonta raivoa)
AOS	puree ohjaajaa
H	vaanii, metsästää tai paimentaa (katse kiinnittynyt vieraisiin ihmisiin, madaltunut pään tai kehon asento, mutta korvat eivät ole pystyssä, voi haukkua)
O	osoittaa voimakasta kiinnostusta vain ohjaajaa kohtaan
FIX	ei palaudu, käytös jää päälle
EO P	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä pelon vuoksi
EO A	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi
EA P	osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä pelon vuoksi
EAA	osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi

7.3 Oudot ihmiset rivissä

7.3 Oudot ihmiset rivissä	
N	koira kulkee rennosti ohjaajan edessä, takanataisivulla, voi huomioida avustajat (korvat rennot, normaali ryhti, liikkumisnopeudessa ei muutoksia)
S	yrittää päästä nuuhkimaan avustajia
SR	yrittää lähestyä avustajia kiemurhellen (ryhti madaltunut, korvat takana, voi äännellä tai kääntyä selälleen)
SL	yrittää lähestyä avustajia nihakkaasti (katsoo kohti, voi äännellä, niiaa etuosalla, läppää tassuillaan, läähättää innostuneesti, loikkii, pyrähtelee tms.)
P1	lieviä merkkejä huolestumisesta (liikkumisnopeus ja/tai -asento muuttuu, voi hetkellisesti siirtyä lähemmäs ohjaajaa tai ohjaajan taakse, pysähtyä hetkeksi, hidastaa, jännittyä tai kaartaa. Voi vilkuilla avustajia, lipoasuupeliään, ryhti madaltuu, häntä laskee. Voi äännellä ja/tai hyppiä ohjaajaa vasten.)
P2	säikähtää tai välttelee (siirtyy ohjaajan taakse, voi pysähdellä, häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, saattaa pälyillä, läähättää tai haukkua).
P3	pelkää voimakkaasti (perääntyy, pakenee tai kieltäytyy etenemästä, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syliin, kyyristelee, häntä tiukasti koipien välissä, tärisee, läähättää), jatketaan osasta 8
P4	pelkää erittäin voimakkaasti (yrittää paeta paniikinomasti, voi ilmetä myös paikoilleen lyhyistymisenä), jatketaan osasta 8
A1	jäykistyy, tuijottaa, korvat voivat nousta
A2	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, ei hyökkää kohti
A3	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, hyökkää kohti
A4	hyökkää voimakkaasti avustajia kohti (kiihtynyt, ei rauhoitu, voi haukkua, korvat pystyssä)
A5	vihainen (tilanteeseen nähden suhteetonta hyökkäämistä tai hallitsematonta raivoa)
AOS	puree ohjaajaa
H	vaanii, metsästää tai paimentaa (katse kiinnittynyt vieraisiin ihmisiin, madaltunut pään tai kehon asento, mutta korvat eivät ole pystyssä, voi haukkua)
O	osoittaa voimakasta kiinnostusta vain ohjaajaa kohtaan
FIX	ei palaudu, käytös jää päälle
EO P	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä pelon vuoksi
EO A	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi
EA P	osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä pelon vuoksi
EAA	osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi

7.4 Ihmiset ympyrässä paikoillaan

N	rento, käytös ei juuri muutu (korvat rennot, normaali ryhti, paino tasaisesti kaikilla jaloilla, häntä voi heilua rennosti, voi katsoa hieman sivuun tai uteliaasti kohti)
S	yrittää päästä nuuhkimaan avustajia
SR	yrittää lähestyä avustajia kiemurelleen (ryhti madaltunut, korvat takana, voi äänellä tai kääntäyseläilleen)
SL	yrittää lähestyä avustajia riehakkaasti (katsoo kohti, voi äänellä, niaa etuosalla, läppää tassuillaan, läähättää innostuneesti, loikkii, pyrähtelee tms.)
P1	lieviä merkkejä huolestumisesta (jäykistyy hetkeksi, lipoo suupieliään, häntä laskee, voi liikkuu hitaasti ja jännittyneesti, hännän liike jännittyen, voi myös nuuhkia maata, katsella poispäin, haukotella, nostaa toistuvasti jalkaa, istahtaa, kääntä selin, ottaa remmin suuhunsa, alkaa hakea katsekontaktia ohjaajaan tms.)
P2	säikähtää tai välttelee (perääntyy, väistää tai siirtyä ohjaajan taakse. Häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, voi ilmentää myös seuraavia: pälyilee, läähättää tai haukkuu, voi passivoitua).
P3	pelkää voimakkaasti (perääntyy, pakenee tai kieltäytyy etenemästä, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syliin, kyristelee, häntä tiukasti koipien välissä, tärisee, läähättää), jatketaan osasta 8
P4	pelkää erittäin voimakkaasti (yrittää paeta paniikinomaisesti, voi ilmetä myös paikoilleen lyyhistymisenä), jatketaan osasta 8
A1	asento jäykkä, tuijottaa, etupainoinen kehon asento, korvat voivat nousta
A2	näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, voi ottaa askelia kohti avustajia, tuijottaa, korvat voivat nousta
A3	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, hyökkää kohti
A4	hyökkää voimakkaasti avustajia kohti (kiihtynyt, ei rauhoitu, voi haukkua, korvat pystyssä)
A5	vihainen (tilanteeseen nähden suhteetonta hyökkäämistä tai hallitsematonta raivoa)
AOS	puree ohjaajaansa
H	vaanii, metsästä tai paimentaa (katse kiinnittynyt ihmiseen, madaltunut pää tai kehon asento, mutta korvat eivät ole pystyssä, voi haukkua)
O	huomioi herkeämättömästi vain ohjaansa
FIX	ei palaudu, käytös jää päälle
EOP	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksellä pelon vuoksi
EOA	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksellä aggressiivisuuden vuoksi
EAP	osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksellä pelon vuoksi
EAA	osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksellä aggressiivisuuden vuoksi

7.5 Ihmiset ympyrässä astuvat kohti koira

N	rento, käytös ei juuri muutu (korvat rennot, normaali ryhti, paino tasaisesti kaikilla jaloilla, häntä voi heilua rennosti, voi katsoa hieman sivuun tai uteliaasti kohti)
S	yrittää päästä nuuhkimaan avustajia
SR	yrittää lähestyä avustajia kiemurelleen (ryhti madaltunut, korvat takana, voi äänellä tai kääntäyseläilleen)
SL	yrittää lähestyä avustajia riehakkaasti (katsoo kohti, voi äänellä, niaa etuosalla, läppää tassuillaan, läähättää innostuneesti, loikkii, pyrähtelee tms.)
P1	lieviä merkkejä huolestumisesta (jäykistyy hetkeksi, lipoo suupieliään, häntä laskee, voi liikkuu hitaasti ja jännittyneesti, hännän liike jännittyen, voi myös nuuhkia maata, katsella poispäin, haukotella, nostaa toistuvasti jalkaa, istahtaa, kääntä selin, ottaa remmin suuhunsa, alkaa hakea katsekontaktia ohjaajaan tms.)
P2	säikähtää tai välttelee (perääntyy, väistää tai siirtyä ohjaajan taakse. Häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, voi ilmentää myös seuraavia: pälyilee, läähättää tai haukkuu, voi passivoitua).
P3	pelkää voimakkaasti (perääntyy, pakenee tai kieltäytyy etenemästä, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syliin, kyristelee, häntä tiukasti koipien välissä, tärisee, läähättää), jatketaan osasta 8
P4	pelkää erittäin voimakkaasti (yrittää paeta paniikinomaisesti, voi ilmetä myös paikoilleen lyyhistymisenä), jatketaan osasta 8
A1	asento jäykkä, tuijottaa, etupainoinen kehon asento, korvat voivat nousta
A2	näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, voi ottaa askelia kohti avustajia, tuijottaa, korvat voivat nousta
A3	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, hyökkää kohti
A4	hyökkää voimakkaasti avustajia kohti (kiihtynyt, ei rauhoitu, voi haukkua, korvat pystyssä)
A5	vihainen (tilanteeseen nähden suhteetonta hyökkäämistä tai hallitsematonta raivoa)
AOS	puree ohjaajaansa
H	vaanii, metsästä tai paimentaa (katse kiinnittynyt ihmiseen, madaltunut pää tai kehon asento, mutta korvat eivät ole pystyssä, voi haukkua)
O	huomioi herkeämättömästi vain ohjaansa
FIX	ei palaudu, käytös jää päälle
EOP	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksellä pelon vuoksi
EOA	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksellä aggressiivisuuden vuoksi
EAP	osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksellä pelon vuoksi
EAA	osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksellä aggressiivisuuden vuoksi

7.6 Ihmiset liikkuvat ympyrässä

N	rento, käytös ei juuri muutu (korvat rennot, normaali ryhti, paino tasaisesti kaikilla jaloilla, häntä voi heilua rennosti, voi katsoa hieman sivuun tai uteliaasti kohti)
S	yrittää päästä nuuhkimaan avustajia
SR	yrittää lähestyä avustajia kiemurelleen (ryhti madaltunut, korvat takana, voi äänellä tai kääntäyseläilleen)
SL	yrittää lähestyä avustajia riehakkaasti (katsoo kohti, voi äänellä, niaa etuosalla, läppää tassuillaan, läähättää innostuneesti, loikkii, pyrähtelee tms.)
P1	lieviä merkkejä huolestumisesta (jäykistyy hetkeksi, lipoo suupieliään, häntä laskee, voi liikkuu hitaasti ja jännittyneesti, hännän liike jännittyen, voi myös nuuhkia maata, katsella poispäin, haukotella, nostaa toistuvasti jalkaa, istahtaa, kääntä selin, ottaa remmin suuhunsa, alkaa hakea katsekontaktia ohjaajaan tms.)
P2	säikähtää tai välttelee (perääntyy, väistää tai siirtyä ohjaajan taakse. Häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, voi ilmentää myös seuraavia: pälyilee, läähättää tai haukkuu, voi passivoitua).
P3	pelkää voimakkaasti (perääntyy, pakenee tai kieltäytyy etenemästä, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syliin, kyristelee, häntä tiukasti koipien välissä, tärisee, läähättää), jatketaan osasta 8
P4	pelkää erittäin voimakkaasti (yrittää paeta paniikinomaisesti, voi ilmetä myös paikoilleen lyyhistymisenä), jatketaan osasta 8
A1	asento jäykkä, tuijottaa, etupainoinen kehon asento, korvat voivat nousta
A2	näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, voi ottaa askelia kohti avustajia, tuijottaa, korvat voivat nousta
A3	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, hyökkää kohti
A4	hyökkää voimakkaasti avustajia kohti (kiihtynyt, ei rauhoitu, voi haukkua, korvat pystyssä)
A5	vihainen (tilanteeseen nähden suhteetonta hyökkäämistä tai hallitsematonta raivoa)
AOS	puree ohjaajaansa
H	vaanii, metsästä tai paimentaa (katse kiinnittynyt ihmiseen, madaltunut pää tai kehon asento, mutta korvat eivät ole pystyssä, voi haukkua)
O	huomioi herkeämättömästi vain ohjaansa
FIX	ei palaudu, käytös jää päälle
EOP	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksellä pelon vuoksi
EOA	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksellä aggressiivisuuden vuoksi
EAP	osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksellä pelon vuoksi
EAA	osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksellä aggressiivisuuden vuoksi

8. AANET

8.1 Käyttäytyminen pillin soinnissa

L	koira menee uteliaasti ääntä kohti (ryhti ja hännän asento rentoja)
N	käyttäytyminen ei muutu (ryhti ja hännän asento eivät muutu, liikkumisnopeudessa ei muutoksia, koira voi havaita äänen)
P1	lieviä merkkejä huolestumisesta (kulkee ohjaajan mukana, mutta liikkumisnopeudessa tai -asennossa tapahtuu lieviä muutoksia. Voi ilmentää myös seuraavia: niiaa ja/tai s äps ähtää, jäykistyy hetkeksi, lipoo suupieliään, korvat takana, vinkuu, häntä laskee. Voi myös muuttua eleettömämmäksi tai alkaa hakea katsekontaktia ohjaajaan)
P2	s äikähtää tai välttelee, selviää liikkumisnopeuden tai asennon muutoksia (kuten väistää kaartamalla, siirtyy ohjaajan taakse, aloittaa ”stressive don” äänestä poispäin, painautuu ja/tai hyppii ohjaajavästen tai pysähtyy, häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, voi ilmentää myös seuraavia: pälyilee, läähättää tai haukkuu, sulkeutuu tai passiivoituu), osiota 8.3 ei suoriteta
P3	pelkää voimakkaasti (perääntyy, pakenee tai kieltäytyy etenemästä, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syliin, kyyristelee, häntätiukasti koipien välissä, tärisee, läähättää), äännet-osio keskeytetään
P4	pelkää erittäin voimakkaasti (yrittää paeta paniikinomaisesti, voi ilmetä myös paikallleen lyyhistymisenä), äännet-osio keskeytetään
A1	asento jäykkä, tuijottaa, karvat voivat nousta
A2	tuijottaa, murisee ja/tai haukkuu
A3	haukkuu ja ryntäilee ääntä kohti
A4	hyökkää voimakkaasti ääntä kohti (kiihtynyt, ei rauhoitu, voi haukkua, karvat pystyssä)
A05	puree omistajaansa
FIX	ei palautu, käytös jää päälle
EOH	osiota ei suoriteta ohjaajan päätöksestä
EAR	osiota ei suoriteta tarkastajan päätöksestä

8.2 Käyttäytyminen koputettaessa kattilankantta vasaran varrella

L	koira menee uteliaasti ääntä kohti (ryhti ja hännän asento rentoja)
N	käyttäytyminen ei muutu (ryhti ja hännän asento eivät muutu, liikkumisnopeudessa ei muutoksia, koira voi havaita äänen)
P1	lieviä merkkejä huolestumisesta (kulkee ohjaajan mukana, mutta liikkumisnopeudessa tai -asennossa tapahtuu lieviä muutoksia. Voi ilmentää myös seuraavia: niiaa ja/tai s äps ähtää, jäykistyy hetkeksi, lipoo suupieliään, korvat takana, vinkuu, häntä laskee. Voi myös muuttua eleettömämmäksi tai alkaa hakea katsekontaktia ohjaajaan)
P2	s äikähtää tai välttelee, selviää liikkumisnopeuden tai asennon muutoksia (kuten väistää kaartamalla, siirtyy ohjaajan taakse, aloittaa ”stressive don” äänestä poispäin, painautuu ja/tai hyppii ohjaajavästen tai pysähtyy, häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, voi ilmentää myös seuraavia: pälyilee, läähättää tai haukkuu, sulkeutuu tai passiivoituu), osiota 8.3 ei suoriteta
P3	pelkää voimakkaasti (perääntyy, pakenee tai kieltäytyy etenemästä, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syliin, kyyristelee, häntätiukasti koipien välissä, tärisee, läähättää), äännet-osio keskeytetään
P4	pelkää erittäin voimakkaasti (yrittää paeta paniikinomaisesti, voi ilmetä myös paikallleen lyyhistymisenä), äännet-osio keskeytetään
A1	asento jäykkä, tuijottaa, karvat voivat nousta
A2	tuijottaa, murisee ja/tai haukkuu
A3	haukkuu ja ryntäilee ääntä kohti
A4	hyökkää voimakkaasti ääntä kohti (kiihtynyt, ei rauhoitu, voi haukkua, karvat pystyssä)
A05	puree omistajaansa
FIX	ei palautu, käytös jää päälle
EOH	osiota ei suoriteta ohjaajan päätöksestä
EAR	osiota ei suoriteta tarkastajan päätöksestä

8.3 Käyttäytyminen koputettaessa kattilankantta vasaralla

L	koira menee uteliaasti ääntä kohti (ryhti ja hännän asento rentoja)
N	käyttäytyminen ei muutu (ryhti ja hännän asento eivät muutu, liikkumisnopeudessa ei muutoksia, koira voi havaita äänen)
P1	lieviä merkkejä huolestumisesta (kulkee ohjaajan mukana, mutta liikkumisnopeudessa tai -asennossa tapahtuu lieviä muutoksia. Voi ilmentää myös seuraavia: niiaa ja/tai s äps ähtää, jäykistyy hetkeksi, lipoo suupieliään, korvat takana, vinkuu, häntä laskee. Voi myös muuttua eleettömämmäksi tai alkaa hakea katsekontaktia ohjaajaan)
P2	s äikähtää tai välttelee, selviää liikkumisnopeuden tai asennon muutoksia (kuten väistää kaartamalla, siirtyy ohjaajan taakse, aloittaa ”stressive don” äänestä poispäin, painautuu ja/tai hyppii ohjaajavästen tai pysähtyy, häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, voi ilmentää myös seuraavia: pälyilee, läähättää tai haukkuu, sulkeutuu tai passiivoituu), osiota 8.3 ei suoriteta
P3	pelkää voimakkaasti (perääntyy, pakenee tai kieltäytyy etenemästä, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syliin, kyyristelee, häntätiukasti koipien välissä, tärisee, läähättää), äännet-osio keskeytetään
P4	pelkää erittäin voimakkaasti (yrittää paeta paniikinomaisesti, voi ilmetä myös paikallleen lyyhistymisenä), äännet-osio keskeytetään
A1	asento jäykkä, tuijottaa, karvat voivat nousta
A2	tuijottaa, murisee ja/tai haukkuu
A3	haukkuu ja ryntäilee ääntä kohti
A4	hyökkää voimakkaasti ääntä kohti (kiihtynyt, ei rauhoitu, voi haukkua, karvat pystyssä)
A05	puree omistajaansa
FIX	ei palautu, käytös jää päälle
EOH	osiota ei suoriteta ohjaajan päätöksestä
EAR	osiota ei suoriteta tarkastajan päätöksestä

8.4 Käyttäytyminen poran käytössä

L	koira menee uteliaasti ääntä kohti (ryhti ja hännän asento rentoja)
N	käyttäytyminen ei muutu (ryhti ja hännän asento eivät muutu, liikkumisnopeudessa ei muutoksia, koira voi havaita äänen)
P1	lieviä merkkejä huolestumisesta (kulkee ohjaajan mukana, mutta liikkumisnopeudessa tai -asennossa tapahtuu lieviä muutoksia. Voi ilmentää myös seuraavia: niiaa ja/tai s äps ähtää, jäykistyy hetkeksi, lipoo suupieliään, korvat takana, vinkuu, häntä laskee. Voi myös muuttua eleettömämmäksi tai alkaa hakea katsekontaktia ohjaajaan)
P2	s äikähtää tai välttelee, selviää liikkumisnopeuden tai asennon muutoksia (kuten väistää kaartamalla, siirtyy ohjaajan taakse, aloittaa ”stressive don” äänestä poispäin, painautuu ja/tai hyppii ohjaajavästen tai pysähtyy, häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, voi ilmentää myös seuraavia: pälyilee, läähättää tai haukkuu, sulkeutuu tai passiivoituu), osiota 8.3 ei suoriteta
P3	pelkää voimakkaasti (perääntyy, pakenee tai kieltäytyy etenemästä, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syliin, kyyristelee, häntätiukasti koipien välissä, tärisee, läähättää), äännet-osio keskeytetään
P4	pelkää erittäin voimakkaasti (yrittää paeta paniikinomaisesti, voi ilmetä myös paikallleen lyyhistymisenä), äännet-osio keskeytetään
A1	asento jäykkä, tuijottaa, karvat voivat nousta
A2	tuijottaa, murisee ja/tai haukkuu
A3	haukkuu ja ryntäilee ääntä kohti
A4	hyökkää voimakkaasti ääntä kohti (kiihtynyt, ei rauhoitu, voi haukkua, karvat pystyssä)
A05	puree omistajaansa
FIX	ei palautu, käytös jää päälle
EOH	osiota ei suoriteta ohjaajan päätöksestä
EAR	osiota ei suoriteta tarkastajan päätöksestä

UT HUOMIOT

keuden yleiskuva

rento, ei merkkejä epävarmuudesta
lievästi epävarma, voi näkyä myös levottomuutena tai sulkeutumisena
epävarma
pelokas
voimakkaasti pelokas

keuden yleiskuvassa tapahtuvat muutokset

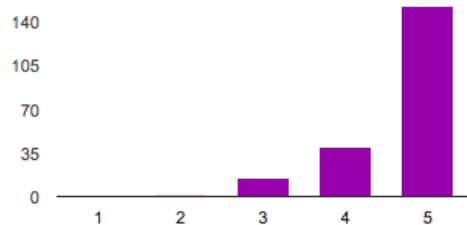
ei muutoksia
rentoutuu testin edetessä
epävarmuus lisääntyy testin edetessä
pelokkuus lisääntyy testin edetessä
ajoi ttain rento
ajoi ttain epävarma
ajoi ttain pelokas
ei palaudu, käytös jää päälle

hittiinko toistuvaa vakavaan stressiin liittyvää tai stereotyyppistä käyttäytymistä?

ei nähty
hihnassa tai ohjaajan vaatteissa hampailla roikkuminen
hännän jahtaaminen
jatkuva haukkuminen tai ääntely
jatkuva merkkailu
hyppiminen
etujaloilla kauhominen
stressivetoa
toistuva raapiminen (maa, ihminen tms.)
hai teluun uppoutuminen
itsensä nuoleminen, pureminen tai raapiminen
ilman napsiminen tai ilmaan pälyily
muuta vakavaa stressikäytöstä

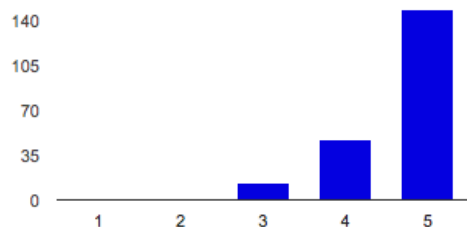
LIITE Lagottojen terveyskyselyn luonneosion tulokset

ystävällinen

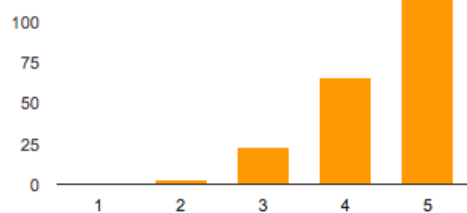
ei lainkaan : 1	0	0 %
2	1	0.5 %
3	15	7.2 %
4	40	19.1 %
todella hyvin: 5	153	73.2 %

iloinen

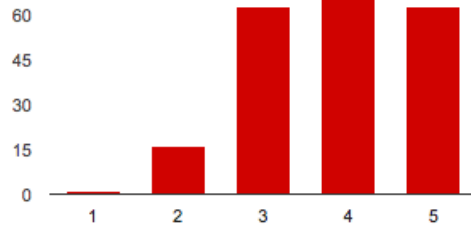
ei lainkaan: 1	0	0 %
2	0	0 %
3	13	6.2 %
4	47	22.5 %
todella hyvin: 5	149	71.3 %

reipas

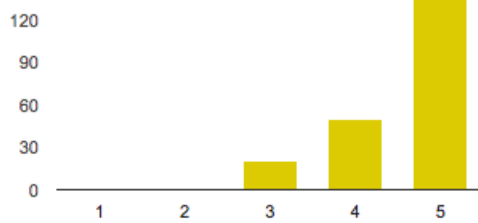
ei lainkaan: 1	0	0 %
2	3	1.4 %
3	23	11 %
4	66	31.6 %
todella hyvin: 5	117	56 %

itsenäinen

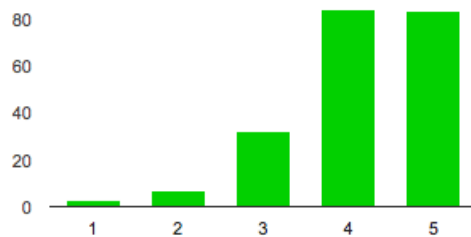
ei lainkaan: 1	1	0.5 %
2	16	7.7 %
3	63	30.1 %
4	66	31.6 %
todella hyvin: 5	63	30.1 %

oppivainen

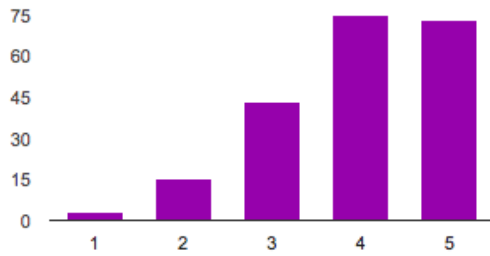
ei lainkaan: 1	0	0 %
2	0	0 %
3	20	9.6 %
4	50	23.9 %
todella hyvin: 5	139	66.5 %

mielyttämisen haluinen

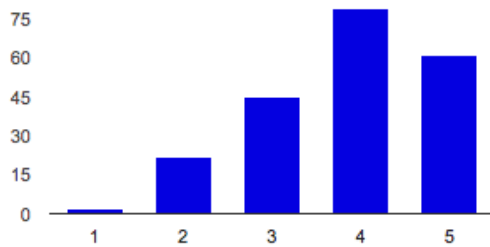
ei lainkaan: 1	3	1.4 %
2	7	3.3 %
3	32	15.3 %
4	84	40.2 %
todella hyvin: 5	83	39.7 %

vilkas

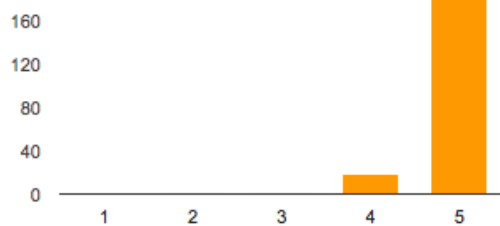
ei lainkaan: 1	3	1.4 %
2	15	7.2 %
3	43	20.6 %
4	75	35.9 %
todella hyvin: 5	73	34.9 %

koirasosiaalinen

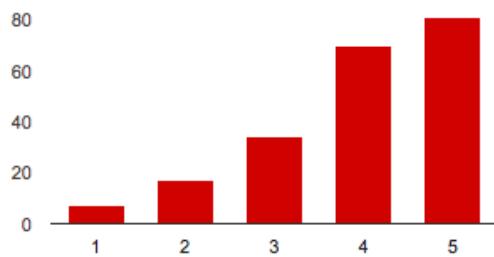
ei lainkaan: 1	2	1 %
2	22	10.5 %
3	45	21.5 %
4	79	37.8 %
todella hyvin: 5	61	29.2 %

sosiaalinen tuttuja ihmisiä kohtaan

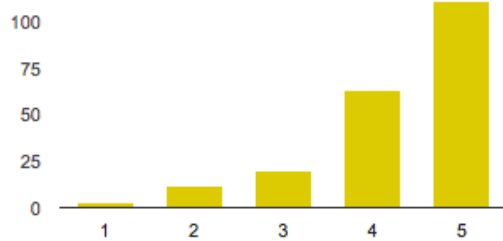
ei lainkaan: 1	0	0 %
2	1	0.5 %
3	1	0.5 %
4	18	8.6 %
todella hyvin: 5	189	90.4 %

sosiaalinen vieraita ihmisiä kohtaan

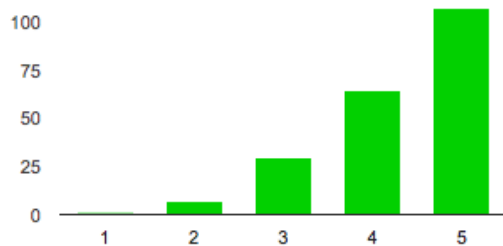
ei lainkaan: 1	7	3.3 %
2	17	8.1 %
3	34	16.3 %
4	70	33.5 %
todella hyvin: 5	81	38.8 %

lapsiystävällinen

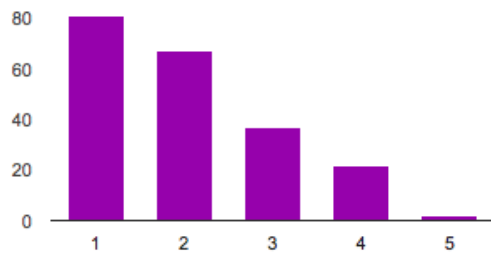
ei lainkaan: 1	3	1.4 %
2	12	5.7 %
3	20	9.6 %
4	63	30.1 %
todella hyvin: 5	111	53.1 %

leikkisä

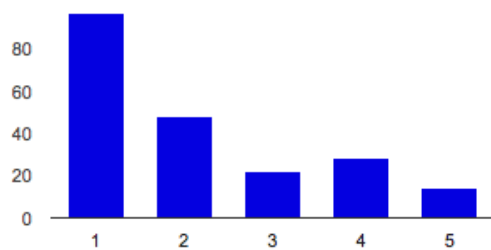
ei lainkaan: 1	1	0.5 %
2	7	3.3 %
3	30	14.4 %
4	64	30.6 %
todella hyvin: 5	107	51.2 %

arka

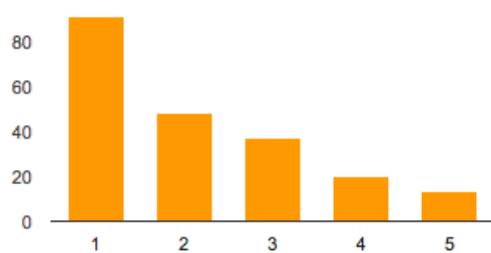
ei lainkaan: 1	81	38.8 %
2	67	32.1 %
3	37	17.7 %
4	22	10.5 %
todella hyvin: 5	2	1 %

paukkuarka

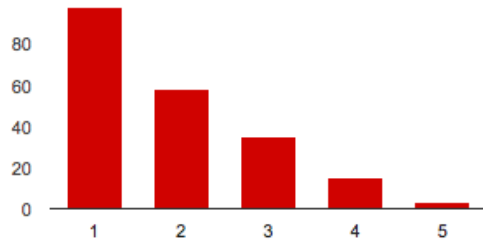
ei lainkaan: 1	97	46.4 %
2	48	23 %
3	22	10.5 %
4	28	13.4 %
todella hyvin: 5	14	6.7 %

ääniherkkä

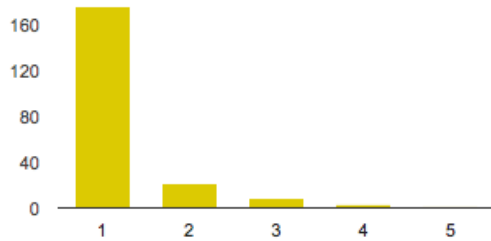
ei lainkaan: 1	91	43.5 %
2	48	23 %
3	37	17.7 %
4	20	9.6 %
todella hyvin: 5	13	6.2 %

ujo

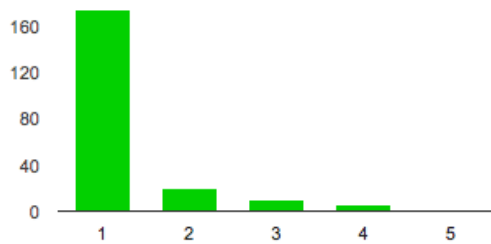
ei lainkaan: 1	98	46.9 %
2	58	27.8 %
3	35	16.7 %
4	15	7.2 %
todella hyvin: 5	3	1.4 %

apaattinen

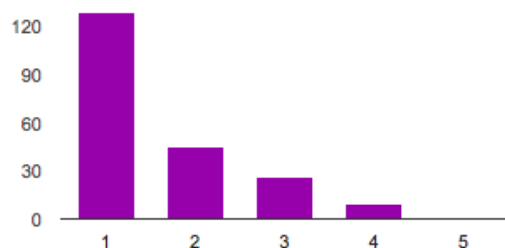
ei lainkaan: 1	176	84.2 %
2	21	10 %
3	8	3.8 %
4	3	1.4 %
todella hyvin: 5	1	0.5 %

aggressiivinen ihmisiä kohtaan

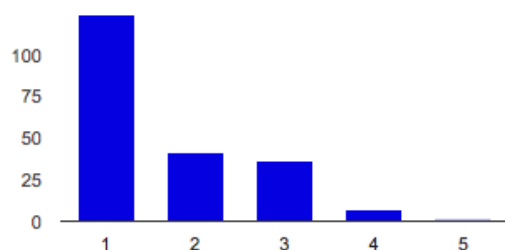
ei lainkaan: 1	174	83.3 %
2	20	9.6 %
3	10	4.8 %
4	5	2.4 %
todella hyvin: 5	0	0 %

aggressiivinen muita koiria kohtaan

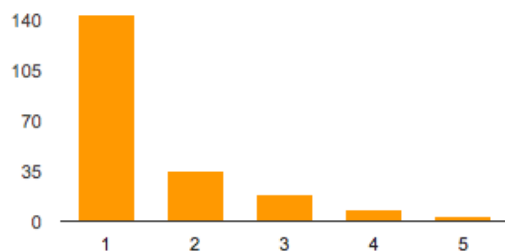
ei lainkaan: 1	129	61.7 %
2	45	21.5 %
3	26	12.4 %
4	9	4.3 %
todella hyvin: 5	0	0 %

hermostunut

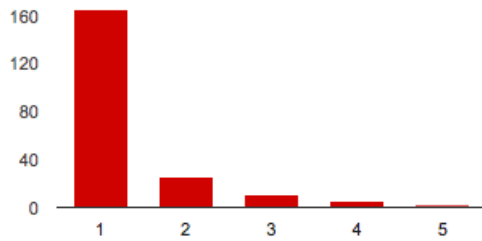
ei lainkaan: 1	124	59.3 %
2	41	19.6 %
3	36	17.2 %
4	7	3.3 %
todella hyvin: 5	1	0.5 %

vahtii ruokaansa

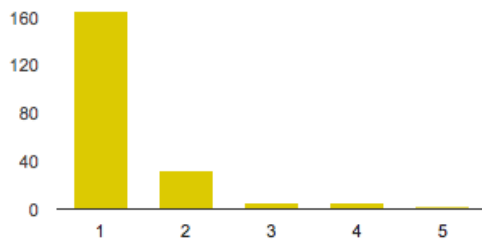
ei lainkaan: 1	144	68.9 %
2	35	16.7 %
3	19	9.1 %
4	8	3.8 %
todella hyvin: 5	3	1.4 %

vahtii lelujaan

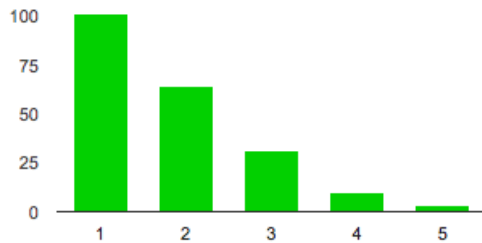
ei lainkaan: 1	165	78.9 %
2	26	12.4 %
3	11	5.3 %
4	5	2.4 %
todella hyvin: 5	2	1 %

vahtii kaikkea, minkä kuvittelee omakseen

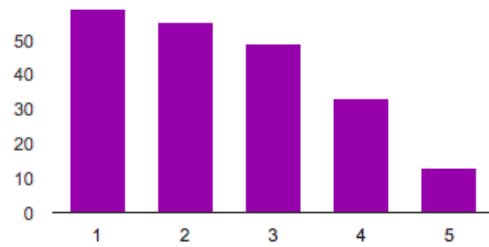
ei lainkaan: 1	165	78.9 %
2	32	15.3 %
3	5	2.4 %
4	5	2.4 %
todella hyvin: 5	2	1 %

suojeluviettinen

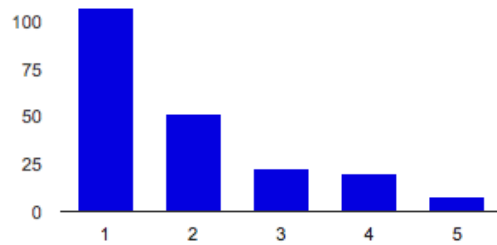
ei lainkaan: 1	101	48.3 %
2	64	30.6 %
3	31	14.8 %
4	10	4.8 %
todella hyvin: 5	3	1.4 %

vartioimisviettinen

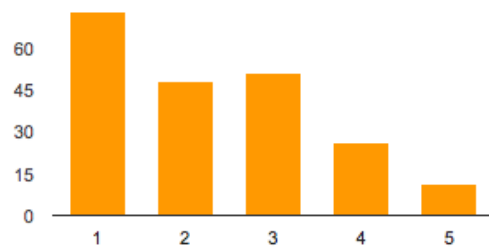
ei lainkaan: 1	59	28.2 %
2	55	26.3 %
3	49	23.4 %
4	33	15.8 %
todella hyvin: 5	13	6.2 %

metsästysviettinen

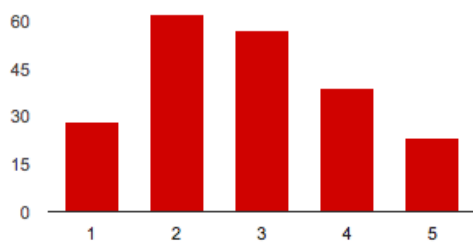
ei lainkaan: 1	107	51.2 %
2	51	24.4 %
3	23	11 %
4	20	9.6 %
todella hyvin: 5	8	3.8 %

saalisviettinen

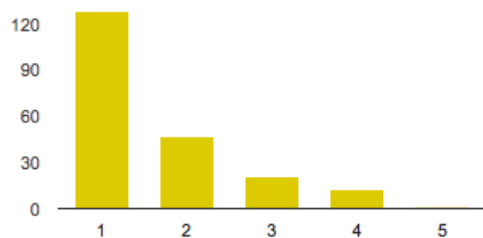
ei lainkaan: 1	73	34.9 %
2	48	23 %
3	51	24.4 %
4	26	12.4 %
todella hyvin: 5	11	5.3 %

haukkuherkkä

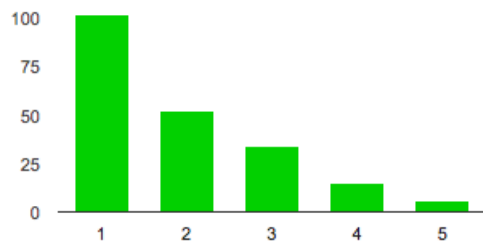
ei lainkaan: 1	28	13.4 %
2	62	29.7 %
3	57	27.3 %
4	39	18.7 %
todella hyvin: 5	23	11 %

eroahdistunut

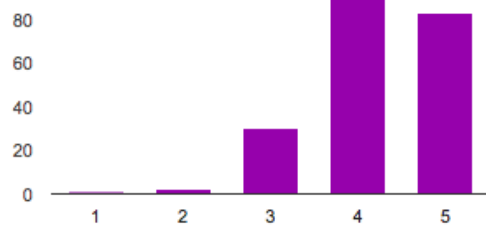
ei lainkaan: 1	128	61.2 %
2	47	22.5 %
3	21	10 %
4	12	5.7 %
todella hyvin: 5	1	0.5 %

omistushaluinen

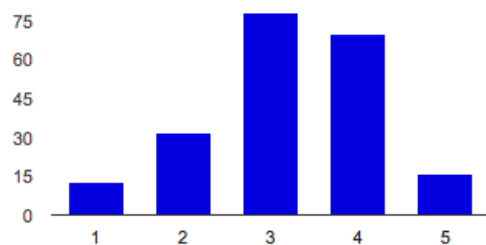
ei lainkaan: 1	102	48.8 %
2	52	24.9 %
3	34	16.3 %
4	15	7.2 %
todella hyvin: 5	6	2.9 %

toimintakykyinen

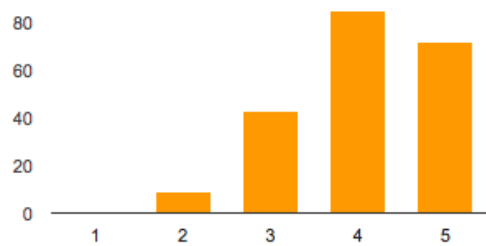
ei lainkaan: 1	1	0.5 %
2	2	1 %
3	30	14.4 %
4	93	44.5 %
todella hyvin: 5	83	39.7 %

reaktioherkkä

ei lainkaan: 1	13	6.2 %
2	32	15.3 %
3	78	37.3 %
4	70	33.5 %
todella hyvin: 5	16	7.7 %

sinnikäs

ei lainkaan: 1	0	0 %
2	9	4.3 %
3	43	20.6 %
4	85	40.7 %
todella hyvin: 5	72	34.4 %